

2017

Извјештај о самоевалуацији студијског програма
ЕКОНОМИЈА И ПОСЛОВНО УПРАВЉАЊЕ
Економски факултет, Универзитет у Бањој Луци

Економски факултет Универзитета у
Бањој Луци
јун 2017

Овај документ израдила је Комисија за провођење поступка интерне евалуације студијског програма *Економија и пословно управљање*, у саставу:

- Проф. др Саша Петковић, продекан за наставу, предсједник
- Др Бранка Золак Пољашевић, доцент, члан
- Др Драган Глигорић, доцент, Координатор за систем квалитета, члан
- Мр Синиша Ракита, руководилац Студентске службе, члан
- Дијана Дуроњић, дипл. ек., приправник, члан
- Јелица Растока, студент IV године студија, члан.

именована Одлуком Наставно-научног вијећа Економског факултета у Бањој Луци, број: 13/3.15-IV-6/17, од 17.01.2017. године.

Преглед	
Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и е-mail адреса институције	Универзитет у Бањој Луци, Булевар војводе Петра Бојовића 1А, 78 000 Бања Лука Република Српска, БиХ Е-пошта: info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.1161-7/16 од 04.05.2016. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. године.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. године.
Организационе јединице које се посјећују и одговорна лица	1. Академија умјетности, проф. др Санда Додик, ванредни професор, 2. Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, др Бранкица Милојевић, ванредни професор, 3. Економски факултет, др Станко Станић, редовни професор, 4. Електротехнички факултет, др Бранко Блануша, ванредни професор 5. Машински факултет, др Дарко Кнежевић, ванредни професор, 6. Медицински факултет, др Ранко Шкрбић, редовни професор, 7. Пољопривредни факултет, др Никола Мићић, редовни професор 8. Правни факултет, др Жељко Мирјанић, редовни професор, 9. Природно-математички факултет,

	др Горан Трбић, ванредни професор 10. Рударски факултет, др Владимир Малбашић, ванредни професор, 11. Технолошки факултет, др Љиљана Вукић, редовни професор, 12. Факултет политичких наука, др Здравко Злокапа, редовни професор 13. Факултет физичког васпитања и спорта, др Борко Петровић, ванредни професор 14. Филозофски факултет, др Бране Микановић, ванредни професор 15. Филолошки факултет, др Младенко Саџак, ванредни професор, 16. Шумарски факултет, др Војислав Дукић, ванредни професор 17. Факултет безбједносних наука, др Предраг Ђеранић, доцент
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Страин Посављак, проректор
Број телефона	+387 51 321 181

Подаци о организационој јединици	
Назив организационе јединице	Универзитет у Бањој Луци Економски факултет
Адреса	Мајке Југовића бр. 4, 78 000 Бања Лука
Контакт телефони и факс	+387 51 430 010
E-mail	info@ef.unibl.org
Веб-адреса	www.ef.unibl.org
Одговорна особа за самоевалуацију	Проф. др Станко Станић, декан
Контакти одговорне особе (E-mail, телефон)	info@ef.unibl.org , +387 51 430 012

САДРЖАЈ

I	Уводни дио	7
	Сажетак	7
	Увод.....	7
	Историја и организација Економског факултета.....	11
II	Критеријуми	17
1.	Студијски програм Економија и пословно управљање	18
1.1.	Историјски и организационални контекст студијског програма	18
1.2.	Веза између циљева и садржаја студијског програма	20
1.2.1.	Образовни циљеви	21
1.2.2.	Исходи учења.....	21
1.2.3.	Интер-дисциплинарност.....	22
1.3.	Наставни план и програми	22
1.3.1.	Усклађеност професионалних и академских захтјева	27
1.3.2.	Усклађеност наставног плана и програма	28
1.3.3.	Оптерећење	28
1.3.4.	Повезаност између процеса учења организације и садржаја наставног плана и програма.....	29
1.3.5.	Завршни рад	30
2.	Људски ресурси	31
2.1.	Квалитет наставног особља	31
2.2.	Балансирање професионалних и академских захтјева	31
2.3.	Структура запослених.....	32
2.3.1.	Усавршавање наставног особља	34
2.3.2.	Избор и напредовање наставног особља	34
2.3.3.	Управљање људским потенцијалима	36
2.3.4.	Наставно особље/студенти рацио	37
2.3.5.	Административно и помоћно особље	37
2.3.6.	Наставни процес и методе едукације	37
2.3.7.	Истраживање и научно-истраживачки рад.....	39
3.	Студенти.....	44
3.1.	Учење, подучавање и оцјењивање усмјерено ка студенту	44
3.2.	Упис и напредовање студената, признавање и сертификација.....	46
3.3.	Укљученост студената у побољшање процеса подучавања/учења	47
3.4.	Цјеложивотно учење	48

3.5.	Едукација студената и консултације	48
3.6.	Систем жалби	49
3.7.	Учешће студената у одлучивању	50
3.8.	Пракса	51
4.	Међународна сарадња.....	53
4.1.	Мобилност студената и наставника	56
4.2.	Процедуре за подршку међународним активностима.....	57
5.	Ресурси за учење и подршка студентима	58
5.1.	Простор и опрема, информатички и библиотечки ресурси	58
5.2.	Анализа података	61
5.3.	Информациони системи	73
5.4.	Презентација информација за јавност.....	74
5.5.	Политика комуницирања са јавности.....	74
5.6.	Комуникација са бруцошима	75
6.	Интерно осигурање квалитета.....	75
6.1.	Политика и процедуре за унутрашње обезбјеђивање квалитета	77
6.2.	Укљученост субјеката.....	78
6.2.1.	Канцеларија за квалитет.....	78
6.2.2.	Улога студената у управљању и систему унутрашњег обезбјеђења квалитета.....	79
6.2.3.	Везе с окружењем, привредом и социјалним партнерима.....	80
6.3.	Процедуре за обезбјеђивање квалитета студијских програма.....	85
6.4.	Унапређење студијских програма.....	86
6.5.	Мјере побољшања студијског програма	89
III	Завршни дио	90
1.	Закључак	90
2.	SWOT анализа	90
2.1.	Снаге	90
2.2.	Слабости	93
2.3.	Прилике	94
2.4.	Пријетње.....	95
3.	Завршна разматрања.....	96

I УВОДНИ ДИО

Сажетак

Самоевалуациони извјештај студијског програма Економија и пословно управљање на првом циклусу студија Економског факултета Универзитета у Бањој Луци припремљен је као цјелина која садржи три поглавља:

- Уводни дио;
- Критеријуми;
- Завршни дио.

У уводном дијелу дати су подаци о историји Економског факултета. Такође, описане су предности, фундаменталне вриједности и правац у коме се развија Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.

Дио „Критеријуми“ садржи оцјену испуњености Критеријума за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини, утврђених од стране Агенције за развој високошколског образовања и обезбјеђивање квалитета. Детаљно је испитано и описано тренутно стање за сваки од критеријума које је утврдила Агенција. Сви подаци поткријеplљени су доказима – позивањем на одговарајуће документе и веб адресе. Приложене су и табеле са подацима о опреми, наставним плановима, студентима, наставном и административном особљу, међународној сарадњи, научно-истраживачком раду и финансијском пословању.

Завршни дио садржи SWOT анализу тренутног стања у којем се Економски факултет Универзитета у Бањој Луци налази. Истакнуте су снаге и слабости Факултета, као и прилике и пријетње са којима се у наредном периоду неминовно сусреће ова организациона јединица Универзитета, као и сам Универзитет. На самом крају су презентована коначна разматрања о испуњености критеријума за акредитацију високошколских установа у БиХ од стране Економског факултета.

Увод

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци је високошколска институција чија је основна дјелатност научно-наставни и научно-истраживачки рад. Економски факултет у Бањој Луци основан је рјешењем Скупштине општине Бања Лука бр. 01-012/75 од 06.02.1975. године. Факултет се развио из Одјељења Економског факултета у Сарајеву, које је почело са радом 01.11.1974. године. Данас, након усвајања Закона о високом образовању Републике Српске, Факултет посједује све неопходне дозволе за рад и у потпуности испуњавања све неопходне услове прописане Законом (Рјешење о утврђивању услова за почетак рада високошколске установе, број рјешења 07.1-4462/07, од 02.07.2007. године; Рјешење о упису у судски регистар, број рјешења 1-587-00, од 13.09.2007. године и Дозволу за рад, број дозволе 07.23/602-3900/09 од 22.06.2009. године).

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци је високошколска институција са четрдесетдогодишњом традицијом, добрим наставничким и административним особљем, позиционирана у старом центру групе факултета. Услови у којима је Факултет постојао и опстајао наметали су школовање стручњака из области савременог пословања као што су: менаџмент, предузетништво, банкарство, маркетинг, рачуноводство, ревизија, пословне финансије, осигурање, људски ресурси, пословна информатика, међународна економија, итд. Упоредо са тим, Факултет је

Економски факултет –Извјештај о самоевалуацији студијског програма Економија и пословно управљање давао потребна знања за научна истраживања у разним областима савремене економске науке.

Научно-истраживачка дјелатност на Факултету одвија се кроз неколико сегмената: међународном и међууниверзитетском сарадњом, индивидуалним радом и усавршавањем наставника и сарадника, обуком запослених у привреди, радом Института економских наука, организовањем савјетовања и другим активностима усмјерених на рјешавање проблема из домена економије у теорији и пракси.

У оквиру научно-истраживачког рада, Факултет успјешно сарађује са универзитетима и институтима из Босне и Херцеговине, Србије, Словеније, Хрватске, Црне Горе, Њемачке, Холандије, Шпаније, Италије, Аустрије, Велике Британије и осталих земаља југоисточне Европе. Економски факултет Универзитета у Бањој Луци тренутно има [22 потписана уговора о сарадњи](#).

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци у мају 2015. године постао је партнер у AMADEUS мрежи, најстаријој и најуспјешнијој мрежи универзитета у области економије у оквиру [CEEPUS програма размјене](#) почев од академске 2015/2016. године. Поред тога, Економски факултет је члан [CESEENET мреже](#) (*Central and South-East European PhD Network*), чија је сврха промоција и олакшавање сарадње између Универзитета Централне и Југоисточне Европе који организују докторске студије из области економије и пословања с циљем побољшања квалитета студијских програма. Универзитет у Бањој Луци, а тиме и Економски факултет, члан је и мреже ASECU (*Association of Economic Universities of South and Eastern Europe and the Black Sea Region*). Економски факултет Универзитета у Бањој Луци је суоснивач и пуноправни члан [ASECU мреже](#) (једини смо представник БиХ). Мрежа се састоји од 44 универзитета пуноправних чланова и 4 придружена члана из 16 земаља (Албанија, Јерменија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Македонија, Грчка, Црна Гора, Пољска, Русија, Румунија, Словачка, Србија, Турска, Украјина, Египат и Либан).

Наш Универзитет, а тако и Економски факултет, сваке године сарађује са универзитетима из Европске уније у оквиру пројекта *JoinEU-SEE*, који омогућава стипендирање академске размјене студената, наставног и административног особља у оквиру *Erasmus Mundus Partnership* програма.

Проф. др Јово Атељевић успјешно је организовао разговоре са експертима за евалуацију студијских програма и добио позитиван извјештај експерата за покретање првог мастер студија на енглеском језику са учешћем професора из Велике Британије, Италије, Шведске и професора са Економског факултета (број одлуке о усвајању Елабората о оправданости извођења новог студијског програма другог циклуса студија [International Master in Business Administration](#) од 29.11.2012. године – 13/3-2516-II-16/12). Почетком 2014. године Министарство просвјете и културе Републике Српске је донијело Рјешење о утврђивању да Економски факултет Универзитета у Бањој Луци испуњава услове за извођење другог циклуса студијског програма *International Master in Business Administration* (број рјешења: 07.023/612-329-1/12 од 25.01.2014. године), а 03.03.2014 године издата је Дозвола за извођење студијског програма *International Master in Business Administration* (број дозволе: 07.023/612-329-1-1/12).

Дана 28.07.2015. године лиценциран је нови студијски програм трећег циклуса студија „Економија“. Економски факултет Универзитета у Бањој Луци добио је дозволу (број: 07.05/612-160-2/14) од Министарства просвјете и културе за извођење наставе на [студијском програму III циклуса студија](#) „Економија – 180 ECTS“ од академске 2015/2016. године.

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци успјешно организује Међународну научну конференцију [REDETE](#) под називом: „Истраживање економског развоја и предузетништва у транзиционим привредама – REDETE“. Конференција је захваљујући доброј организацији, актуелности проблематике којом се бави и бројним еминентним учесницима постала препознатљива у цијелом региону. Циљ Конференције је да најеминентнији научни радници дају своје препоруке ефикаснијег развоја земаља у транзицији. До данас је организовано пет међународних конференција, три у Бањој Луци, једна у Грацу и једна у Београду.

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци активно је учествовао на формирању [ИТ Кластера Бања Лука](#) у априлу 2016. године, чији је придружени члан и има једно мјесто у Управном одбору.

У Алумни центар Економског факултета Универзитета у Бањој Луци, који је основан као подорганизациона јединица Економског факултета (број одлуке: 13/3.1584-IX-7/14 од 09.09.2014. године), могу се учланити сви који су дипломирали, магистрирали или докторирали на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци. Циљеви Центра су побољшање услова за студенте, унапређење размјене искустава између привреде и научне заједнице, афирмација научних радника и истраживача, реализација друштвено-корисних пројеката који стимулишу запошљавање и привредни раст, побољшање привредног амбијента и др. Алумни је добио своју [интернет страницу](#) у оквиру сајта Економског факултета. У току је израда информатичког софтвера за формирање базе података за све чланове Алумнија.

Од 2002. године Економски факултет два пута годишње објављује научни часопис [Acta Economica](#) који прати актуелна дешавања из области економије и њихову рефлексију на нашу свакодневицу. Часопис објављује на српском језику, језицима свих конститутивних народа у БиХ и енглеском језику радове који садрже значајна емпиријска истраживања и теоријске анализе. Министарство науке и технологије РС је у јануару 2014. године извршило [рангирање научног часописа](#) *Acta Economica* сврставши га у прву категорију научних часописа са освојених 29 од могућих 30 бодова. Часопис је тако постао водећи научни часопис националног значаја у Републици Српској. Од 2017. године, часопис ће бити објављиван двојезично, на енглеском и српском језику (и језицима осталих конститутивних народа).

Како је Економски факултет потписао Уговор за EBSCO базом међународно признатих часописа, сви бројеви часописа (електронска и штампана верзија) налазе се у бази EBSCO (Ipswich, Сједињене Америчке Државе) и у току је аналитичка обрада свих бројева. Часопис *Acta Economica* укључен је и у међународни систем унакрсног реферисања (Crossref Rapport) у којем је чланцима додјељена посебна бројчана ознака (*Digital Object Identifier, DOI*). Сваки аутор је у могућности да прати број прегледа објављеног рада путем Crossref-а, што ће му у сваком случају бити значајна референца приликом избора у наставничка и сарадничка звања и подношења апликација за научно-истраживачке пројекте. Планирано је да до краја 2017. године *Acta Economica* аплицира за реферисање у SCOPUS бази.

Редакциони одбор усвојио је нова правила цитирања усклађена са АРА стандардима, побољшане су методе и технике рецензирања часописа и урађена је аналитичка обрада од првог броја 2002. године до 2015. године. Сви прилози су претраживи у електронском каталогу Народне универзитетске библиотеке Републике Српске у Кооперативном online каталогу COBISS/OPAK.

Слика 1 . Економски факултет Универзитета у Бањој Луци

Данас, Економски факултет на студијима I циклуса има 100% покривеност наставе властитим наставним и сарадничким особљем у сталном радном односу и допунском радном односу, рачунајући и једног редовног професора и једног доцента са осталих организационих јединица Универзитета. Укупно 56 наставника и сарадника - 16 редовних професора, 11 ванредних професора, 15 доцената, 1 професор страних језика и 9 виших асистената. Од овог броја, тј. од 56 наставника и сарадника, у сталном радном односу је 49 (47 запослених наставника и сарадника Универзитета са Економског факултета и 2 запослена наставника и сарадника са осталих организационих јединица Универзитета), док је 7 наставника и сарадника запослено у допунском радном односу. На студијима I циклуса немамо спољних сарадника.

Економски факултет непрекидно јача властите научно-истраживачке потенцијале, иако има на располагању ограничена финансијска средства од стране законодавца.

У академској 2016/2017. години, уписали смо:

- 210 студента на студиј I циклуса,
- 56 студента на студиј II циклуса - дипломски мастер студиј.

Економски факултет је покренуо иницијативу Управном одбору Универзитета за формирање Канцеларије за квалитет и учење Економског факултета, ускладио Одлуку о валоризовању и праћењу знања студената сходно анализама пролазности, осигурања квалитета и побољшавања резултата студирања, а у складу са Правилима студирања на I и II другом циклусу студија. Такође, Економски факултет је започео процес превођења кључних докумената на енглески језик, као и процес редизајна и надоградње постојећег веб сајта Факултета, који је доступан на српском језику (оба писма) и на енглеском језику.

Циљ овога извјештаја је погледати „себи у очи“ и анализирати узроке успјешности наше институције, али и открити разлоге неуспјеха у појединим аспектима рада и могућности за побољшање квалитета на Економском факултету. Ова самоевалуација је проведена према Стандардима и смјерницама за осигурање квалитета у високом образовању у БиХ и Критеријумима за акредитацију високошколских установа у БиХ.

Историја и организација Економског факултета

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци настао је када је Скупштина општине, данас Града Бање Луке, донијела одлуку о његовом оснивању. Тако је дана 06.02.1975. године, Скупштина општине Бање Луке на заједничкој сједници Вијећа удруженог рада, Друштвено политичког вијећа и Вијећа мјесних заједница донијела одлуку о оснивању Економског факултета у Бањој Луци. Претходница данашњем Факултету је одјељење Економског факултета из Сарајева, основано у Бањој Луци 01.11.1974. године.

Економски факултет је прошао четири фазе развоја. *Прва фаза* обухвата период од 1975. до 1978. године. То је период који је почео са оснивањем, а наставио се са кадровским и материјално-финансијским јачањем колектива, те рјешавањем просторног проблема. Када је у питању простор, Факултет је до љетног семестра школске 1976/1977. године радио у просторијама Основне школе "Георги Стојков - Раковски", да би од тада користио дио простора, као подстанар, тадашње ВЕКШ (Виша економско-комерцијална школа). Са укидањем ВЕКШ-а, 1980. године, Факултет је постао његов правни насљедник и власник зграде у којој се и данас налази.

Друга фаза у животу Економског факултета, (која се и не може назвати фазом развоја), везана је за период од 1991. до 1995. године, или период грађанског рата који је почињао на просторима Хрватске и снажно се одражавао на наше просторе, да би букнуо свом разорном силином на подручју тадашње Социјалистичке Републике Босне и Херцеговине (СР БиХ). Карактеристике овог периода су:

- прекид научних и стручних контаката са свим економским факултетима бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ), изузев са економским факултетима из Србије,
- врло изражена флукуација студената и наставног особља,
- материјално - финансијска криза,
- потпуна изолација од савремених научних токова,
- скоро цијела мушка популација студената више је била у јединицама Војске Републике Српске него у студентским клупама;
- такође, један број наставног особља био је активан учесник рата,
- научно-истраживачки рад у потпуности је престао.

И поред тога, настава на Економском факултету није прекидана ни једног дана, испити су редовно одржавани према распореду који је био познат унапријед за читаву школску годину.

Гледајући са ове дистанце, засигурно је било умијеће опстати, односно не угасити се радећи у онаквим условима. Економски факултет је опстао захваљујући добрим дијелом помоћи коју је имао од колега са економских факултета из Србије.

Од завршетка грађанског рата у БиХ наступа *трећа фаза развоја* Економског факултета. Ово је период који је карактеристичан по развоју у правом смислу те ријечи. Финансијска ситуација Факултета се знатно побољшала у односу на ранији период; извршена је неопходна санација зграде Факултета; опремљене су двије

рачунарске сале са 120 мјеста које су биле свакодневно на располагању студентима; већина кабинета је, такође, опремљена персоналним рачунарима; Факултет је отворен за сарадњу са европским и америчким факултетима истог усмјерења, те је већина наших професора и асистената боравила на дужим или краћим студијским истраживањима на неком од свјетских универзитета; један број наших студената, укључује се у реализацију међународних пројеката. Факултет је укључен у међународне TEMPUS пројекте, из којих излази обogaћен савременим искуствима у организацији наставног процеса; дониран са новом наставном опремом, са новим сазнањима о тенденцијама у појединим областима економске теорије и праксе; усвојена је нова организација Института, који је под називом Институт економских наука регистрован у својству правног лица.

Четврта фаза рада Економског Факултета отпочиње доношењем Закона о високом образовању крајем 2006. године. Тим Законом Универзитет је установљен као интегрисани универзитет чија се дјелатност одвија сходно Болоњском процесу. Тако је дошло до гашења својстава правних лица свих факултета и укидања жиро рачуна Факултета.

Оно што представља стабилизирајући фактор за добар рад јесте чињеница да је током 2007. године извршена комплетна санација зграде Факултета од 3.054,73 квадратних метара, измјеном инсталација које су дотрајале, новом рачунарском мрежом, ватродојавним системом и новим намјештајем. Током 2008. године извршена је доградња четвртог спрата у површини од 1.000 квадратних метара новог простора са уграђеним панорамским лифтом и новим простором за одмор студената, кога зовемо „студентски клуб“. На овај начин Факултет, са 4.054,73 m² простора испуњава 55% потребног простора у односу на број студената, а према Правилнику Министарства просвјете и културе Републике Српске. Сви кабинети су опремљени рачунарима, а за студенте су постављена 4 рачунара са приступом Интернету. У ова два пројекта Влада Републике Српске је уложила 1,7 милиона евра. Изградњу и опремање су помогли: Град Бања Лука, Рајфајзен банка и други донатори.

Факултет је до сада уписало 12.233 студента, просјечно 291,2 нова студента сваке године. Од тога броја, закључно са 31.05.2017. године, дипломирало је 5.755 студената на првом циклусу студија, звање магистра економских наука стекло је 283 студента, магистра економије 28 студената, док је диплому мастера економије добило 3 студента. На Економском факултету у Бањој Луци у академској 2016/2017. години на студију I циклуса студија било је уписано 1.244 студента, док је на II циклус студија било уписано 118 студената до 31.05.2017. године

Економски факултет у Бањој Луци је са извођењем првих генерација дипломираних студената, јачањем наставног и административног особља, успостављањем сарадње са другим факултетима са простора СФРЈ створио услове да отпочне и са постдипломским магистарским и специјалистичким студијама.

Почев од академске 1979/1980. године, када је уписана и прва генерација будућих магистара наука, до данас је на постдипломским студијама из области организације и руковођења, односно менаџмента, извозног маркетинга, финансијског менаџмента, транзиције и реконструкције привреда постсоцијалистичких држава, свјетске привреде и Европске уније; степен магистра економских наука стекло 264 кандидата.

На нашем Факултету прва одбрана докторске дисертације обављена је 26.12.1986. године. На Економском факултету до данашњег дана докторску дисертацију одбранило је 75 кандидата.

Динамичан развој нашег окружења постављао је пред Факултет од самог почетка бројне, сложене и одговорне задатке. Њихово рјешавање захтијевало је развој наставно-научног особља и научног рада, развој теоријске мисли у области економске науке, непрекидно усавршавање наставног плана и програма у складу са развојем економске науке. Да бисмо обезбиједили да будемо у функцији привреде и друштва у цјелини, континуирано смо иновирали наставне планове и програме. За 42 академске године Факултет је имао 15 наставних планова и програма. Иновирање наставних програма појединих дисциплина поставља се као примарни задатак за сваког одговорног наставника и сарадника.

У реализацији свих наставних планова и програма учествовало је 158 наставника и сарадника. У првој академској 1975/1976. години била су ангажована 3 наставника и 4 сарадника, да би се из године у годину покривеност наставног процеса квалитетним особљем повећавала све до почетка грађанског рата у БиХ. Након рата, слиједи поново фаза квалитативног и квантитативног кадровског јачања Факултета. Предавања једног броја наших професора била су таквог научног и педагошког нивоа да би их за својим катедрама пожељели многи развијени универзитети у свијету.

Егзистирајући 42 године, Економски факултет у Бањој Луци, развио је научне и наставне везе са свим економским факултетима у бившој СФРЈ, а прије свих са Економским факултетом у Београду, Сарајеву и Загребу. Те везе су, засигурно, више користиле нашем Факултету него наведеним факултетима: ми смо тек настајали, а они су већ имали завидну традицију.

У току протеклог рата, Факултет је одржавао везе са економским факултетима у Србији, те Источном Сарајеву и Брчком. Комуникације са економским факултетима из предратне СРБиХ није било све до 1997. године. Од тада наша сарадња са економским факултетима у Сарајеву и Мостару биљежи узлазну путању. Углавном је ријеч о везама које произилазе из заједничког рада у реализацији појединих пројеката у оквиру TEMPUS програма. Истина, нису више ријеткост ни заједничка истраживања у пројектима изван овог програма, а које су финансирани Савјет министара БиХ или неке друге међународне организације. Са те тачке гледишта, сарадња са Економским факултетима у Сарајеву и Мостару добија пријератни интензитет.

Од 2006. године отпочели су редовни полугодишњи састанци декана економских факултета у БиХ. Већина декана ових факултета је схватила потребу за сарадњом и размјеном искустава и достигнућа, те идентификацијом заједничких потешкоћа. Сарадња је неопходна, без обзира на све постојеће разлике, јер БиХ је мали простор којег карактеришу исти економско-социјални проблеми. Коначно, наставници запослени у високошколским институцијама морају показати младим људима да заједничке интересе треба развијати и унапређивати.

Када је у питању наша сарадња са факултетима истог усмјерења ван простора Србије и Федерације Босне и Херцеговине (ФБиХ), односно западноевропским и америчким универзитетима, стање је повољно, што показују чињенице да смо у тој области постигли више за посљедњих 10 година него за претходне 32 године. Примјера ради, прије рата скоро је било незамисливо да асистенти добију шансу да иду на студијска истраживања у иностранство. Данас, то је пракса.

У складу са чланом 12. став 1. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 73/10) и чланом 2. став 2. [Статута Универзитета у Бањој Луци](#), Економски факултет у Бањој Луци је научно-наставна и научно-истраживачка организациона јединица Универзитета у Бањој Луци.

РЕГИСТАР ОРГАНИЗАЦИОНЕ ЈЕДИНИЦЕ	
<i>Назив организационе јединице</i>	Економски факултет
<i>Сједиште организационе јединице</i>	Босна и Херцеговина, Република Српска
<i>Општина сједишта организационе јединице</i>	Бања Лука
<i>Адреса-улица</i>	Мајке Југовића
<i>Адреса-број</i>	4
<i>Адреса-поштански број</i>	78.000
<i>Адреса-мјесто</i>	Бања Лука
<i>Телефон организационе јединице</i>	051/430-010
<i>Број факса организационе јединице</i>	051/430-053
<i>Е-адреса организационе јединице</i>	info@ef.unibl.org
<i>Web-адреса организационе јединице</i>	www.ef.unibl.org
<i>Организациони код организационе јединице у Трезору РС</i>	083004
<i>ЈИБ број организационе јединице</i>	4401017720049
<i>ПДВ број организационе јединице</i>	401017720049
<i>Матични број додијељен од Републичког завода за статистику</i>	1003291
<i>Декан организационе јединице</i>	Проф. др Станко Станић

Органи факултета су Декан и Наставно-научно вијеће. [Састав Наставно-научног вијећа](#) дефинисан је чланом 71. став 2. Закона о високом образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 73/10) и чланом 53. став 1. Статута Универзитета у Бањој Луци, а тренутно су чланови Наставно-научног вијећа Економског факултета Универзитета у Бањој Луци 13 редовних професора, 9 ванредних професора, 15 доцената, 1 професор страних језика, 8 виших асистената и 12 студента. Надлежности Наставно-научног вијећа и Декана факултета дефинисане су чланом 54. односно 60. Статута Универзитета у Бањој Луци.

Чланови Наставно-научних Вијећа факултета су и студенти. Они се бирају на студентским изборима у складу са чланом 71. став 2. Закона о високом образовању, чланом 55. став 3. Статута Универзитета и одредбама [Правилника о начину избора и броја чланова Студентског парламента и избору студената у наставно-научна/умјетничка вијећа факултета/ Академије и Сената Високе школе унутрашњих послова](#). Број студената који се бирају у студентско представничко тијело Наставно-научног вијећа Економског факултета је 20% од укупног броја чланова из академске заједнице Економског факултета. У академској 2016/2017. години, 12 изабраних студената су равноправни чланови Наставно-научног вијећа и чине 20,69% од укупног броја чланова Наставно-научног вијећа.

Студенти преко изабраних представника ове организације остварују комуникацију са руководством Факултета, али и надлежнима за студентска питања на нивоу Универзитета и на тај начин се боре за остваривање својих права.

Према члану 63. Статута Универзитета у Бањој Луци и чланом II-3. [Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста](#) на Универзитету утврђују се број и надлежности продекана. Економски факултет тренутно има [два продекана](#), једног продекана за наставу и једног за научно – истраживачки рад.

Основне елементе организационе структуре Економског факултета чине Декан са продеканима, Наставно-научно вијеће, службе Факултета, Катедре и Институт економских наука. На Економском факултету Универзитета у Бањој Луци постоје следеће стручне службе:

- Деканат,
- Општа служба,
- Студентска служба, и
- Библиотека.

Хијерархија те структуре приказана је на следећој шеми:

Слика 2. Шематски приказ организационе структуре Економског факултета

Надлежности стручних служби наведене су у Правилнику о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, којим се утврђује унутрашња организација рада Универзитета и организационих јединица, систематизација радних мјеста са описом послова који се обављају, посебним условима које запослени треба да испуњавају за обављање послова на радном мјесту, те бројем извршилаца, као и друга питања од значаја за рад и функционисање Универзитета.

Најзначајнија јединица на нивоу факултета је катедра, која покрива групу сродних области. Распоред предмета по катедрама одредио је Сенат, на основу приједлога Наставно-научног вијећа факултета. Руководиоце катедри, такође, именује Сенат.

Катедра је задржала своје традиционалне надлежности. Она је надлежна и одговорна за све академске активности које су у вези са предметима и научним, односно умјетничким областима које покрива. На катедри се организује, прати и усавршава наставни процес; одговорна је за развој наставно-научног подмлатка; покреће процедуре избора и напредовања наставника и сарадника и даје приједлоге за именовање чланова комисија за изборе; води рачуна за побољшавање научноистраживачког рада; разматра теме за израду дипломских радова, као и мастер

завршних радова, магистарских и докторских теза; покреће поступке измјене наставних планова; покреће процедуре издавања уџбеника и друге литературе. На Економском факултету постоји пет катедри:

- [Катедра за међународне економске односе](#)
- [Катедра за економску теорију, анализу и политику](#)
- [Катедра за квантитативне анализе и информатику](#)
- [Катедра за пословну економију, менаџмент и маркетинг](#)
- [Катедра за рачуноводство и пословне финансије](#)

Права и заштита интереса студената регулисана су одребама Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, бр. 73/10), Статута Универзитета и [Кодексом понашања студената Универзитета у Бањој Луци](#). Студенти који су примљени и уписани на Универзитет улазе у уговорни однос са Универзитетом. Уговором се утврђују права, обавезе и одговорности студената, услови студирања, права и обавезе Универзитета и организационих јединица према студентима.

Од академске 2007/2008. године, наставна дјелатност на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци одвија се у складу са прихваћеним начелима Болоњске декларације. Више од 500 студената, уписаних у прву годину додипломског студија, отворило је нову страницу у историји образовања на Факултету.

У складу са Болоњском декларацијом, студији се организују кроз три циклуса. Циклуси образовања (први, други и трећи циклус студија) организовани су по систему „4+1+3“.

На Економском факултету Универзитета у Бањој Луци тренутно је организована настава првог и другог циклуса студија. Министарство просвјете и културе Републике Српске донијело је рјешење број: 07.05/612-160-1/14 од 13.07.2015. године о испуњености услова за извођење трећег циклуса студијског програма Економија са четири усмјерења, чиме је Економски факултет Универзитета у Бањој Луци добио дозволу од Министарства просвјете и културе за извођење наставе на студијском програму III циклуса студија „Економија – 180 ECTS“ од академске 2015/2016. године. На трећи циклус студија у овој академској години уписано је 8 кандидаткиња и кандидата.

Актуелни наставни план и програм по којем се изводи настава на студију I и II циклуса усвојен је 09.12.2013. године и почео је да се примјењује од академске 2014/2015. године. Ради се о модерном и актуелном [наставном плану и програму](#) који јасно и децидно описује циљеве, исходе учења и компетенције дипломираних студената оба циклуса студија.

На Факултету постоји један студијски програм I циклуса студија – *Економија и пословно управљање*, са четири усмјерења и то: на два одсјека постоје два усмјерења. На одсјеку *Финансије, банкарство и осигурање* постоје два усмјерења: *Финансијско управљање, банкарство и осигурање* и *Рачуноводство и ревизија*. На одсјеку *Пословне економије* такође постоје два усмјерења: *Менаџмент и предузетништво* и *Међународна економија*. Настава на [првом циклусу студија](#) траје 4 године, тј. 8 семестара и носи 240 ECTS поена, а на [другом циклусу студија](#) траје 1 годину, тј. 2 семестра и носи 60 ECTS поена.

Опредјељење за завршни студијски програм врши се приликом уписа на факултет, а на усмјерења студенти се опредјељују приликом уписа четврте године студија. Поступак избора се прописује прије почетка академске године и објављује на званичном веб сајту Факултета. Студенти који не успију да остваре услов за упис у

вишу годину студија имају могућност избора предмета из наредне академске године до укупног износа од 60 ECTS поена, укључујући предмете из године коју обнављају, а које нису положили. Цијели поступак се, почев од академске 2009/2010. године објављује на веб сајту Факултета у септембру сваке године, прије почетка наредне академске године, као што је прописано [Правилима студирања на I и II другом циклусу студија](#), чланови 17. и 18.

У академској 2016/17. години уписано је 56 студената другог циклуса студија. Студенти другог циклуса студија студирају по [наставном плану и програму](#) из академске 2013/14. године. Студиј Економског факултета на II циклусу студија (академским дипломским студијама) организује се на пет студијских програма: *Финансије, банкарство и осигурање, Финансије и ревизија јавног сектора, Међународна економија, Пословна економија и Актуарство*. Завршетком студија студенти стичу академско звање и стручни назив мастер економије са освојених 60 ECTS бодова.

Канцеларија за осигурање квалитета у оквиру Одјељења за наставу и студентска питања Универзитета прописује стандарде и смјернице за осигурање квалитета на свим својим организационим јединицама, па тиме и на Економском факултету. Све организационе јединице имају [координатора за осигурање квалитета](#) преко кога се врши комуникација на релацији Универзитет – организациона јединица. Такође, усвајен је документ *Систем квалитета*, чији је циљ јачање одговорности и улоге органа Универзитета у Бањој Луци у области унапређења, развоја и осигурања квалитета, поступка самовредновања и оцјене квалитета, као и друга питања од значаја за унапријеђење и развој квалитета.

II КРИТЕРИЈУМИ

Чланови радне групе су током израде извјештаја непрестано били у међусобном контакту. Одржано је низ састанака на којима је утврђиван напредак у изради извјештаја, доношене одлуке о даљем раду, анализирани проблеми, вршена анализа прикупљених информација, те осмишљене препоруке за унапређење и развој квалитета из појединих области.

Остали запослени факултета, како академско, тако и административно особље, допринијели су изради извјештаја, стављајући тиму на располагање тражене податке и помажући им у сегментима, гдје је то било могуће. Самоевалуација прати критеријуме постављене у Обрасцу чек (контролна) листе (Check list) за високошколске установе и рецензенте које врше рецензију студијских програма, а са циљем провере испуњавања захтјева сљедећих докумената:

- Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања (European standards and guidelines for quality assurance in higher education area – ESG), ENQA, 2015;
- Одлука о допуни одлуке о критеријумима за акредитацију високошколских установа у БиХ („Службени гласник БиХ“, бр: 44/13);
- Правилник за акредитацију високошколских установа (PR HEAARS 01: март. 2016. године).

Извјештај проводи евалуацију студијског програма *Економија и пословно управљање* на првом циклусу студија Економског факултета Универзитета у Бањој Луци кроз сљедеће критеријуме: 1) Политика осигурања квалитета; 2) Креирање и одобравање студијских програма; 3) Учење, подучавање и оцјењивање усмјерено ка студенту; 4) Упис и напредовање студената, признавање и сертификација; 5) Наставно особље; 6)

Ресурси за учење и подршка студентима; 7) Управљање информацијама; 8) Информисање јавности; 9) Континуирано праћење и периодична ревизија студијских програма и 10) Периодично вањско осигурање квалитета.

У извјештају је изнесено чињенично стање о формалној и практичној испуњености постављених критеријума, те дати приједлози за побољшања гдје је то потребно.

1. Студијски програм Економија и пословно управљање

1.1. Историјски и организационални контекст студијског програма

Наставно-научно вијеће усваја Наставни план и програм I и II циклуса студија. Након добијене потврде Сената Универзитета, шаље се захтјев Министарству просвјете и културе Републике Српске за лиценцирање студијског програма. Наставним планом се, између осталог, дефинишу: студијски програми, предмети на сваком студијском програму, број часова предавања и вјежби, те број ECTS поена. Наставним планом и програмом се за сваки предмет, између осталог, дефинишу: циљеви и исходи изучавања предмета, садржај предмета, методе наставе и савладавања градива, литература, те облици провјере знања и оцјењивање.

На VI сједници Научно-наставничког вијећа одржаној 11.04.2013. године донијета је Одлука о усвојању приједлога [Наставног плана студијског програма Економија и пословно управљање првог циклуса студија](#) на Економском факултету у Бањој Луци (број одлуке: [13/3.758-VI-2.1/13](#)) који важи од школске 2014/15. године. Студијски програм I циклуса студија Економија и пословно управљање утемељен је на сљедећим документима:

- 1.1. [Закон о високом образовању РС](#) ("Службени гласник Републике Српске", број: 73/10, 104/11, 84/12. и 108/13)
- 1.2. [Статут Универзитета у Бањој Луци](#)
- 1.3. [Статут Економског факултета Универзитета у Бањој Луци](#)
- 1.4. [Упутство за израду и побољшање студијских програма](#), стр. 16
- 1.5. [Правила студирања на првом и другом циклусу студија](#)
- 1.6. [Наставни план и програм првог циклуса студија](#)
- 1.7. [Правилник о ванредном студију Универзитета у Бањој Луци](#)
- 1.8. Магна карта: Magna Charta Universitatum;
- 1.9. Болоњска декларација: The European Higher Education Area Joint Declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna on the 19th of June 1999;
- 1.10. Прашки комунике: Towards the European Higher Education Area – Communique of the meeting of European ministers in charge of higher Education i Prague on 19th of May 2001;
- 1.11. Сорбонска декларација: Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system (Sorbone, Paris, 25th of May, 1998);
- 1.12. Изјава из Саламанке: Message from the Salamanca Convention of European Higher Education Institutions;
- 1.13. Оквир за високоакадемске квалификације у Босни и Херцеговини: Bosnia and Herzegovina (BiH) higher education qualification framework;
- 1.14. Оквир квалификација у европском простору високог образовања (QF ENEA);
- 1.15. Европски оквир квалификација за цјеложивотно учење (EQF);
- 1.16. Конвенција о признавању квалификација у области високог образовања у европском региону (Лисабонска конвенција);
- 1.17. Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања (ESG)

Студијски програм основних академских студија Економија и пословно управљање траје четири студијске године и има 240 ECTS бодова. Ријеч је о јединственом и сложенем студијском програму, који је креиран у складу с најновијим достигнућима економске науке, савременом праксом реномираних факултета у Европи и свијету, као и потребама наше привреде и друштва. Студијски програм је дефинисан тако да буде цјеловит, свеобухватан и усаглашен са другим програмима Факултета (на студијама II и III циклуса) према моделу „4 + 1 + 3“.

Програм има јасно дефинисану сврху и улогу у образовном систему, односно у систему високог образовања. Циљеви студијског програма, исходи учења, знања и вјештине, који се његовим савладавањем стичу, прецизно су одређени и усклађени са основним задацима и циљевима Факултета.

Прве три године студија на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци су заједничке и дају основно знање, вјештине и способности намијењене дипломираним економистима. Четврта година студија је специјалистичког карактера и намијењена је изучавању појединих стручних дисциплина из области пословне економије и менаџмента, у оквиру које се пружају ускостручна знања, вјештине и способности намијењене смјерском профилу.

На нивоу студијског програма и у оквиру појединих усмјерења обезбијеђен је одговарајући проценат изборности, што основним академским студијама даје неопходну флексибилност. Од укупно 32 предмета и завршног рада, шест предмета, укључујући и завршни рад, изборни су предмети, што чини 18,18% од укупног броја предмета. У структури студијског програма заступљене су, у одговарајућим пропорцијама, све четири групе предмета: академско-општеобразовни, теоријско-методолошки, научно-стручни и стручно-апликативни.

Први циклус (додипломски студиј) траје 8 семестара са укупно 240 ECTS бодова (по 30 за сваки семестар). Изводи се као редован студиј. Студиј Економског факултета на I циклусу студија организује се на студијском програму: *Економија и пословно управљање*.

Студијски програм садржи четири одсјека:

1. *Финансије, банкарство и осигурање,*
2. *Међународна економија,*
3. *Пословна економија,*
4. *Квантитативне анализе.*

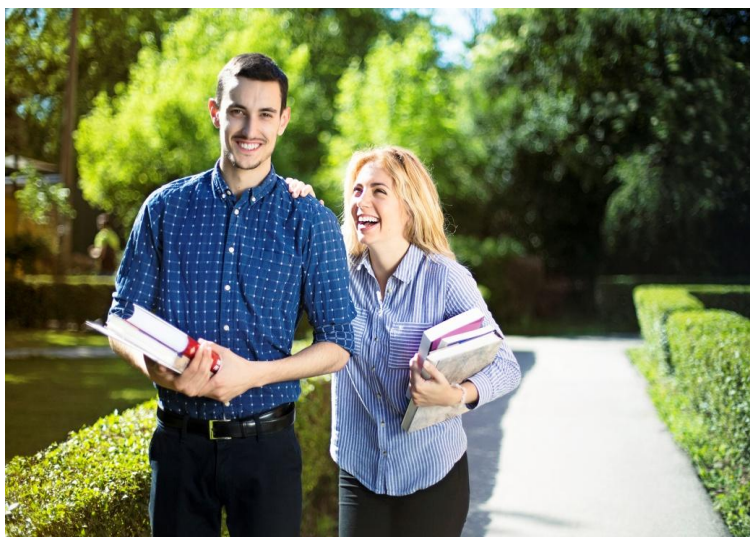
Одсјек *Финансије, банкарство и осигурање* садржи два усмјерења:

- а) *Рачуноводство и ревизија;*
- б) *Финансијско управљање, банкарство и осигурање;*

Одсјек *Међународна економија* нема посебних усмјерења.

Одсјек *Пословна економија* садржи усмјерење Менаџмент и предузетништво.

Одсјек *Квантитативне анализе* нема посебних усмјерења.

Слика 3. Студенти Економског факултета

Предмети у прве три године студија су заједнички за све смјерове.

У креирању новог наставног плана и програма учествовали су и студенти, прије свега кроз попуњавање [анкете о разлозима уписа на Економски факултет Универзитета у Бањој Луци](#), а затим кроз учешће на сјединици [Наставно-научног Вијећа факултета на којој је усвојен важећи Наставни план и програм првог циклуса студија](#).

Процедура за развој, ревизију и увођење иновација у наставне планове и програме описана је у [Упутству за израду и побољшање студијских програма](#). За 42 академске године Факултет је имао 15 наставних планова и програма, а наставни планови и програми који су усклађени са Болоњском декларацијом су [Наставни план и програм првог и другог циклуса студија из 2007. године](#) и [Наставни план и програм првог циклуса студија из 2014. године](#)

Студијски програм *Економија и пословно управљање* нуди студентима актуелна научна, односно стручна сазнања из области теоријске и примјењене економије и менаџмента.

Студијски програм је у суштини усклађен са четири акредитована програма иностраних универзитета из оквира европског образовног простора. Студијски програми који највише одговарају предложеној структури предмета студијског програма реализују се на сљедећим институцијама:

- I. Универзитет у Београду, Економски факултет, [студијски програм Економија, пословно управљање и статистика](#),
- II. Универзитет у Загребу, Економски факултет, [студијски програм Пословна економија](#)
- III. Универзитет у Љубљани, Економски факултет, [студијски програм Пословна економија](#),

Упоредивост са другим студијским програмима видљива је и у [Елаборату за лиценцирање студијских програма првог и другог циклуса студија на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци](#), усвојеног Одлуком ННВ од 09.12.2013. године (број одлуке: [13/3.2820-II-2/13](#)).

Образовни циљеви студијског програма укључују и остварују четири [препоруче Савјета Европе](#) у вези са сврхом високог образовања (припрема студената за активно учешће у друштву, припрема за њихове будуће каријере – допринос њиховој запошљивости, подршку личном развоју и стварање широке напредне базе знања и стимулисање истраживачког рада и иновација – укључивање студената у пројекте, израде патената, такмичења итд.

1.2. Веза између циљева и садржаја студијског програма

Документ који дефинише образовне циљеве студијског програма, као и опште и специфичне компетенције, усвојен на нивоу Универзитета, је [Упутство за израду и побољшање студијских програма](#). Садржај студијског програма у потпуности одговара циљевима студијског програма. Образовни циљеви и исходи учења су јасно дефинисани у документу [Наставни план и програм првог циклуса студија](#), а у складу са ESG стандардом 1.2. – Израда и одобравање програма.

1.2.1. Образовни циљеви

Студијски програм има јасно дефинисане образовне циљеве који су усклађени са стратешким документима (стр. 19-20). Циљеви студијског програма *Економија и пословно управљање* су оспособљавање будућих дипломираних економиста за:

- самостално или тимско успјешно обављање послова из области економије, а посебно из ужег усмјерења са одсјека, и то из финансија, банкарства, осигурања, рачуноводства и ревизије, међународне економије, менаџмента, предузетништва и квантитативне економије;
- могућност анализирања дејства ендогених и егзогених фактора који утичу или могу да утичу на рад пословних и других сложених организационих система и доношење пословних и других одлука примјеном економске теорије и метода научног одлучивања;
- наставак студија на другом циклусу студија, односно мастер студију.

Образовни циљеви су усклађени са сличнима у окружењу, а студенти и све заинтересоване стране су упознате са образовним циљевима путем [Наставног плана и програма првог циклуса студија](#), јавно објављеног на званичном сајту Факултета.

1.2.2. Исходи учења

Документ који садржи критеријуме вредновања остваривања исхода учења донесен је на нивоу Универзитета - [Упутство за израду и побољшање студијских програма](#) и усклађен је са стандардом ESG 2.5. - Критеријуми за исходе. Излазне компетенције студената су обухваћене садржајима у оквиру наставних планова и програма (силабуси предмета) - [Наставни план и програм првог циклуса студија](#), стр. 11-15. и стр. 44-137., а у складу са ESG стандардом 1.2. – Израда и одобравање програма. Вредновање знања студената врши се на основу [Одлуке о начину праћења и валоризовања знања студената у академској 2016/17. години](#).

Матрица исхода учења на нивоу студијског програма која јасно дефинише у оквиру којег предмета, у којем обиму и кроз које активности се остварују дефинисани исходи учења приказана је у [Наставном плану и програму првог циклуса студија](#), стр. 22-24.

Након успјешног завршетка I циклуса студија студенти ће стећи квалификације с којима ће:

- показати основна и специфична знања из области економије, која су примјенљива у рјешавању проблема пословног одлучивања и управљања простим и сложеним организационим системима у привредним и непривредним дјелатностима;
- успјешно примјењивати алатке микроекономске и макроекономске анализе на основу којих ће бити оспособљени да критичким судом доносе краткорочне и дугорочне пословне одлуке, како у условима просперитета, тако и условима рецесије, кризе и оскудности информација на тржишту;
- бити оспособљени да примјењују основне методе стицања знања и примијењених истраживања из области економије, примјењујући доступне приступе за рјешавање проблема сходно принципу рационалности расположивих инпута, тј. ресурса и расположивог времена;
- примјеном модерних средстава комуникације и познавањем страних језика бити оспособљени за пренос и размјену идеја, информација, дефинисање и јасно разграничење релевантних проблема у односу на нерелевантне које треба

рјешавати, као и обезбјеђење могућих рјешења проблема и ширем аудиторију који не посједује специфична знања из области економије;

- бити у могућности да започну самостално или у тиму властити бизнис, примјењујући стечена знања, као и способност за тимски рад;
- изградити вјештине и трајну мотивисаност за наставак школовања на другом циклусу студија и активну примјену концепта цјеложивотног учења.

Након завршетка првог циклуса студија, студент стиче академско звање дипломирани економиста, са додатком дипломе и назнаком одсјека и усмјерења – 240 ECTS поена. (Bachelor of Science in Economics with diploma supplement with indicated course – 240 ECTS points, енгл.), у складу са ESG стандардом 1.2. – Израда и одобравање програма

1.2.3. Интер-дисциплинарност

Студијски програм Економија и пословно управљање нуди студентима актуелна научна, односно стручна сазнања из области теоријске и примјењене економије и менаџмента, али је заступљен и одређен број предмета који омогућавају упознавање и са основама других дисциплина које су повезане са економијом. Тако су на првој години за студенте обавезни предмети Пословна информатика и Пословно право, док су на другој години студентима као изборни предмети понуђени Социјологија за економисте и Пословна култура и етика, а затим Страни језици за економисте на трећој години и Електронско пословање и Међународно пословно право на четвртој години студија. Од укупног броја бодова, обавезни предмети из других дисциплина које су повезане са економијом носе 24 ECTS бода, док избор неких од изборних предмета ове групе може носити маскимално још 11 ECTS бодова.

1.3. Наставни план и програми

У вријеме писања извјештаја, постоје два наставна плана и програма који се примјењују за студије првог циклуса студија. Ове академске године је четврту годину уписала задња генерација која наставу слуша по [Наставном плану и програму првог и другог циклуса студија из 2007. године](#). Од 2013. године настава се изводи по новом Наставном плану и програму, који је предмет овог Самоевалуационог извјештаја, а у оквиру којег су у мају 2017. године извршене мање корекције (до дозвољених 20 ECTS бодова). Актуелни [Наставни план и програм](#) је структуриран тако да прогресивно води студенте кроз дисциплину. Прве три године студија на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци су заједничке и дају основно знање, вјештине и способности намијењене дипломираним економистима. Четврта година студија је специјалистичког карактера и намијењена је изучавању појединих стручних дисциплина из области пословне економије и менаџмента, у оквиру које се студентима пружају ускостручна знања, вјештине и способности намијењене смјерском профилу. У наставку дат је табеларни преглед предмета на студијском програму Економија и пословно управљање за све године студија. Минималан број студената за изборни предмет на другој години студија је педесет, на трећој двадесет, а на четвртој години десет студената. Ако студенти анкетом изаберу два или више изборних предмета са минимално предвиђеним бројем кандидата по предмету, настава ће се изводити паралелно на свим предметима на којима је предмет изабрао дозвољени минимум студената.

Прва година студија

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Основи економије	4	2			8
Економика предузећа	4	2			8
Пословна информатика	3	2			6
Математика за економисте	4	4			8
Статистика			4	3	8
Пословно право			3	2	6
Финансијско рачуноводство			4	3	8
Менаџмент			4	2	8
УКУПНО:	15	10	15	10	60

Друга година студија

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Микроекономија	4	3			8
Монетарне и јавне финансије	4	2			8
Управљачко рачуноводство	4	3			8
Изборни предмет 1:	3	2			6
Макроекономија			4	3	8
Међународни економски односи			4	2	7
Финансијски менаџмент			4	2	8
Финансијска математика			4	2	7
УКУПНО:	15	10	16	9	60

Изборни предмети за другу годину:

Организација
Социологија за економисте
Економске доктрине
Пословна култура и етика

Напомена о условљености предмета:

Предмет Микроекономија условљен је положеним предметом Основи економије из прве године студија.

Предмет Међународни економски односи условљен је положеним предметом Основи економије из прве године студија.

Предмет Управљачко рачуноводство условљен је положеним предметом Финансијско рачуноводство из прве године студија.

Предмет Финансијска математика условљен је положеним предметом Математика за економисте из прве године студија.

Трећа година студија

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Маркетинг	4	3			8
Теорија и политика привредног развоја	4	2			8
Ревизија	4	3			8
Изборни предмет 2: Страни језик за економисте I	3	2			6
Економско-математички модели и методе			4	4	8
Менаџмент људских ресурса			4	2	8
Предузетничка економија			4	2	8
Изборни предмет 3: Страни језик за економисте II			3	2	6
УКУПНО:	15	10	15	10	60

Изборни предмети за трећу годину:

Енглески језик за економисте I и II

Њемачки језик за економисте I и II

Руски језик за економисте I и II

Напомена о условљености предмета:

Предмет Страни језик за економисте II условљен је положеним предметом Страни језик за економисте I.

Предмет Ревизија условљен је положеним предметом Управљачко рачуноводство из друге године студија.

Четврта година студија**ОДСЈЕК: ФИНАНСИЈЕ, БАНКАРСТВО И ОСИГУРАЊЕ****Усмјерење: Рачуноводство и ревизија**

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Финансијска тржишта	4	3			8
Стратешки финансијски менаџмент	4	2			8
Теорија и политика биланса	4	3			7
Изборни предмет 4:	3	2			5
Стручна пракса					2
Ревизија финансијских извјештаја			4	3	6
Анализа хартија од вриједности			4	2	6
Рачуноводство банака и осигуравајућих друштава			4	3	6
Изборни предмет 5:			3	2	5
Стручна пракса					2
Изборни предмет 6: завршни рад					5
УКУПНО:	15	10	15	10	60

Напомена о условљености предмета:

Предмет Теорија и политика биланса условљен је положеним предметима Управљачко рачуноводство са друге и Ревизије са треће године студија.

Предмет Ревизија финансијских извјештаја условљен је положеним предметом Ревизија са треће године студија.

Предмет Анализа хартија од вриједности условљен је положеним предметом Финансијска тржишта из четврте године студија.

Изборни предмети

Форензичко рачуноводство
Електронско пословање
Интерни обрачун
Финансијска економија
Етика за професионалне рачуновође

Усмјерење: Финансијско управљање, банкарство и осигурање

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Финансијска тржишта	4	3			8
Теорија и политика биланса	4	3			8
Банкарство	4	2			7
Изборни предмет 4:	3	2			5
Стручна пракса					2
Анализа хартија од вриједности			4	2	6
Рачуноводство банака и осигуравајућих друштава			4	3	6
Економика осигурања и актуарство			4	3	6
Изборни предмет 5:			3	2	5
Стручна пракса					2
Изборни предмет 6: завршни рад					5
УКУПНО:	15	10	15	10	60

Изборни предмети

Електронско пословање
Ревизија финансијских извјештаја (8. семестар)
Међународно банкарство
Међународне финансије
Форензичко рачуноводство
Етика за професионалне рачуновође

Напомена о условљености предмета:

Предмет Теорија и политика биланса условљен је положеним предметима Управљачко рачуноводство са друге и Ревизије са треће године студија.

Предмет Ревизија финансијских извјештаја условљен је положеним предметом Ревизија са треће године студија.

Предмет Анализа хартија од вриједности условљен је положеним предметом Финансијска тржишта из четврте године студија.

ОДСЈЕК: МЕЂУНАРОДНА ЕКОНОМИЈА

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Економика Европске уније	4	3			8
Међународне финансије	4	2			8
Спољнотрговинско пословање	4	3			7
Изборни предмет 4:	3	2			5
Стручна пракса					2
Међународна трговина			4	3	6
Свјетска тржишта			4	3	6
Савремени економски системи			4	2	6
Изборни предмет 5:			3	2	5
Стручна пракса					2
Изборни предмет 6: завршни рад					5
УКУПНО:	15	10	15	10	60

Изборни предмети

Међународни бизнис
 Међународно пословно право (8. семестар)
 Економетрија (7. семестар)
 Економска статистика

Усмјерење: Менаџмент и предузетништво

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Стратегијски менаџмент	4	3			8
Менаџмент пројеката	4	3			8
Лидерство	4	2			7
Изборни предмет 4:	3	2			5
Стручна пракса					2
Менаџмент квалитета			4	2	6
Економика и управљање МСП			4	3	6
Истраживање и управљање маркетингом			4	3	6
Изборни предмет 5:			3	2	5
Стручна пракса					2
Изборни предмет 6: завршни рад					5
УКУПНО:	15	10	15	10	60

Изборни предмети

Предузетништво и е-бизнис
 Предузетништво у јавном сектору
 Економика јавног сектора
 Корпоративна друштвена одговорност
 Кризни менаџмент
 Међународни бизнис

ОДСЈЕК: КВАНТИТАТИВНЕ АНАЛИЗЕ

Назив предмета	Зимски семестар		Љетни семестар		ECTS
	П	В	П	В	
Операциона истраживања	4	3			8
Електронско пословање	4	2			8
Економетрија	4	3			7
Изборни предмет 4:	3	2			5
Стручна пракса					2
Економска статистика			4	3	6
Теорија и модели одлучивања			4	2	6
Примјена софтвера у економији			4	3	6
Изборни предмет 5:			3	2	5
Стручна пракса					2
Изборни предмет 6: завршни рад					5
УКУПНО:	15	10	15	10	60

Изборни предмети

Истраживање и управљање маркетингом
Анализа временских серија
Мултиваријациона анализа
Квантитативне финансије
Пројектовање информационих система
Теорија узорака и планирање експеримената
Непараметарски статистички методи

Завршни рад: Завршни рад ће се писати из предмета по избору студента у форми стручног (завршног) рада и браниће се пред трочланом комисијом. За успјешно одбрањен завршни рад додјељиваће се ECTS поени и јединствена оцјена од 5 (пет) до 10 (десет), сходно члану 58. Правила студирања на I и II циклусу студија Универзитета у Бањој Луци. Коначна оцјена из завршног испита улази у просјек оцјена положених испита.

1.3.1. Усклађеност професионалних и академских захтјева

Студијски програм Економија и пословно управљање нуди студентима актуелна научна, односно стручна сазнања из области теоријске и примијењене економије и менаџмента. Бројни предмети дају студентима теоријске основе из области економије и менаџмента, посебно у прве три године студија, како би стекли основна знања, али се истовремено студентима оставља могућност да стечено знање кроз семинарске радове примијене на практичне примјере. Четврта година студија је специјалистичког карактера и намијењена је изучавању појединих стручних дисциплина из области пословне економије и менаџмента и пружа ускостручна знања, вјештине и способности намијењене смјерском профилу.

У наставном процесу се примјењују најновији стандарди из области која се изучава. Тако се за групу предмета из области рачуноводства и ревизије примјењују Међународни рачуноводствени стандарди (МРС), Међународни стандарди финансијског извјештавања (МСФИ), Међународне стандарде ревизије (МСР), Кодекс

етике за професионалне рачуновође и пратећа упутства, објашњења и смјернице, итд. Након завршеног факултета, студентима са усмјерења Рачуноводство и ревизија се признају испити које су положили током студија за добијање лиценце овлаштеног рачуновође од стране Савеза рачуновођа и ревизора РС.

За групу предмета који се баве пројектима и пројектним менаџментом, на одсјеку Пословне економије, користе се PMI глобални стандарди за пројекте, програме и портфолио менаџмент.

Недостатак примјене стеченог знања кроз праксу захтијевао је увођење праксе на четвртој години студија као обавезног дијела наставног процеса од академске 2017/2018. године, а на основу [Одлуке Сената](#) од 27.04.2017. године.

1.3.2. Усклађеност наставног плана и програма

Као што је већ представљено на почетку овог дијела, Наставни план и програм је кохезиван у смислу покривености садржаја. Постоји јасна секвенцијална структура и студенти се упознају са њеном намјеном на почетку студија.

На нивоу студијског програма и у оквиру појединих усмјерења обезбијеђен је одговарајући проценат изборности, што основним академским студијама даје неопходну флексибилност. Од укупно 32 предмета и завршног рада, шест предмета, укључујући и завршни рад, изборни су предмети, што чини 18,18% од укупног броја предмета. У структури студијског програма заступљене су, у одговарајућим пропорцијама, све четири групе предмета: академско-општеобразовни, теоријско-методолошки, научно-стручни и стручно-апликативни..

1.3.3. Оптерећење

Студирање на Факултету се остварује у складу са [Правилима студирања на I и II циклусу студија](#), заснованим на европском систему преноса и акумулирања бодова ECTS, који је уведен академске 2007/2008. године. Бодовна вриједност сваког предмета је описана у [Наставном плану и програму](#), стр. 33., а доступна је свим заинтересованим странама и на више мјеста [на веб сајту Факултета](#).

Број кредита за конкретан предмет одређен је на бази студентског оптерећења, степена оспособљености и стечених вјештина после успешно савладаног програмског садржаја, као и на основу броја контакт часова (предавања, вјежбе). Укупан број бодова додијељених квалификацији распоређен је на поједине предмете пропорционално њиховом учешћу у укупном оптерећењу потребном да се постигну планирани исходи учења. Бодови су додијељени за укупно вријеме потребно да се постигну планирани исходи учења, а оно се састоји од:

- броја сати контакт наставе,
- времена потребног за припрему за наставу и израду наставних задатака (припрема и сређивање грађе с наставе, вјежби или с праксе; писање есеја, израда пројеката и семинарских радова; прикупљање и проучавање додатне грађе; практичан рад изван часова у наставном плану, итд.),
- припрема испита и излазак на испит.

У Републици Српској принцип годишњег оптерећења студента од 60 ECTS бодова у оквиру 40-часовне радне седмице законска је одредба [члан 38. Закона о високом образовању Републике Српске] и подударна је са европским прописима у овој области. Полазећи од академских календара Универзитета у Бањој Луци (годишње оптерећење

сведено на академску годину студија), може се узети да у току академске године студенти имају 45 радних седмица (по 15 у два семестра и 15 за припреме и испите) и оптерећење од 40 сати седмично. У том случају добије се укупно 1800 радних сати рада студента током једне академске године. С обиром на то да једна школска година носи 60 бодова, произлази да један бод одговара приближно 30 радних сати. На тај начин може се поставити пропорција: $X : 60 \text{ бодова} = Y : 1800 \text{ сати}$. Примјер за 1 бод: $Y = 1800 \text{ сати у школској години} \times 1 \text{ бод} / 60 \text{ бодова у години} = 30 \text{ радних сати}$. Тако предмет који носи 5 ECTS бодова подразумева 150 сати рада заједно са наставом. Претпоставимо да је фонд сати наставе на том предмету $2П + 2В = 4 \text{ сата}$. То би на 15 седмица, колико траје настава у семестру, студенту одузело 60 сати. За самостални рад и спремање испита остало би му на располагању 90 сати или нешто преко двије седмице. Ту се убраја и вријеме које је студент провео у раду на том предмету у периоду трајања наставе. Ако просјечан студент може да савлада такав предмет за 90 сати рада (укључујући и учење у току наставе), онда је број бодова добро додијељен.

1.3.4. Повезаност између процеса учења организације и садржаја наставног плана и програма

И прије увођења Болоњског система школовања, студијски програм је карактерисала употреба различитих начина учења. Поред предавања, сваки предмет има обавезне вјежбе, на којима студенти, у мањим групама, учествују у практичном раду и групним дискусијама. На појединим предметима, студенти самостално или у групама раде студије случаја, израђују бизнис планове, маркетинг стратегије, пројекте и сл.

Литература која се користи за изучавање предмета је најчешће савремена и доступна студентима у Скриптарници факултета или Библиотеци, а сви материјали (презентације, задаци, вјежбе и сл.) и попис литературе доступни су на сајту Факултета (примјер предмета [Економика и управљање МСП](#)).

Ипак, увијек има простора за побољшања. Савремени и квалитетни уџбеници свјетски познатих аутора најчешће су скупи за набавку, због чега се за наставни процес као редовна и обавезна литература највише користе уџбеници домаћих аутора и аутора из земаља окружења. У мају 2017. године наручили смо неколико стотина наслова у износу од 6,000 КМ на основу изражених потреба наставника од различитих издавачких кућа. Такође, у истом мјесецу добили смо донацију Економског факултета Универзитета у Београду (172 најновија наслова у издању Економског факултета Универзитета у Београду).

Употреба рачунара и савремених програма није на довољно високом нивоу, посебно када је у питању група предмета из Рачуноводства и Статистике, гдје се још увијек не користе рачунарски програми из ових области, него се задаци израђују на вјежбама на традиционалан начин. Један од разлога јесте и недостатак средстава за набавку програма и додатну обуку људских ресурса, што би се могло ријешити кроз подршку од стране привредних субјеката из области ИТ-а са којима имамо потписан споразум о сарадњи.

1.3.5. Завршни рад

Сврха израде завршног рада је да студент покаже способност самосталног приступа у обради проблема из подручја посебних, заједничких и општих садржаја струке за коју се оспособљавао током студија на Факултету, служећи се при томе литературом, теоријским или емпиријским истраживањима, стручном праксом и основама методологије предметне дисциплине. Завршни рад се ради у складу с Правилима студирања на I и II циклусу студија, а писаће се из предмета по избору студента у форми стручног (завршног) рада и браниће се пред трочланом комисијом. За успјешно одбрањен завршни рад додјељиваће се ECTS поени и бројчана оцјена од 5 (пет) до 10 (десет), како је то регулисано чланом 58. Правила студирања на I и II циклусу студија. Оцјена из завршног рада рачунаће се у просјечну оцјену.

Слика 4. Библиотека Економског факултета

На основу одредаба чланова 56–62. [Правила студирања на I и II циклусу студија](#) и члана 52. [Статута Универзитета у Бањој Луци](#), те [Одлуке о начину и поступку пријаве, оцјене и јавне одбране завршног \(дипломског\) рада на првом циклусу студија на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци](#), поступци пријаве и одбране завршног рада на I циклусу студија описани су сљедећим корацима:

1. Завршни рад представља самосталну стручну обраду одређеног проблема и њиме студент доказује да је на основу знања стеченог током студија овладао заданом темом, да је тему обрадио према предвиђеној методологији, да зна користити стручну литературу и терминологију и, наравно, да је исправно наводи. Тема завршног рада бира се из предмета које садржи студијски програм. Могуће теме завршних радова предлажу предметни наставници. Изузетно, студенту се може одобрити тема завршног рада коју самостално предложи, уз претходну консултацију с наставником код којег жели да уради завршни рад. Уз сваку тему завршног рада наводи се основна литература.
2. Студент пријављује завршни (дипломски) рад Студентској служби на прописаном обрасцу за пријаву завршног (дипломског) рада. Студент може са једним неположеним испитом пријавити тему завршног (дипломског) рада.
3. У академској години наставник може преузети, у својству ментора, највише 15 завршних радова.
4. Ако наставник није испунио додијељену квоту менторстава, нема право да одбије студента који жели да добије тему завршног рада.
5. Завршни рад студент израђује самостално. Ментор је обавезан да прати рад студента, помаже му савјетима и упућивањем у литературу.
6. Студент формира завршни рад у концепту са свим припадајућим дијеловима. Концепт се предаје наставнику – ментору на увид и преглед. Студент је дужан поступити према упутствима и примједбама ментора, у противном рад се враћа на даљу дораду.

7. Наставник је дужан да прегледа рад и врати га с коментаром најкасније за двије седмице од дана предаје рада.
8. Студент може само једанпут промијенити тему завршног рада.
9. Студентска служба ће у року десет (10) дана од пријема испуњеног обрасца студента извршити провјеру података у његовом персоналном досијеу.
10. На основу писмене сагласности ментора о урађеном завршном (дипломском) раду и уколико студент има све положене испите према наставном планом и програму, Студентска служба обавјештава ментора да је кандидат спреман за одбрану завршног (дипломског) рада.
11. Студент предаје два укорићена дипломска рада и рад у PDF формату на CD-у у Студентској служби и пријављује завршни рад у Студентској служби.
12. Одбрана завршног рада састоји се од усменог излагања резултата рада и образложења издвојених закључака, као и одговора на питања ментора.
13. Пред ментором студент усмено брани урађени завршни рад на једном од апсолвентских испитних рокова. Одбрана завршног рада је јавна.
14. Ако студент не задовољи на завршном раду, има могућност да поново изађе на одбрану завршног рада на наредном апсолвентском испитном року.
15. Завршни рад и одбрана оцјењују се јединственом оцјеном од 5 (пет) до 10 (десет) и она ће се уврстити у коначни просјек оцјена.

2. Људски ресурси

2.1. Квалитет наставног особља

Наставно академско особље на Економском факултету се састоји од стално запослених наставника и сарадника, наставника и сарадника у допунском радном односу и наставника и сарадника са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци.

Одговорни наставници и сарадници се одређују одлуком о покривености наставе, тј. документом [Листа одговорних наставника и сарадника за I циклус студија](#) за академску годину, на сједници Наставно-научног вијећа прије почетка сваке академске године. Након добијене потврде Сената Универзитета, коначна Листа одговорних наставника и сарадника ступа на снагу. Сваки ангажовани наставник и сарадник мора да има извршен избор у звање у складу са [Законом о високом образовању РС](#), [Статутом Универзитета](#) и [Правилником о поступку и условима избора академског особља Универзитета у Бањој Луци](#).

Данас, Економски факултет на студијима I циклуса има 100% покривеност наставе властитим наставним и сарадничким особљем у сталном радном односу и допунском радном односу, рачунајући и једног редовног професора и једног доцента са осталих организационих јединица Универзитета.

2.2. Балансирање професионалних и академских захтјева

Наставници и сарадници Економског факултета обављају низ функција у институцијама Републике Српске и Босне и Херцеговине и сувласници су и/или оснивачи приватних предузећа. На тај начин, наши студенти су у могућности да слушају искуства из праксе, реалног и јавног сектора. Између осталих, из наших редова су министар и потпредсједник у Влади Републике Српске, српски члан и предсједавајући предсједништва БиХ, замјеник градоначелника Бања Луке, Главни

Економски факултет –Извјештај о самоевалуацији студијског програма Економија и пословно управљање ревизор Републике Српске, итд. У складу са одредбама Закона о високом образовању, наставно и сарадничко особље ради на властитом усавршавању и напредовању кроз научноистраживачки рад.

2.3. Структура запослених

У академској 2016/2017. години, наставу на студију I циклуса изводило је 56 наставника и сарадника, од тога: 16 редовних професора, 11 ванредних професора, 19 доцената, 1 професор страних језика и 9 виших асистената. Од овог броја, тј. од 56 наставника и сарадника, у сталном радном односу је 49 (47 запослених наставника и сарадника Универзитета са Економског факултета и 2 запослена наставника и сарадника са осталих организационих јединица Универзитета), док је 7 наставника и сарадника запослено у допунском радном односу. На студијама I циклуса немамо спољних сарадника. Покривеност властитим наставним особљем у пуном радном односу и допунском радном односу на I циклусу додипломских академских студија је 100%.

У наредним табелама наведена су имена свих [наставника и сарадника на Економском факултету](#) ангажованих на I циклусу студија.

Табела 1. Листа наставника и сарадника Економског факултета у пуном радном односу

Ред.бр.	Име и презиме наставника	Академско звање	Ужа научна област
1.	др Станко Станић - декан	редовни професор	Операциона истраживања
2.	др Рајко Томаш	редовни професор	Теоријска економија
3.	др Драган Микеревић	редовни професор	Пословне финансије
4.	др Гордана Ченић - Јотановић	редовни професор	Међународна економија
5.	др Здравко Тодоровић	редовни професор	Теоријска економија / Менаџмент
6.	др Перица Мацура	редовни професор	Маркетинг
7.	др Весна Алексић	редовни професор	Информациони системи / Пословне финансије
8.	др Новак Кондић	редовни професор	Рачуноводство и ревизија
9.	др Гордана Илић	редовни професор	Менаџмент
10.	др Јово Атељевић	редовни професор	Менаџмент
11.	др Горан Поповић	редовни професор	Међународна економија / Теоријска економија
12.	др Милован Винчић	редовни професор	Алгебра и геометрија
13.	др Никола Вукмировић	редовни професор	Предузетничка економија / Рачуноводство и ревизија
14.	др Зоран Лукић	ванредни професор	Менаџмент
15.	др Горан Радивојац	ванредни професор	Пословне финансије/ Рачуноводство и ревизија
16.	др Драгана Башић	ванредни професор	Пословне финансије
17.	др Васиљ Жарковић	ванредни професор	Међународна економија
18.	др Дејан Микеревић	ванредни професор	Пословне финансије
19.	др Миленко Крајишник	ванредни професор	Међународна економија
20.	др Саша Петковић - продекан за наставу	ванредни професор	Предузетничка економија / Теоријска економија
21.	др Драгана Вилић	ванредни професор	Теоријска социологија
22.	др Славиша Ковачевић	ванредни професор	Економска анализа
23.	мр Милица Богдановић	професор енглеског језика	Специфични језици - Енглески језик

Ред.бр.	Име и презиме наставника	Академско звање	Ужа научна област
24.	др Жељко В. Рачић	доцент	Операциона истраживања
25.	др Стево Пуцар	доцент	Теоријска економија
26.	др Синиша Куртеш	доцент	Међународна економија
27.	др Саша Вученовић	доцент	Менаџмент
28.	др Игор Тодоровић	доцент	Менаџмент
29.	др Јелена Пољашевић	доцент	Рачуноводство и ревизија
30.	др Јелена Тривић	доцент	Међународна економија
31.	др Амира Жмирић	доцент	Њемачка књижевност
32.	др Жељана Јовичић	доцент	Пословне финансије
33.	др Тајана Сердар	доцент	Пословне финансије
34.	др Драган Глигорић	доцент	Међународна економија
35.	др Драган Миловановић	доцент	Менаџмент
36.	др Бранка Золак Пољашевић	доцент	Менаџмент
37.	др Николина Бошњак	доцент	Актуарство
38.	др Бранка Топић Павковић	доцент	Монетарна економија и Фискална економија
39.	мр Војислав Тимарац	виши асистент	Математичка анализа и примјене
40.	мр Зоран Боровић	виши асистент	Теоријска економија
41.	мр Далибор Томаш	виши асистент	Теоријска економија
42.	Дарко Милуновић, ма	виши асистент	Статистичка анализа
43.	Матеа Златковић, ма	виши асистент	Теоријска економија
44.	Драгана Дошеновић, ма	виши асистент	Менаџмент
45.	Љубиша Мићић, ма	виши асистент	Пословна информатика
46.	Бобана Чегар, ма	виши асистент	Рачуноводство и ревизија
47.	Свјетлана Врањеш, ма	виши асистент	Пословне финансије

Извор: Интегрисани информациони систем

Табела 2. Листа наставника и сарадника у пуном радном односу са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци

Ред. бр.	Име и презиме наставника	Академско звање	Ужа научна област
1.	Академик проф. др Витомир Поповић (ПФ)	Редовни професор	Пословно (трговинско) право и право друштва
2.	др Зоран Васиљевић (ПФ)	Доцент	Операциона истраживања

Извор: Интегрисани информациони систем

Табела 3. Листа наставника и сарадника у допунском радном односу

Ред. бр.	Име и презиме наставника	Академско звање	Ужа научна област
1.	др Никола Шпирић	редовни професор	Монетарна економија
2.	др Јасмин Комић	редовни професор	Статистичка анализа
3.	др Младен Иванић	ванредни професор	Теоријска економија
4.	др Предраг Гајић	доцент	Рачуноводство и ревизија
5.	др Ненад Барош	доцент	Пословно (трговинско) право и право друштва
6.	др Срђан Амићић	доцент	Теоријска економија
7.	др Душко Шњегота	ванредни професор	Рачуноводство и ревизија

Извор: Интегрисани информациони систем

Табела 4. Број академског особља у 2016/2017. години

	Редовни професори	Ванредни професори	Доценти	Виши асистенти	Асистенти
Стално запослени	13	9	15	9	-
Стално запослени са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци	1	-	1	1	-
Наставници и сарадници у допунском радном односу	2	2	3	-	-
Спољни сарадници на II циклусу студија:	12	1	1	-	-

Табела 5. Старосна структура академског особља у академској 2016/2017. години

	20-30	30-40	40-50	50-60	>60
n	4	22	7	9	12
%	7%	41%	13%	17%	22%

2.3.1. Усавршавање наставног особља

Економски факултет активно ради на плану стручног и научног усавршавања свог наставног особља. Наставно-научно вијеће и декан Факултета пружају подршку запосленом наставном особљу приликом конкурисања код Министарства науке и технологије за суфинансирање одласака на научне скупове у земљи и иностранству. Такође, Економски факултет у великом броју случајева покрива трошкове одласка на конференције запослених наставника и сарадника.

Факултет је покренуо иницијативу да наставно особље једном годишње сачињава извјештај о објављеним радовима и учешћу на конференцијама и симпозијумима. Факултет нема званичне годишње планове посјете академског особља конференцијама, симпозијумима и сл., али се на нивоу катедре одлучује о посјети поменутих догађајима из те области. Не постоје јасно прописани критеријуми за додјелу средстава за научно, стручно и педагошко усавршавање академског особља, али је формирана радна група за припрему нацрта Правилника о финансирању научноистраживачке дјелатности.. Требало би Формирати Фонд за научне скупове у земљи и иностранству из чијег портфолија би се финансијски подржавало учешће наших наставника и сарадника на научним и стручним конференцијама.

2.3.2. Избор и напредовање наставног особља

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци води рачуна о изборима у звања и напредовању наставног особља. Избори се обављају у складу са одредбама Закона о високом образовању Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10), одредбама [Правилника о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци](#), [Измјенама Правилника о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци](#), [Правилник о измјени Правилника о поступку и условима избора наставника и сарадника на Универзитету у Бањој Луци](#), [Правилником о условима и поступку додјељивања звања професор емеритус Универзитета у Бањој Луци](#), [Измјенама и допунама Правилника о условима и поступку додјељивања звања и правима *professora emeritusa*](#), [Измјенама и допунама](#)

[Правилника о условима и поступку додјељивања звања и правима *professora emeritusa*](#), као и у складу са ESG стандардом 1.5. – Наставно особље. Наставно-научно вијеће разматра преглед реизбора и избора наставника и сарадника за наредну академску годину и у складу с тим се на вријеме покреће процедура за избор/реизбор. Чланови комисије за избор у звање су компетентни научни радници са Универзитета у Бањој Луци и других државних универзитета из Републике Српске, БиХ и окружења који имају избор у научно поље или ужу научну област у којима пријављени кандидати конкуришу за избор у звање.

Установа има успостављене јасне, праведне и транспарентне процедуре и критеријуме усаглашене са законским захтјевима за запошљавање наставника и ESG стандардом 1.5. – Наставно особље, што доказује примјер конкурсне документације за избор у више звање:

1. [Одлука о утврђивању приједлога за расписивање конкурса](#)
2. [Конкурс](#)
3. [Одлука о именовању комисије за избор у звање наставника](#)
4. [Одлука о утврђивању приједлога за избор у звање наставника и Извјештај о пријављеним кандидатима за избор наставника и сарадника у звање](#)
5. [Одлука Сената о избору у звање](#)

Установа одржава документацију о избору и напредовању наставника која доказује испуњавање услова као што су:

- Научни и стручни радови наставника који упућују на научну област за коју се бира и предмете за које је наставник одговоран.
[Библиографија](#)
- Извјештај Комисије која је проводила процес избора у коме се препознаје научна област и компетенције чланова Комисије
[Извјештај о избору](#)
- Одлука надлежног органа установе о избору наставника која одговара извјештају и приједлога Комисије.
[Одлука о избору](#)
- Биографија наставника у којој се препознају компетенције у подручју подучавања.
[Биографија](#)

Катедре факултета у свом редовном раду анализирају и прате процес напредовања и континуираног рада наставника у оквиру надлежности катедре. На основу те анализе, Вијећу факултета се дају одговарајуће препоруке и приједлози за стимулисање и евентуално субвенционисање истраживачког рада за сваког наставника и сарадника. Преглед напредовања наставног особља објављује се у Извјештајима о раду и плану рада за наредну годину, које можете пронаћи на сљедећим линковима:

[Извјештај о раду за 2012. годину и план рада за 2013. годину](#)

[Извјештај о раду за 2013. годину и план рада за 2014. годину](#)

[Извјештај о раду за 2014. годину и план рада за 2015. годину](#)

[Извјештај о раду за 2015. годину и план рада за 2016. годину](#)

[Извјештај о раду за 2016. годину и план рада за 2017. годину](#)

Наставничко и сарадничко особље дужни су да обавијесте шефове катедри о објављеним радовима, монографијама и о раду у научно-истраживачким пројектним активностима. Такође, наставници и сарадници су дужни да редовно ажурирају своју

Економски факултет –Извјештај о самоевалуацији студијског програма Економија и пословно управљање [библиографију на универзитетском сајту](#) преко Информационог система Универзитета у Бањој Луци ФИС, што је један од предуслова за избор у виша звања.

Табела 6. Број обављених избора у научна и умјетничко- наставна звања

	2006.	2007.	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2014.	2015.	2016.	до јуна 2017.
Редовни професор	4	1	-	3	2	2	1	1	1	1	-
Ванредни професор	1	-	2	1	2	-	1	2	4	2	2
Доцент	1	1	2	1	5	-	7	2	-	2	6
Виши асистент	1	2	3	5	2	3		1	1	-	1
Асистент	4	2	2	3	-	2	2	-	-	-	-
Укупно обављених избора:	11	6	9	13	11	7	11	6	6	5	9

2.3.3. Управљање људским потенцијалима

Планирање развоја људских ресурса и нових запошљавања је у надлежности Универзитета. Политика управљања људским ресурсима није до сада постојала на нивоу Универзитета, али представља дио приједлога Стратегије УНИБЛ за период 2017.– 2025. године. У току је процес формирања јединственог информационог система на нивоу универзитета, у оквиру којег би требало формирати јединствену базу података наставничког и сарадничког особља на нивоу Универзитета с циљем боље координације и равномјерне оптерећености наставничког и сарадничког особља на свим организационим јединицама.

Економски факултет има [базу података људских потенцијала](#), и она се ажурира редовно. За праћење људских потенцијала задужен је продекан за наставу. [Листу одговорних наставника и сарадника на I и II циклусу студија](#) за оба семестра наредне академске године, на касније до јула мјесеца прије почетка зимског семестра, Наставно-научном вијећу предлаже деканска екипа. Након усвајања Листе одговорних наставника, коначну потврду даје Сенат Универзитета. Оптерећеност академског особља се врши у складу са [Правилником о стандардима и нормативима за финансирање јавних високошколских установа](#) (број: 07.05/020-1399/14, од 17.09.2014. године) и према потребама наставног процеса.

Управа Економског факултета континуирано прати рад и процес напредовања академског особља. Стратешки приступ је базиран у документу Извјештај о раду и програм рада Факултета ([Извјештај о раду за 2016. годину и програм рада за 2017. годину](#), стр. 52.) у коме је наведен степен реализације избора у виша академска звања и програм напредовања академског особља за наредну годину. На бази тога, Вијеће факултета на приједлог катедре доноси приједлоге одлука за покретање конкурсне процедуре за напредовање академског особља, као и запошљавање најбољих дипломираних студената на мјестима сарадника. Даљу одлуку о томе доноси Сенат Универзитета у Бањој Луци. Унутрашња организација Универзитета у Бањој Луци и систематизација радних мјеста са описом послова који се обављају, посебним условима које запослени треба да испуњавају за обављање послова на радном мјесту, бројем извршилаца, као и друга питања од значаја за рад и функционисање Универзитета дефинисани су у [Правилнику о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Бањој Луци](#) и [Измјенама Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету у Бањој Луци](#)

2.3.4. Наставно особље/студенти рацио

У академској 2016/2017 години, на првом циклусу студија студира 1.244 студента. Истовремено, наставу на првом циклусу студија изводи 56 наставника и сарадника, што износи 22,21 студент по члану наставног особља.

2.3.5. Административно и помоћно особље

Економски факултет запошљава довољан број административног и помоћног особља како би обезбиједио редовно провођење дјелатности. Укупно је запослено 14 административних и 12 помоћних радника. Административно особље распоређено је у сљедеће службе:

- [Секретар факултета](#)
- [Студентска служба](#)
- [Служба за опште послове](#)
- Канцеларија за други и трећи циклус студија
- Канцеларија за практичну наставу
- Технички секретар
- [Библиотека](#)

Слика 5. Студентска служба

Поред поменутих служби, формирана је Канцеларија за међународну сарадњу, коју води др Николина Бошњак, доцент.

На Универзитету у Бањој Луци први пут је уведен програм приправничког стажирања у трајању од годину дана за најбоље студенте генерације нашег Универзитета. Од јануара 2017. године, на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци запослена је приправница Дијана Дуроњић, која је била студент генерације у академској 2014/2015. години.

Обука административног особља се проводи у виду похађања семинара, учешћа на пројектима и сл. Факултет нема развијене процедуре за евалуацију рада и напредовање административног особља. Врши се редовна анализа квалификационе и старосне структуре особља, за коју је задужен Секретар Факултета.

2.3.6. Наставни процес и методе едукације

Поступци реализације наставног програма се планирају и анализирају на нивоу:

- Установе
- Организационе јединице
- Појединог наставника

Поред извођења наставе као централног процеса, наставни процес подразумијева планирање, организовање и контролу извођења наставе. Сви процеси везани за наставни процес, оквирно су регулисани [Правилима студирања на I и II циклусу студија](#), [Измјенама Правила студирања на I и II циклусу студија](#), и [Одлуком о начину праћења и валоризовања знања студената у академској 2016/2017. години](#). Одлуком о

начину праћења и валоризовања знања студената прецизније се дефинишу начини полагања предиспитних обавеза и завршног испита, број поена у структури испита, као и остале специфичне одредбе везане за валоризовање знања студената. Сваки наставник у првој седмици наставе у зимском и љетном семестру објављује силабус са детаљним информацијама о садржају предмета, циљевима и исходима учења, методама наставе и вјежби, као и списак обавезне литературе.

Настава и вјежбе се изводе као комбинација „ex cathedra” предавања, интерактивне наставе, групних дискусија, презентација семинарских радова и бизнис планова, студија случајева, те практичних истраживања.

Извођење наставе врше наставници и сарадници, а одвија се кроз предавања, вјежбе, консултације и онлајн консултације. У процес извођења наставе активно се укључују и студенти кроз семинарску

Слика 6. Студенти Економског факултета

наставу и свакодневне дискусије на предавањима и вјежбама. Иако у извођењу наставе директно учествују студенти, наставници и сарадници, сви остали органи и службе на Факултету и Универзитету су у функцији стварања претпоставки за што успјешнију реализацију овог процеса – првенствено кроз планирање, организовање и контролу процеса извођења наставе. Економски факултет планира да на свим годинама студија, гдје број студената прелази 100, уведе у наставни процес по још једног наставника и сарадника, а у складу са [Уредбом о условима за оснивање и почетак рада високошколских установа и о поступку утврђивања испуњености услова](#). Међутим, планирање и управљање људским ресурсима је у надлежности Универзитета, а тренутна финансијска ситуација на Универзитету и ограничења која произилазе из централизованости Универзитета по питању финансија ограничавају реализацију овог плана. Тренутно, на мањем броју предмета наставу држе два наставника, а и у том случају у питању је властити наставни кадар.

[Деканат Економског факултета](#) - декан, продекан за наставу и продекан за научно-истраживачки рад - врши активности планирања, организовања и контроле процеса извођења наставе, а [Студентска служба](#) води евиденцију о свим активностима које су везане за процес извођења наставе.

Сенат Универзитета посебном одлуком утврђује календар наставних обавеза у сваком семестру усвајајући [Академски календар](#). Наставно-научно вијеће, на приједлог декана и продекана за наставу прије почетка академске године усваја Листу одговорних наставника на I и II циклусу студија за зимски и љетни семестар, којим се одређују одговорни наставници и сарадници за процес извођења наставе по предметима. Кончану Листу одговорних наставника и сарадника потврђује или уз одређене измјене усваја Сенат Универзитета.

[Распоред предавања, распоред полагања колоквија и распоред полагања завршних испита за академску годину](#), као и [академски календар](#), продекан за наставу објављује на почетку академске године за цијелу академску годину, на веб страници Факултета

Економски факултет –Извјештај о самоевалуацији студијског програма Економија и пословно управљање и Огласној плочи Факултета. Распоред предавања садржи мјесто и вријеме извођења предавања и вјежби, а распоред полагања колоквија и испита мјесто и вријеме извођења колоквија, односно испита.

2.3.7. Истраживање и научно-истраживачки рад

У документу [Систем квалитета](#) у првом дијелу документа под називом [Стратегија осигурања квалитета Универзитета у Бањој Луци](#) се одражава и појашњава однос истраживачког рада, учења и подучавања узимајући у обзир институционални и домаћи контекст функционисања установе. *Систем квалитета* је такође у складу новим ESG стандардима као и са Стратешким циљевима односно стратегијом универзитета која није још званична (радни приједлог стратегије Универзитета у Бањој Луци у периоду 2017 – 2025 је у фази расправе по ННВ факултета). Постоји Приједлог правилника о научно-истраживачком раду и Програм рада НИР-а на УНИБЛ у 2016. години и преглед реализације истог.

Научно-истраживачка дјелатност на Економском факултету одвија се кроз неколико сегмената: [међународном и међууниверзитетском сарадњом](#), индивидуалним радом и усавршавањем наставника и сарадника, обуком запослених у привреди, радом [Института економских наука](#), организовањем савјетовања и другим активностима усмјереним на рјешавање проблема из домена економије у теорији и пракси.

У оквиру научно-истраживачког рада, Факултет успјешно сарађује са универзитетима и институтима из БиХ, Србије, Словеније, Црне Горе и других земаља из окружења и Европе.

а) Међународна и међууниверзитетска сарадња

У претходном периоду настављена је раније успостављена сарадња са универзитетима и институтима из БиХ, Србије, Црне Горе, Словеније, Хрватске и Македоније. Из ширег окружења настављена је или успостављена сарадња са универзитетима и институтима из: Италије, Аустрије, Мађарске, Румуније, Бугарске, Грчке, Словачке, Пољске, Њемачке, Белгије, Данске, Холандије, Шпаније, Француске, Ирске, Шкотске, Енглеске, Русије, Украјине и Сједињених Америчких Држава (САД).

б) Индивидуални рад наставника и сарадника

Наставници и сарадници Факултета, поред извођења наставног процеса, имају обавезу рада на научно-истраживачком плану, тако да су објавили велики број научних и стручних радова у разним домаћим и иностраним часописима, на домаћим и иностраним конгресима, симпозијумима, савјетовањима, конференцијама и др.

Наставници и сарадници су дужни да обавијесте шефове катедри о објављеним радовима, монографијама и о раду у научно-истраживачким пројектним активностима. Такође, наставници и сарадници су дужни да редовно ажурирају своју библиографију на универзитетском сајту преко Информационог система Универзитета у Бањој Луци ФИС, што је један од предуслова за избор у виша звања (примјер [проф. др Саше Петковића](#))

в) Усавршавање наставника и сарадника

У оквиру научно-истраживачког рада, Факултет успјешно сарађује са универзитетима и институтима из Босне и Херцеговине, Србије, Словеније, Хрватске, Црне Горе,

Њемачке, Холандије, Италије, Аустрије, Велике Британије и осталих земаља Европе, што се посебно осјети приступањем Економског факултета [CESEENET мрежи](#) економских факултета југоисточне Европе. С обзиром да одређени сегменти научно-истраживачке дјелатности Економског факултета нису уређени правилницима, обим и квалитет цјелокупног истраживачког рада наставника и сарадника не прати се систематично. Међутим, Факултет је покренуо иницијативу да наставно особље једном годишње сачињава извјештај о објављеним радовима и учешћу на конференцијама и симпозијумима.

Осим тога, у току је и реализација пројекта израде јединствене базе цитираности научних истраживача у Републици Српској који се проводи у сарадњи Министарства науке и технологије и Академије наука и умјетности Републике Српске. Цитатна анализа користиће се као релевантна информација у процесу евалуације научних радника.

Цјелокупно наставно особље има подршку Економског факултета да конкурише за пројекте које финансира Министарство науке и технологије Републике Српске, као и на међународне научно-истраживачке пројекте.

Велики искорак у побољшању научно-истраживачког рада, било би формирање Научно-истраживачког фонда на нивоу Универзитета и Факултета намијењеног за финансирање и суфинансирање учествовања наставника и сарадника с радовима на конференцијама од међународног значаја. Факултети из окружења имају такве фондове (примјер Економског факултета у Загребу). Даље, на нивоу Универзитета неопходно је усвојити Стратегију и политику научно-истраживачког рада.

Неопходно је успоставити Базу податка за научно-истраживачки рад (НИР) и водити детаљну евиденцију о научно-истраживачким и развојним пројектима. Увођењем Интегрисаног информационог система од 01.01.2014. године олакшано је вођење овог типа евиденције. Резултате свих до сада значајнијих реализованих пројеката потребно је представити на веб сајту Факултета и понудити реалном сектору услуге које наставници и сарадници Економског факултета могу да обављају. Првенствено мислимо на израду студија изводљивости, израде развојних стратегија, процјена вриједности предузећа, истраживање тржишта, израде маркетиншких стратегија, бизнис планова, консалтинг услуга и услуга неформалне едукације. Примјер остварења наших намјера је потписан [уговор о сарадњи са Привредном комором Републике Српске, подручна комора Бања Лука](#) и [формирање Савјета за сарадњу са привредом](#).

Наставници и сарадници, такође, имају потребу за обукама за писање приједлога пројеката за европске фондове, као и за писање научних радова. Учествовање на међународним конгресима и објављивање радова у престижним међународним часописима треба да буде императив за наредни временски период. Уз подршку Министарства науке и технологије, али и Економског факултета у складу са властитим могућностима, подржаваћемо наставнике и сараднике да наставе са активним научно-истраживачким радом на домаћем и међународном плану. У плану је разматрање поновног покретања иницијативе за формирање Канцеларије за квалитет и учење Економског факултета, која је првобитно покренута 2012. године.

Факултет ће сваке године у фебруару и јулу организовати научни скуп на неку актуелну тему из области којом се бави. У таквим приликама ће се настојати обезбиједити шири круг аутора како би кроз расправу (дискусију) била сучељена различита мишљења. Такав приступ ће свакако утицати на квалитет рада на нашем Факултету. Факултет ће, такође, обезбиједити услове да и наши запослени могу

присуствовати појединим савјетовањима у земљи и иностранству. Такође, Факултет ће наставити да буде коорганизатор научних скупова са партнерским институцијама, а првенствено са Савезом рачуновођа и ревизора Републике Српске.

Факултет настоји да сваком наставнику и сараднику једном годишње обезбиједи одлазак на научни скуп, ако им се радови објаве. Сматрамо да подршка није довољна, али и финансирање једног одласка на научни скуп се тешко постиже.

Поводом 42 година успјешног рада и постојања Економског факултета 07-08.02.2017. године организован је научни скуп на тему: "Економске политике малих земаља у условима европских интеграција". Изабрани радови са научног скупа објављени су у 26. броју [часописа Acta Economica](#). Важно је напоменути да је наш часопис Acta Economica вреднован као часопис прве категорије у Републици Српској од стране надлежне комисије Министарства науке и технологије. Часопис је рангиран са 29 поена од могућих 30 и рангирани смо на 1. мјесту. Не можемо бити задовољни овом категоризацијом и морамо наставити да радимо на побољшању квалитета часописа. У плану је да се у току 2017. године изврши нова категоризација часописа у циљу добијања статуса *научног часописа међународног значаја*. Acta Economica у периоду до 2018. године треба да се нађе на SCOPUS бази и Томсон Ројтерс листи (SSCI база) до краја 2022. године. Да би смо постигли овај циљ, наш часопис треба да буде објављиван на српском и енглеском језику и да радимо на испуњавању стриктних захтјева за објављивање међународног часописа врхунског квалитета. У току је израда новог веб сајта часописа, што ће утицати на повећање видљивости и квалитета часописа у међународним размјерама. Дана 12.06.2017. године декан Економског факултета формирао је радну групу за израду Плана одржавања научних скупова и конференција (број одлуке: 13/3.1055-VIII-11/17).

Како је Економски факултет потписао Уговор за EBSCO базом међународно признатих часописа, сви бројеви часописа (електронска и штампана верзија) налазе се у бази "EBSCO" (Ipswich, Сједињене Америчке Државе) и у току је аналитичка обрада свих бројева.

Часопис *Acta Economica* укључен је и у међународни систем унакрсног реферисања (Crossref Rapport) у којем је чланцима додјељена посебна бројчана ознака (*Digital Object Identifier, DOI*). Сваки аутор је у могућности да прати број прегледа објављеног рада путем Crossref-а, што ће му у сваком случају бити значајна референца приликом избора у наставничка и сарадничка звања и подношења апликација за научно-истраживачке пројекте.

Редакциони одбор усвојио је нова правила цитирања усклађена са АРА стандардима, побољшане су методе и технике рецензирања часописа и урађена је аналитичка обрада од првог броја 2002. до 2014. године. Сви прилози су претраживи у електронском каталогу Народне универзитетске библиотеке Републике Српске у Кооперативном online каталогу COBISS/OPAK.

Економски факултет ће и у 2017. години, у сарадњи са Савезом рачуновођа и ревизора Републике Српске, учествовати у организацији 11. Међународног симпозијума о корпоративном управљању и 20. Међународног конгреса рачуновођа и ревизора Републике Српске.

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци успјешно организује Међународну научну конференцију [REDETE](#) под називом: „Истраживање економског развоја и предузетништва у транзиционим привредама – REDETE“. Конференција је захваљујући доброј организацији, актуелности проблематике којом се бави и бројним еминентним учесницима постала препознатљива у цијелом региону. С обзиром да су

скоро сви прошлогодишњи учесници изразили жељу и спремност да дођу и следеће године, у плану је да се у априлу 2018. године организује Међународна научна конференција REDETE 2018, која би требала да отвори нове путеве за повезивање Економског факултета са научним институцијама широм Европе. Четврта Међународна конференција о економском развоју и предузетништву у земљама у транзицији - REDETE 2015 је одржана у организацији Економског факултета Универзитета у Бањој Луци и Универзитета у Грацу, Аустрија. Током REDETE конференције у Грацу, одржан је бизнис форум на ком су учествовали привредници и представници институција из Републике Српске и Аустрије. На конференцији је од 92 рецензирана и пријављена рада, презентовано 65 научних радова, универзитетских професора, докторских кандидаткиња и кандидата, те истраживача из 26 земаља укључујући 10 уводничара из Велике Британије, Аустрије, Њемачке, Италије и Пољске. Прошле године, од 28-29.10.2016. године, REDETE конференција је била организована у Београду, Србија. О датуму и мјесту одржавања 6. REDETE конференције биће одлучено почетком 2017. године.

Посебан дио програма конференције *REDETE* сваке године посвећује се младим истраживачима, те се у циљу обуке и успостављања контаката с уредницима и рецензентима, одржава радионица *"Како објавити рад у водећем међународном часопису?"* Радионице су водили аутори из Велике Британије који су главни уредници часописа индексираних на SSCI листи (нпр. проф. др [Vassilis Fouskas](#), University of East London, проф. др [Andrew Burke](#), Trinity Business School Dublin).

У склопу Економског факултета дјелује и [Институт економских наука](#). Институт економских наука проводи научна и развојна истраживања на пољу економије. Посебно је посвећен провођењу емпиријских истраживања у циљу што бољег разумијевања привреде Републике Српске и идентификовању мјера економске политике које могу дјеловати на раст и развој економије. Истраживачки тим Института чине сви наставници и сарадници Економског факултета. Институт економских наука, као организациони дио Економског факултета, основан је 1987. године. Институт је дјеловао као самостално правно лице од јануара 2001. године до маја 2017. године под називом Институт економских наука. Упућен је приједлог и елаборат о оснивању Института економских наука који ће функционисати као подорганизациона јединица Економског факултета Сенату Универзитета у Бањој Луци, а на основу одлуке Наставно-научног вијећа број [13/3.15-IV-3/17](#) од 17.01.2017. године.

Сви до сада реализовани пројекти дали су допринос развоју науке и студијских програма, а веза истраживачког рада са учењем и подучавањем објашњена је у елаборатима програма - [Елаборат за лиценцирање студијских програма првог и другог циклуса студија на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци](#) и [Елаборат о креирању Савјета за сарадњу са привреду](#).

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци сваке године израђује извјештаје о раду и плановима за наредну годину, у којима не само да анализира постојеће стање и прати остварење циљева, него и даје приједлоге за унапређење квалитета. У израду извјештаја су укључени како академско, тако и административно особље и представници студената. Извјештаје о раду и планове Економског факултета у посљедњих пет година можете преузети са наведених линкова.

[Извјештај о раду за 2012. годину и план рада за 2013. годину](#)

[Извјештај о раду за 2013. годину и план рада за 2014. годину](#)

[Извјештај о раду за 2014. годину и план рада за 2015. годину](#)

[Извјештај о раду за 2015. годину и план рада за 2016. годину](#)

[Извјештај о раду за 2016. годину и план рада за 2017. годину](#)

г) Укључивање студената у научно-истраживачки рад

Званично није предвиђено и дефинисано учешће студената у научно-истраживачком раду. Студијски истраживачки рад на првом циклусу студија није уврштен у обим непосредне наставе, али се, заједно са стручном праксом и завршним радом, уноси у наставни план и додјељују им се ECTS бодови. Током студирања, Наставним планом и програмом је предвиђено да рад студената на вјежбама буде повезан и са облицима самосталног рада, као што су израда теоријских и практичних семинарских радова, задатака за самостални рад и других предиспитних обавеза.

Сврха израде завршног рада је да студент покаже способност самосталног приступа у обради проблема из подручја посебних, заједничких и општих садржаја струке за коју се оспособљавао током студија на Факултету, служећи се при томе литературом, теоријским или емпиријским истраживањима, стручном праксом и основама методологије предметне дисциплине. Завршни рад се пише из предмета по избору

Слика 7. Библиотека Економског факултета

студента у форми стручног (завршног) рада и брани се пред трочланом комисијом. За успјешно одбрањен завршни рад додјељују се ECTS поени и бројчана оцјена од 5 (пет) до 10 (десет), како је то регулисано чланом 58. Правила студирања на I и II циклусу студија. Оцјена из завршног рада рачуна се у просјечну оцјену.

Концепт осигурања квалитета на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци је заснован на континуираном раду тимова за осигурање квалитета чији је рад усмјерен на успостављање везе између истраживачког рада и учења и подучавања, а који се односи превасходно на израду и реализацију научно-истраживачких пројеката који су плод сарадње између факултета и привредних субјеката, односно међународних организација. У овај тип истраживачке дјелатности су укључени и студенти који су се истицали својим знањем кроз сам ток студија. Овдје се прије свега мисли на организацију великих научних скупова који су плод сарадње факултета, привреде и јавног сектора.

Укључивање студената у научно-истраживачки рад је резултат самосталног ангажмана и жеље студената. Наставно особље подржава и усмјерава студенте у научно-истраживачком раду у виду сугестија и приједлога, али и пружа могућност сарадње кроз коауторски рад, посебно када су у питању научне конференције чији

Економски факултет –Извјештај о самоевалуацији студијског програма Економија и пословно управљање (ко)организатор је Економски факултет Универзитета у Бањој Луци. Неке од примјера можете пронаћи на следећим линковима:

[СтЕС](#)

[Програм одржавања научног скупа - Економске политике малих земаља у условима европских интеграција](#)

[Acta Economica](#)

[Програм одржавања Међународне научне конференције REDETE REDETE](#)

3. Студенти

3.1. Учење, подучавање и оцјењивање усмјерено ка студенту

Студенти директно учествују у креирању студијских програма, као и процесу учења и подучавања, а у складу са ESG стандардом 1.3. – Учење, подучавање и провјера знања усмјерени ка студенту. О учешћу студената у овом процесу свједочи [Одлука о именовању Комисе за израду елабората студијског програма](#). На Универзитету у Бањој Луци се од 2008. године изводи редовна [годишња евалуација наставног процеса и рада наставног особља](#) путем анкетирања студената. У фебруару 2015. године, усвојен је [Правилник о анкетирању студената о квалитету наставног процеса](#), који детаљно прописује поступке и процедуре везане за анкетирање студената о квалитету наставног процеса. Између осталог, та евалуација садржи многе показатеље квалитета самог студијског програма. Поред тога, изводе се [анализе пролазности и успјеха за сваки предмет и прати напредовање студената током студија](#). Добијени резултати користе се за побољшања и усавршавања наставног процеса.

У наставном процесу се примјењују савремене методе учења, а посебно се планира и вреднује кориштење различитих метода реализације наставе и других облика учења. Студенти су обавезни да присуствују свим облицима наставе, о чему се воде редовне евиденције. Консултације са студентима се одржавају редовно, у заказаним седмичним терминима, о којима се студенти могу информисати путем [сајта Факултета](#), а наставно особље је на располагању студентима и ван заказаних термина путем личног е-мејла. Настава се изводи на начин да се прилагођава потребама и жељама студената по питању додатних консултација и интерактивности.

Испитивање и оцјењивање су усаглашени са исходима учења и осмишљени су с циљем да се утврди да ли су исходи учења постигнути или нису. Успјешност студента у савлађивању сваког предмета на студијском програму изражава се поенима у складу са одредбама [Одлуке о начину праћења и валоризовања знања студената](#). [Правила студирања на I и II циклусу](#) дају оквире за усвајање властитог правилника за праћење и валоризовање знања студената на свакој организационој јединици. На крају сваке академске године, након извршених анализа укупне пролазности и пролазности по појединим предметима, у транспарентном процесу у коме велику улогу имају и представници студената, усваја се постојећа или нова Одлука о начину праћења и валоризовања знања студената, која се објављује на веб страници Факултета.

Наставник оцјењује студента на основу исказаног знања, изнесених чињеница и његовог разумијевања материје, стечених вјештина и показане способности да то примијени у реалним ситуацијама. Своје захтјеве базира на приступачности свих средстава неопходних при савладавању утврђеног наставног плана и програма - [Кодекс професионалне етике Универзитета у Бањој Луци](#).

Испуњавањем предиспитних обавеза и полагањем испита студент може остварити највише сто поена. У формирању коначне оцјене о успјешности студента у савлађивању предмета предиспитне обавезе учествују с највише 50 поена, а испит такође с највише 50 поена.

Вредновање предиспитних обавеза:

- присуствовање свим облицима наставе, 2 поена (2%),
- сваки писмени колоквиј доноси од 0 до 20 поена (0-20%), односно укупно 0-40 поена (0-40%),
- писмена или усмена обрада рефератске, семинарске или друге повјерене теме доноси од 0 до 8 поена (0-8%).

Завршни испит се полаже усмено, осим предмета који због природе наставне јединке захтијевају комбиновану, писмену и усмену провјеру знања на завршном испиту. Завршни испит полаже се јавно, пред трочланом комисијом.

Уколико завршни испит пријави блиски сродник одговорног наставника (дијете или брачни друг), завршни испит ће полагати пред наставником који има избор у ужу научну област. Уколико нема другог наставника у истом избору у звање, декан формира трочлану комисију и заказује термин комисијског полагања испита.

Листу предмета који се полажу и писмено и усмено одређује Наставно-научно вијеће Економског факултета Универзитета у Бањој Луци усвајајући Одлуку о начину праћења и валоризовања знања студената. На завршном испиту студент може да оствари од 0 до 50 поена (0-50%).

Наставник и сарадник проводе редовно евидентирање и вредновање присуства и ангажовања студента настави као и вредновање урађених и одбрањених семинарских радова (односно задатака за самостални рад) и колоквијума.

Табела 7. Распоред поена и коначних оцјена

БРОЈ ПОЕНА	ОПИСНА ОЦЈЕНА	ОЦЈЕНА
0-50	није положио	пет (5)
51-60	довољан	шест (6)
61-70	добар	седам (7)
71-80	врло добар	осам (8)
81-90	одличан	девет (9)
91-100	одличан – изузетан	десет (10)

Укупан остварени број поена преводи се у коначну оцјену која показује успјешност савладаности предмета, која може бити од 5 (није положио) до 10 (одличан – изврстан). Начин превођења укупног броја поена, кога чини збир поена остварен на предиспитним обавезама и на испиту у коначну оцјену, приказан је у Табели 7.

Резултате испита одговорни наставници објављују након завршетка испита на веб-страници Факултета. У року од 24 часа од завршетка испита наставник или сарадник дужни су да Студентској служби предају записник о одржаном испиту са потписаним свим испитним пријавама, укључујући и пријаве у којима је уписана оцјена пет (5). Као доказ о извршеној примопредаји, Студентска служба издаје попуњен образац о примопредаји записника и испитних пријава, на који се потписују предметни наставник и референт Студентске службе.

Након завршетка академске године, односно завршених јесењих испитних рокова, предметни наставник објављује ранг-листу свих студената који су остварили предвиђени минимум од 51 поена из укупних обавеза и положили завршни испит.

За предмете код којих се на основу анализа уочи изузетно ниска пролазност студената организују се додатне консултације и демонстраторске вјежбе, а на захтјев студената и додатни часови предавања и вјежби, у циљу помагања студентима у савладавању наставног програма и побољшања успјеха студената

3.2. Упис и напредовање студената, признавање и сертификација

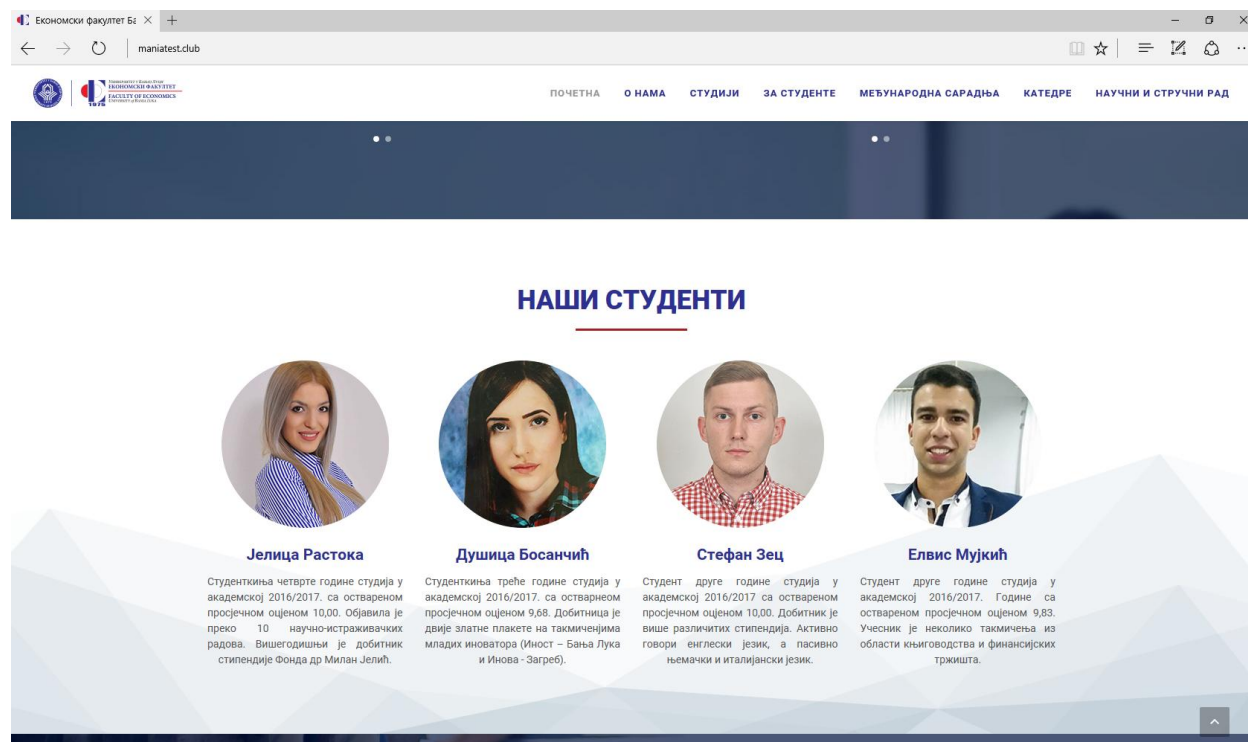
Универзитет гарантује приступ студијама на сва три циклуса, на основу равноправности и јавног конкурса, у складу са [Статутом](#), чланови 74-79., ESG стандардом 1.4. – Пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација, као и другим општим актима Универзитета, односно факултета. Основни услов за упис на први циклус студија је завршено четворогодишње средњошколско образовање у Републици Српској и Босни и Херцеговини, или еквивалентно образовање у иностранству. Кандидат се уписује на одређени студијски програм на конкурентској основи, а у складу са резултатима постигнутим у претходном образовању (средња школа, диплома првог, односно другог циклуса) и на квалификационом испиту, према јединственим општим критеријумима и поступку утврђеним правилником који усваја Сенат, уз претходно прибављено мишљење вијећа факултета. Конкурс за упис на студијске програме расписује Универзитет, а на приједлог вијећа факултета. Број студената за упис, на основу мишљења вијећа факултета, предлаже Сенат, а утврђује Влада. Конкурс за упис на студијске програме објављује се у јавном гласилу и на [веб страници Факултета](#) и Универзитета.

Не постоји интерни пропис којим се дефинишу јасни поступци за анализу уписа и праћење напредовања студената, већ се у документу Извјештај о раду за претходну и програм рада за наредну академску годину врши детаљна анализа броја уписаних студената, као и компаративна анализа уписаних и свршених студената по академским годинама, у складу са ESG стандардом 1.4. – Пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација. На основу [анализе](#) дају се јасне препоруке о креирању уписне политике студената сва три циклуса студија за сваку годину појединачно. Наведена анализа је базирана на реалним подацима уз кориштење одговарајућих методолошких алата који откривају узроке слабијег уписа студената у више године студија. Након тога, деканат факултета преузима јасне кораке како би се повећала проходност студената по годинама студија кроз додатни ангажман наставника и сарадника путем консултација, а све у циљу бољег савладавања наставне материје за предмете који су у склопу студијског програма.

Према члану 160. Статута Универзитета, Универзитет и његове организационе јединице, дужне су да воде евиденцију о успјеху студената на крају школске године. Студентска служба Економског факултета у сарадњи са наставницима и сарадницима на крају сваког семестра, односно школске године, прикупља детаљне податке о успјеху студената на нивоу појединих предмета. Након сваког испитног рока, проводи се анализа пролазности по поједним предметима и укупна анализа пролазности, аутоматски, преко Интегрисани информационог сиуistema Универзитета. Након завршеног испита, наставници онлајн објављују [резултате са одржаног испита](#) са анализом пролазности уврштеном у образац.

Што се тиче активности које се проводе ради унапређења успјеха студената, битно је напоменути да члан 121. Статута Универзитета предвиђа могућност додјељивања посебних похвала, награда и стипендија за нарочито добар успјех у студирању. Економски факултет, сходно поменутом члану Статута, сваке године, поводом прославе дана Факултета, награђује студенте који су у претходној години остварили најбољи успјех са новчаном наградом од 500 КМ. Школска фондација Радован Рибич

Економски факултет –Извјештај о самоевалуацији студијског програма Економија и пословно управљање из Канаде додјељује на крају сваке године по три [новчане награде у износу од 350 канадских долара за најбоље студенте друге године студија](#). На новом сајту који је у изради, отворили смо галерију на почетној страници под насловом „Наши студенти“ у којој промовишемо четири најбоље студенткиње и студента у текућој академској години. На тај начин Економски факултет мотивише студенте да раде на побољшању свог успјеха.

Слика 8. Галерија „Наши студенти“ на новом сајту Економског факултета

Према члану 162. Статута Универзитета у Бањој Луци, став 1., Универзитет је надлежан да призна периоде студирања, стране високошколске исправе и квалификације које је студент стекао/похађао изван територије Босне и Херцеговине, како из разлога наставка студија истог нивоа-степенa, тако и због уписа на виши ниво-степен студија. Процедура за стицање и признавање квалификација регулисана је Статутом Универзитета, члановима 162-171. Поступак еквиваленције раније стечених знања дефинисан је Статутом Универзитета, члан 172., те [Правилником о поступку еквиваленције раније стечених звања, поступку вредновања високошколских исправа и за потребе наставка школовања на Универзитету у Бањој Луци](#) и [Измјенама Правилника о поступку еквиваленције раније стечених звања, поступку вредновања високошколских исправа и за потребе наставка школовања на Универзитету у Бањој Луци](#)

3.3. Укљученост студената у побољшање процеса подучавања/учења

На Универзитету у Бањој Луци се од 2008. године изводи редовна [годишња евалуација наставног процеса и рада наставног особља](#) путем анкетирања студената. У фебруару 2015. године, усвојен је [Правилник о анкетирању студената о квалитету наставног процеса](#), који детаљно прописује поступке и процедуре везане за анкетирање студената о квалитету наставног процеса. Између осталог, та евалуација садржи многе показатеље квалитета самог студијског програма. Поред тога, изводе се [анализе пролазности и успјеха за сваки предмет и прати напредовање студената](#)

током студија. Добијени резултати користе се за побољшања и усавршавања процеса подучавања/учења.

Алумни центар Економског факултета Универзитета у Бањој Луци је основан као подорганizaciona јединица Економског факултета (број одлуке: 13/3.1584-IX-7/14 од 09.09.2014. године). Чланови могу постати сви који су дипломирали, магистрирали или докторирали на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци. Алумни центар Економског факултета Универзитета у Бањој Луци до сада има 432 члана, од којих су многи успјешни радници у привреди и јавном сектору.

Циљеви Центра су побољшање услова за студенте, унапређење размјене искустава између привреде и научне заједнице, афирмација научних радника и истраживача, реализација друштвено-корисних пројеката који стимулишу запошљавање и привредни раст, побољшање привредног амбијента и др. Алумни је добио своју интернет страницу у оквиру сајта Економског факултета. Међутим, Алумни не постиже свој пуни потенцијал, јер Универзитет у Бањој Луци није изградио софтверско рјешење, које би омогућило формирање базе података за све чланове Алумнија, те провођење анкета о задовољству дипломираних студената стеченим излазним компетенцијама, као и израда анализа и закључака који би омогућили унапређење наставних планова и програма.

3.4. Цјеложивотно учење

Члановима 90. до 93. Статута Универзитета у Бањој Луци предвиђена је могућност организовања програма цјеложивотног учења који имају за циљ сљедеће:

- добијање потврде о успјешном похађању специфичних програма обуке (почетних или континуираних) или
- надопуњавање или освјежавање знања из одређене области, намијењено за бивше студенте.

Статутом је предвиђено да се програми цјеложивотног учења проводе кроз *Центре за континуирану едукацију* који ће дјеловати на нивоу организационих јединица, односно факултета. Члан 93. Статута Универзитета дефинише да Сенат Универзитета, на приједлог организационе јединице (факултета), доноси акт којим се дефинишу детаљне инструкције, критеријуми, стандарди и процедуре за програме цјеложивотног учења.

На Економском факултету тренутно се не проводе програми цјеложивотног учења, нити је формиран Центар за континуирану едукацију.

3.5. Едукација студената и консултације

Едукација студената изван формалних оквира изводи се у склопу програма неформалног образовања кроз тренинге постојећих центара на Факултету, округле столове, конференције укључујући мотивационе конференције организоване од стране самих студенткиња и студената и партнерских инсититуција (нпр. СЕО конференције).

На основу утисака и искустава партнера са TEMPUS пројекта Idea Lab (Tempus Project No. 544373-TEMPUS-1-2013-1-RS-TEMPUS-JPHES), током студијске посјете Универзитету у Штутгарту, у јулу 2015. године, проф. др Саша Петковић је формирао и покренуо активности у Центру за пројектни менаџмент и предузетништво Економског факултета који је замислио као центар изврсности. Најбољи студенти су

формирали [пројектни студентски тим](#) који је учествовао на online и класичним радионицама из области основа пројектног менаџмента и [предсертификационом тренингу](#) за добијање [РМР лиценце](#) у сарадњи са ИТ компанијом Lapaso из Бања Луке. У склопу предмета Економика и управљање МСП, на четвртој години студија, на усмјерењу Менаџмент и предузетништво, студенти израђују бизнис план према методологији IdeaLab концепта. Најбоље пословне идеје предочене су у start up предузећа вођена од стране студената, кроз инкубацију у Универзитетском предузетничком центру УПЦ кроз примјену IdeaLab концепта, Иновационог центра Бања Лука или директно на тржишту, уз подршку особља са пројекта IdeaLab. Ради се предузећима [DVC Solutions](#), [Маркетинг агенција Mania](#) и [Qlub Coworking](#) и [Hub](#).

Децембра 2014. године на Економском факултету одржана је Радионица о друштвеном предузетништву (*Social Business Week*) намијењена студентима, представницима цивилног друштва и пословног сектора. Радионицу су водили представници *The Grameen Creative Lab* из Њемачке, у организацији Фондације Мозаик.

Развојни програм Уједињених Нација у сарадњи са Високом школом унутрашњих послова организовао је једнодневну обуку за 15 студената Економског факултета на тему *Коришћење ревизорских налаза у откривању и доказивању корупцијских кривичних дјела*.

Осим формалних термина за консултације, студенти имају могућност да са својим професорима и сарадницима разговарају о могућностима покретања власититих бизниса или других пројектних активности.

3.6. Систем жалби

Студенти су упознати са правилима студирања и процедуром жалбе путем јавно објављеног [Статута Универзитета у Бањој Луци](#), као и [Правила студирања на првом и другом циклусу студија](#), члан 51. и 52.

Ако студент сматра да је оштећен у поступку провођења и оцјењивања испита или у осталим облицима провјере знања, односно ако сматра да испит није обављен у складу са Законом, Статутом Универзитета и овим Правилима, може поднијети приговор декану факултета на добијену оцјену у року од два дана од дана јавне објаве оцјене. Студент је обавезан да приговор из претходног става образложи. Декан факултета је обавезан да у року од три дана од дана пријема приговора размотри приговор из става 1. овог члана и донесе рјешење по приговору. Уколико оцијени да је приговор из става 1. овог члана основан, декан факултета у року од 48 сати доноси рјешење о понављању испита и формирању трочлане испитне комисије, са којим треба упознати предметног наставника и студента. У рјешењу утврђује и термин понављањег испита, с тим да се полагање испита пред испитном комисијом обавља најкасније у року од седам дана од пријема рјешења о понављању испита. За предмете за који факултет није матичан, одлуку о комисији доноси проректор за наставу. Против рјешења из претходног става допуштена је жалба вијећу факултета, чија је одлука коначна. Наставник чијом оцјеном студент није задовољан не може бити предсједник комисије. Одлуку о оцјени комисија доноси већином гласова и ова одлука је коначна. Записник о току испита и оцјени комисија доставља студентској служби факултета.

Послије три неуспјела покушаја полагања истог испита, студент има право да на лични захтјев полаже испит пред испитном комисијом коју именује декан факултета.

Послије неуспјешног полагања испита пред комисијом, студент обнавља предмет из којег испит није положио.

На Економском факултету Универзитета у Бањој Луци од 2011. године је примљено пет приговора студента који су сматрали да су оштећени у поступку провођења и оцјењивања испита или у осталим облицима провјере знања, односно ако сматрају да испит није обављен у складу са Законом, Статутом Универзитета и Правилима студирања на првом и другом циклусу студија. Све жалбе су ријешене у складу са Правилима студирања на првом и другом циклусу студија, на начин да су студенти испит полагали пред трочланом испитном комисијом.

3.7. *Учешће студената у одлучивању*

Од укупног броја чланова Наставно-научног вијећа Економског факултета 12 чланова или 20,69% је из реда студената. Студенти, чланови Наставно-научног вијећа Економског факултета, бирају се у складу са чланом 71. став 2. Закона о високом образовања, чланом 55. став 3. Статута Универзитета и одредбама [Правилника о начину избора и броја чланова Студентског парламента и избору студената у наставно-научна/ умјетничка вијећа факултета/ Академије и Сената Високе школе унутрашњих послова](#). Сви студенти, преко својих представника или директно, могу прослиједити молбе, жалбе и приједлоге Наставно-научном вијећу или декану и продеканима Економског факултета.

Писмене молбе се подnose у деканат и протоколишу у Књигу протокола код техничког секретара, и достављају се декану и/или продекану за наставу на разматрање, у зависности од природе писменог захтјева. У року од 48 часова од пријема молбе, писмено рјешење се доставља у Студентску службу гдје студенти могу да подигну рјешење.

Продекан за наставу сваки понедељак и уторак има расположиве термине за све студенте, од 08:00 – 11:00 часова. Декан и продекани такође имају стални контакт са свим заинтересованим странама преко званичних имејл адреса.

Слика 9. Кафетерија на Економском факултету

У оквиру Економског факултета постоји и Савез студената Економског факултета (СЕФ) који посједује властите просторије. Савез студената Економског факултета Универзитета у Бањој Луци самостална је интересна организација студената Економског факултета у Бањој Луци.

Савез студената је основан са основним циљем да студенти, на организован начин, дају свој допринос побољшању студентског стандарда и условима живота и рада студената. Основни циљ дјеловања Савеза студената је борба за остваривање права студената, раст студентског стандарда, те побољшање квалитета извођења наставног процеса и стручног оспособљавања и усавршавања студената.

Скупштина СЕФ-а налази се на врху организационе структуре СЕФ-а. Радом Скупштине СЕФ-а руководи предсједник Скупштине СЕФ-а. Предсједништво СЕФ-а сачињавају: предсједник, два потпредсједника и менаџери сектора.

[Студентски парламент Универзитета у Бањој Луци](#) је студентско представничко тијело основано у априлу 2008. године, а чине га по три представника сваке организационе јединице (факултета/Академије умјетности). Мандат чланова Студентског парламента је годину дана, а студенти се бирају непосредним и тајним гласањем. Парламент бира своје представнике у Сенат Универзитета (6 студената) и Управни одбор (1 студент).

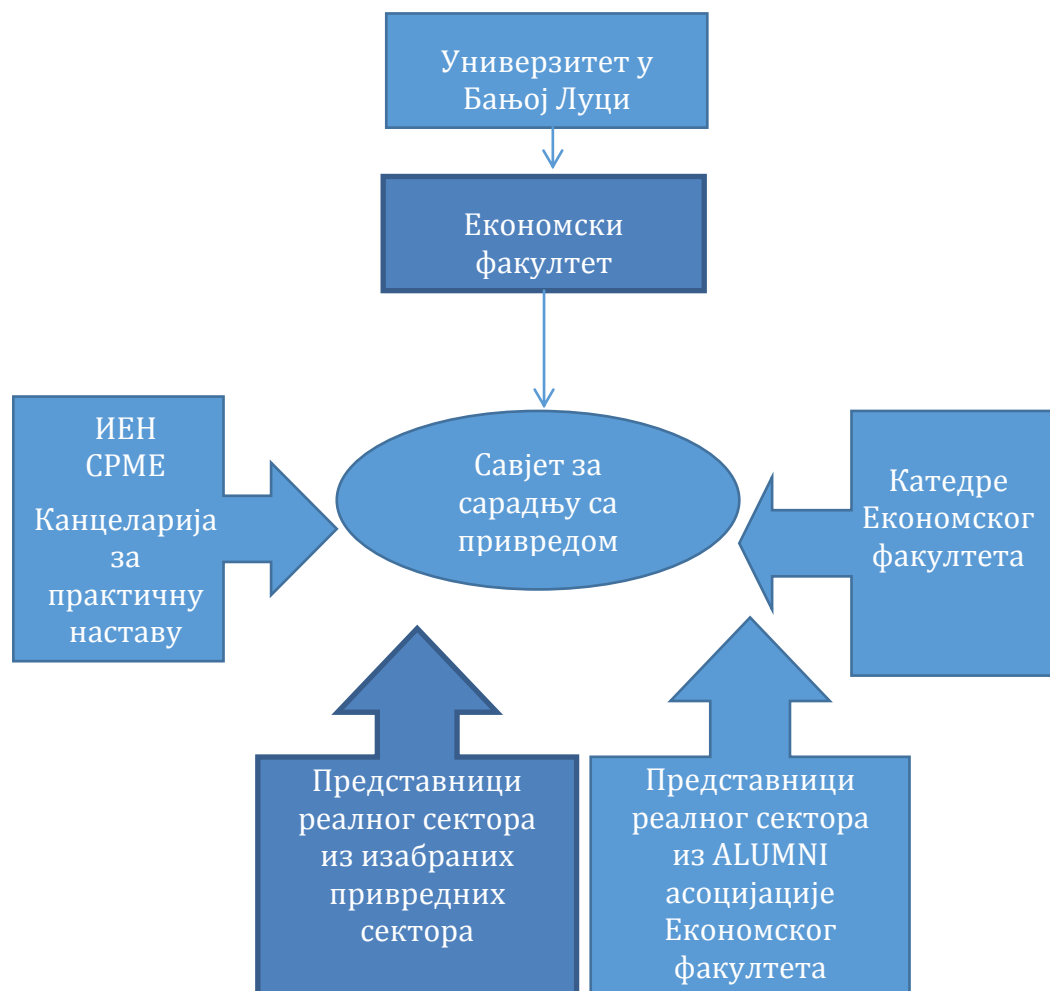
3.8. Пракса

Једна од највећих новина десиће се од академске 2017/2018. године. Наиме, на 10. сједници Сената Универзитета у Бањој Луци одржаној 27.04.2017. године донесена је [Одлука о измјени и допуни студијског програма Економија и пословно управљање на првом циклусу студија](#) усвојеног 09.12.2013. године (Одлука број: 02/04-2.1144-13/17) да се у склопу Наставног плана и програма I циклуса студија студијског програма *Економија и пословно управљање* уведе стручна пракса. Студенти ће похађати стручну праксу у предузећу или другој институцији на основу билатералног уговора Економског факултета преко Канцеларије за практичну наставу и предузећа или институције организатора стручне праксе. Стручна пракса ће носити 2 ECTS бода по семестру. Уговор о пракси, потписује се између Економског факултета Универзитета у Бањој Луци, студента и послодавца, гдје се спецификују исходи учења који се требају постићи. Требају постојати јасне процедуре за оцјењивање исхода учења и додјељивања ECTS бодова, који ће бити укључени у завршни рад студената. Улоге потписника у процесу спецификовања, постизања и оцјењивања исхода учења морају бити јасне. То је прилика за учење у радним условима и јачање професионалних компетенција (професионални развој). Стварни задаци обављани на радном мјесту требају бити комплементарни садржају који се изучава на студијском програму. Сврха стучне праксе је:

- учење о посебним моделима и техникама рада,
- усавршавање радних вјештина потребних на радном мјесту,
- развој нових вјештина које олакшавају запошљавање као што је тимски рад, коришћење технологија и рјешавање проблема,
- прилика за стицање вјештина постепеним путем, од једноставнијих до сложених,
- оцјењивање у реалним условима,
- формирање мишљења о релевантности садржаја програма за радно мјесто.
- обезбјеђивање документационе основе за израду завршног рада.

Након обављене праксе, студент припрема извјештај о обављеној пракси, а сазнања из праксе по правилу, а што није обавезујуће, описује у емпријско-перспективном дијелу завршног рада. ECTS бодови се додјељују последице одговарајуће провјере и оцјењивања и постигнутих исхода од стране наставника ментора. Реформа студијских програма и увођење практичне наставе логички су слијед и представљају главни изазов за Економски факултет. Реформе у високом образовању неће бити могуће без активне трипаритетне сарадње према тзв. Triple Helix моделу.

Партнерски однос између академске заједнице, реалног сектора и владиног и невладиног сектора побољшаће се и кроз рад [Савјета за сарадњу са привредом Економског факултета](#).

Слика 10: Савјет за сарадњу са привредом Економског факултета

Савјет за сарадњу са привредом формиран је Одлуком Наставно-научног вијећа Економског факултета број [13/3.909- VII-7/17](#) од 22.05.2017. године. Савјет ће чинити шефови пет (5) катедри Економског факултета, руководиоци подорганизационих јединица Економског факултета, и то Института економских наука (ИЕН), Центра за пројектни менаџмент и предузетништво (СРМЕ) и Канцеларије за практичну наставу. Из реалног сектора биће представници водећих привредних субјеката из разних сектора, као што су Лапасо, Бањалучка пивара, Хемофарм, Нова банка, Комерцијална банка, CELEX, и други.

Савјет ће се формално састајати два пута годишње, на маргинама научних скупова које Економски факултет традиционално организује, у форми округлих столова са тематским цјелинама, а по потреби и чешће.

Циљ формирања Савјета је приближавање академске заједнице потребама реалног сектора. Будући наставни планови и програми биће дизајнирани и на основу инпута Савјета. Преко Савјета за сарадњу са привредом по основу билатералне сарадње дизајнираће се посебни програми неформалне едукације, научноистраживачки и стручни пројекти, чиме ће се омогућити јачање сарадње између ових сектора. Такође, Савјет ће усмјеравати токове стручне праксе у предузећима кроз конкретне сугестије за успостављање и унапређење квалитета будуће стручне праксе.

4. Међународна сарадња

Наш факултет остварује изузетно успјешну међународну сарадњу. Према прикупљеним подацима у протеклих петнаест година склопљено је преко 100 уговора са иностраним факултетима, универзитетима, институтима и другим установама од значаја за високо образовање, из следећих држава: Бугарска, Грчка, Италија, Норвешка, Финска, Јапан, Тајланд, Швајцарска, Њемачка, Шпанија, Руска Федерација, Украјина, Француска, Пољска, Румунија, Србија, Црна Гора, Македонија, Хрватска, Словенија.

Поред уговора о сарадњи, чланство у међународним асоцијацијама представља једну од значајних референци о спремности на сарадњу са иностраним партнерима, али доприноси и угледу и препознавању универзитета на међународном нивоу.

Универзитет у Бањој Луци је 18. септембра 2008. године постао потписник Велике повеље универзитета (Magna Charta Universitatum), заједно са преко 600 универзитета у свијету. Од 29. јануара 2009. године члан је Међународне универзитетске мреже академске и истраживачке сарадње, у окриљу Научног парка Универзитета „La Sapienza“ из Рима (Италија). Такође, Универзитет је од 2003. године члан Генералне скупштине Интер-универзитетског центра за научни рад и сарадњу са Источном и Југоисточном Европом (CIRCEOS), са сједиштем на Универзитету у Барију (Италија).

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци у мају 2015. године постао је партнер у AMADEUS мрежи, најстаријој и најуспјешнијој мрежи универзитета у области економије у оквиру CEEPUS програма размјене, почев од академске 2015/2016. године. Поред тога, Економски факултет је члан CESENET мреже (Central and South-East European PhD Network), чија је сврха промоција и олакшавање сарадње између Универзитета Централне и Југоисточне Европе који организују докторске студије из области економије и пословања с циљем побољшања квалитета студијских програма. Универзитет у Бањој Луци, а тиме и Економски факултет члан је и мреже ASECU (Association of Economic Universities of South and Eastern Europe and the Black Sea Region), чији смо суоснивачи и пуноправни чланови (једини смо представник БиХ). Мрежа се састоји од 44 универзитета пуноправних чланова и 4 придружена члана из 16 земаља (Албанија, Јерменија, Босна и Херцеговина, Бугарска, Македонија, Грчка, Црна Гора, Пољска, Русија, Румунија, Словачка, Србија, Турска, Украјина, Египат и Либан).

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци је традиционално организатор Међународну научну конференцију REDETE под називом: „Истраживање економског развоја и предузетништва у транзиционим привредама – REDETE“. Конференција је захваљујући доброј организацији, актуелности проблематике којом се бави и бројним еминентним учесницима постала препознатљива у цијелом региону. Посебан дио програма конференције REDETE 2014 био је посвећен младим истраживачима, те је у циљу обуке и успостављања контаката с уредницима и рецензентима, одржана радионица „Како објавити рад у водећем међународном часопису?“. У сарадњи са свјетски познатим издавачем из Њемачке Springer-ом, договорена је публикација посебне монографије коју ће чинити 15 до 20 квалитетних радова презентованих на конференцији, а на тему економског развоја и предузетништва. Око 10 радова са конференције кандидовани су за часопис *International Review of Entrepreneurship*. Нарочито значајни исходи конференције били су: договор о сарадњи са Универзитетом у Источном Лондону (University of East London) у оквиру програма „Horizon 2020“ на тему „States and People: Governance of modernity in the Balkans and the

European imperative“ и договор о потписивању Меморандума о разумијевању између Универзитета у Бањој Луци и Универзитета у Анкони с циљем успостављања сарадње у области истраживања, наставе (MBA) и пројеката.

Путем Представништва Републике Српске у Краљевини Белгији, Економски факултет је обавјештен о отвореном позиву за учешће у Master Class програму у оквиру манифестације „Европска недеља регија и градова – Брисел 2016“. Позив се односио на студенте докторских студија и истраживаче у звању доктора наука.

У сарадњи са WU Viena University of Economics and Business, Економски факултет је омогућио студентима да учествују у међународној љетној школи *International Summer University South Eastern Europe (ISU SEE)*, Будва, 02. септембар – 22. септембар 2012. године, а учествовала су три наша студента.

Економски факултет су у 2012. години посјетили представници Универзитета у Грацу са којима је разговарано о могућностима сарадње на пољима размјене наставног особља и студената. Такође, у посјети Факултету били су и представници *Jade Hochschule Wilhelmshaven* из Њемачке везано за могућност организовања заједничког IBM (International Business Management) и Double Degree програма.

У фебруару 2013. године потписан је уговор о пословно-техничкој сарадњи са Економским факултетом Свеучилишта у Загребу (бр. 13/1.383/13). Исте године, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци и Економски факултет Универзитета у Београду, потписали су Споразум о научној, наставној и стручној сарадњи бр. 13/1-768/13.

Крајем 2013. године, послали смо писмо намјера Амбасади Руске Федерације у БиХ са жељом за успостављање сарадње са руским високошколским установама, а и у контакту смо са Амбасадом Мађарске с циљем успостављања сарадње са Економским факултетом из Будимпеште.

Марта 2013. године, делегација Универзитета у Бањој Луци, на челу са ректором проф. др Станком Станићем и деканом Економског факултета проф. др Новаком Кондићем, потписала је уговор о сарадњи са партнерима из Њемачке и Холандије. Споразум је потписан са FOM Високом школом за економију и менаџмент из Есена (Њемачка) и Међународном пословном високом школом Fontys из Фенлоа (Холандија).

У оквиру провођења активности из Споразума о сарадњи, висока делегација из Њемачке и Холандије учествовала је у раду научног скупа Економског факултета под називом *Стратегије и политике у функцији опоравка Републике Српске*, који је одржан 10. јула 2013. године на Економском факултету у Бањој Луци.

Професори из партнерске Високе школе за економију и менаџмент FOM из Есена наставили су сарадњу предвиђену партнерством, те су 05.12.2013. године одржали гостујућа предавања на Економском факултету на сљедеће теме: *Turnaround Management*, проф. др Клеменс Јегер (Clemens Jäger) и *Initial Public Offering*, проф. др Ерик Фрер (Eric Frère). Такође, у склопу сарадње са нашим Универзитетом, партнерске школе су одлучиле да у љетном семестру стипендирају 20 студената Економског факултета.

Ректор Високе школе за економију и менаџмент FOM, Есен, Њемачка, проф. др Burghard Hermeier и декан, проф. др Clemens Jäger, пожељели су почетком септембра 2016. године добродошлицу проф. др Саши Петковићу, продекану Економског факултета у Бањој Луци. Тиме је настављена дугогодишња сарадња између два факултета, а размијељена су мишљења о међународној сарадњи. Овом приликом, проф. др Саша Петковић је одржао гостујуће предавање у Високошколском центру Есен.

Проф. др Clemens Jäger, декан партнерског FOM University of Applied Science из Есена, Њемачка одржао је 26. октобра 2016. гостујуће предавање на нашем факултету, под називом *Turn Around Management and Dual Degree Education in Real Sector – Experiences from Germany*.

У сарадњи са Економским факултетом у Љубљани и Економским факултетом у Подгорици, Економски факултет у Бањој Луци са својим професорима био је коорганизатор међународне љетне школе под називом *Балкан експрес*. Међународна љетна школа организована је у периоду од 19. јуна - 03. јула 2014. године. Предавања су организована у Љубљани, Бањој Луци и Подгорици, уз додатне екскурзије и дискусије са експертима у Загребу, Сарајеву, Мостару, Дубровнику, Сплиту. Заинтересовани студенти из Европе имали су прилику да бораве 5 дана у Бањој Луци. Љетна школа *Балкан Експрес* пружила је основе разумијевања економског и друштвеног развоја на пољу обновљиве енергије, старења популације, изградње и јачања националног идентитета и институционалне интеграције у региону Балкана.

Доказ успјешности љетне школе је и изражена жеља за одржавањем исте и у 2015. години. Друга Балкан Експрес љетња школа одржана је у периоду 28. јун-18. јул 2015. у организацији Економских факултета Универзитета у Бањој Луци, Универзитета "Џемал Биједић" у Мостару, Универзитета у Љубљани и Универзитета у Подгорици. Троседмични интензивни програм обухватао је часове у 7 градова и 4 државе и јединствена је прилика студентима првог и другог циклуса студија да стекну значајна знања о економском развоју земаља у транзицији и начину функционисања предузећа на Западном Балкану. Љетња школа је обезбиједила два програма: 1) Економија и транзиција и 2) Међународно пословање, који студентима учесницима доносе по 6 ECTS бодова.

Студентима и особљу економског факултета 14. марта 2014. године одржано је гостујуће предавање проф. др *Joseph W. H. Lough*, професор Историје економске теорије на Универзитету Калифорније у Берклију. Професор Lough је гостујући професор програма *Fulbright* на Универзитету у Тузли, Босна и Херцеговина. Предавање на тему *Економски факултет Универзитета у Чикагу у историјском контексту* било је посјећено од стране великог броја студената и наставника Економског факултета, али и од стране других посјетилаца из привредног живота Бање Луке.

Замјеник њемачког амбасадора, господин Adrian Pollmann, 15. априла 2015. одржао је отворено предавање студенткињама и студентима Економског факултета на тему њемачко-британске иницијативе за придруживање ЕУ и предавање на тему *Compact for Growth* о могућим мјерама за рјешавање социо-економских изазова у БиХ.

Амбасадор Велике Британије у Босни и Херцеговини, његова екселенција Edward Ferguson, 21. маја 2015. године је одржао предавање на тему *Challenges and opportunities of the EU Initiative: What, Why and How...*, након чега је услиједио разговор са студенткињама и студентима Економског факултета.

Надаље, гостујуће предавање одржала је 07. октобра 2015. године проф. др Agnieszka Głodowska са Cracow University of Economics, под називом *Doing business in Poland*.

У организацији Економског факултета у Бањој Луци и Америчке амбасаде у БиХ, 22. октобра 2015. године на Економском факултету предавања је одржао Peter Corbett, оснивач и директор iStrategyLabs (ISL), америчке дигиталне агенције која развија рјешења за online и offline потребе клијената.

Проф. др Mandy Terc са DePaul University из Чикага, САД одржао је 14. марта 2016. године отворено предавање на тему *Предузетништво изван учионице и широм*

свијета: компаративна анализа са освртом на предузетничко образовање на DePaul Универзитету, као и другим универзитетима и земљама гдје је проф. Терс спроводила истраживање или се стручно усавршавала.

Округли сто под називом *After Brexit: Financialization, European Integration and the Balkans* одржан је 06.07.2016. године на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци. О наведеној теми дискутовали су: др Vassilis K. Fouskas, професор University of East London и уредник часописа *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, Велика Британија, др Дејан Јовић, професор Факултета политичких знаности Свеучилишта у Загребу, Хрватска и др Александар Савановић, професор Факултета политичких наука, Универзитета у Бањој Луци. Модератор је био професор Економског факултета у Бањој Луци, др Јово Атељевић.

Наставници Економског факултета су одржали неколико гостујућих предавања на универзитетима у Европској унији. Почетком маја 2015. године, доц. др Игор Тодоровић одржао је гостујућа предавања у Пољској, на Maria Curie-Skłodowska University и Cracow University of Economics. Почетком новембра 2015. године, доц. др Саша Петковић учествовао је као члан комисије за одбрану докторске дисертације Sabine Aschenbrenner на Universidad Catolica Sant Antonio de Murcia, Мурсија, Шпанија. У новембру 2016. године доц. др Стево Пуцар, другу годину заредом одржао је гостујућа предавања у Бечу, на WU of business and economics. У децембру 2016. наставници Економског факултета су одржали гостујућа предавања на Економском факултету Свеучилишта у Загребу, и то доц. др Јелена Пољашевић и проф. др Саша Петковић.

4.1. Мобилност студената и наставника

Студенти и наставно особље на Универзитету у Бањој Луци имају право да у оквиру [програма међународне размјене](#) проведу одређено вријеме (семестар или студијску годину) на другом универзитету у земљи или у иностранству, посредством међународних програма за размјену студената, или на бази [билатералних уговора](#) између универзитета ([Статут Универзитета](#), члан 120). Програм међународне размјене организован је путем [координатора за међународну размјену](#) на нивоу Универзитета, те [координатора за међународну сарадњу](#) и [академских координатора за међународну размјену студената и особља](#) на нивоу организационих јединица. Информације о понуђеним програмима размјене студенти и наставно особље могу пронаћи на званичној интернет страници Универзитета, у дијелу посвећеном [међународној сарадњи](#) и [међународним образовним пројектима](#), [претрагом Универзитетске веб странице](#), те на [званичној интернет страници Факултета](#). Међународна размјена се одвија у координацији координатора универзитета и факултета.

Чланом 120. Статута Универзитета у Бањој Луци, студентима се гарантује мобилност и признавање остварених бодова у току дотадашњег образовања на другом универзитету у складу са [Законом о високом образовању РС](#) и правилима [Европског система преноса и акумулације бодова \(ECTS\)](#). Мобилност студената регулисана је и [Статутом Економског факултета Универзитета у Бањој Луци](#) и [Правилима студирања на првом и другом циклусу студија](#), члан 41.- 43. У складу са уговором који студент закључује са Универзитетом, признаје му се еквивалентни остварени број бодова, а према Правилима студирања на I и II циклусу студија, члан 41.

Студенти који желе да бораве у програму размјене један или два семестра, требају уз сагласност координатора за међународну размјену да потпишу Уговор о учењу.

Уговор о учењу је документ који садржи листу предмета који студент треба да похађа у оквиру програма размјене. За сваки предмет који се слуша/полаже на другој високошколској установи треба постојати сагласност одговорног наставника на Економском факултету да студент може да слуша/полаже на другој високошколској установи. Уколико студент одслуша/положи предмет на другој високошколској установи, исти му се признаје као одслушан/положен предмет у оквиру студијског програма, ако постоји довољна подударност силабуса предмета према оцјени предметног наставника. Студент не мора тражити да му се признају одслушани/положени предмети на другој високошколској установи, у ком случају ће положени испити бити посебно приказани у додатку дипломи. Процедура признавања ECTS бодова се још увијек не поштује због нејасно дефинисаних одредби у Правилима студирања.

Студенти нашег Факултета, у сарадњи са Сектором за међународну сарадњу Универзитета су у посљедње двије године одлазили да слушају један или два семестра на универзитете у САД, Њемачкој, Чешкој Републици, Шведској, и другим земљама.

Наш Универзитет, а тако и Економски факултет, сваке године сарађује са универзитетима из Европске уније у оквиру пројекта *JoinEU-SEE*, који омогућава стипендирање академске размјене студената, наставног и административног особља у оквиру *Erasmus Mundus Partnership* програма. Економски факултет Универзитета у Бањој Луци 24. октобра 2016. године организовао је Инфо дан у оквиру Erasmus+ програма мобилности у којем Универзитет у Бањој Луци учествује заједно са Универзитетом у Гранади, Шпанија. Професор José Ángel Ruiz Jiménez са Универзитета у Гранади представио је Универзитет у Гранади, као и могућности размјене. Економски факултет Универзитета у Бањој Луци је потписао Уговор о сарадњи са Универзитетом у Гранади, Шпанија, у оквиру ког је одобрено 7 стипендија за студенте и академско особље на Економском факултету, што ће се реализовати до маја 2017. године. Преко ERASMUS+ фондова, наши наставници су у периоду од 2016. године до данас у чествовали на гостујућим предавањима у Њемачкој, Аустрији и Шпанији.

Треба напоменути и да је оквиру CEEPUS програма размјене до јуна 2016. био отворен позив за аплицирање за зимски семестар академске 2016/2017. године. Економски факултет у Бањој Луци у склопу AMADEUS мреже имао је три студентске стипендије: двије за WU - Vienna University of Economics and Business, Аустрија и једну за Економско-пословни факултет, Универзитет у Марибору, Словенија.

Нејасна правила о надлежностима и начинима евидентирања и праћења студената и особља коју учествују у програмима размјене на нивоу Универзитета довела је до непостојања званичних података и анализа на нивоу факултета о броју студената и врстама размјена на којима су учествовали. Нејасно дефинисане одредбе, али и пасивност студената када је у питању интересовање за програме међународне размјене доводе до тога да тек мали број њих аплицира на програме размјене и учествује у истим. Главна препрека за већу мобилност студената и наставника и долазак страних студената на Економски факултет је непостојање студијских програма на енглеском језику, а за одлазак наших студената и наставног особља проблеми финансијске природе.

4.2. Процедуре за подршку међународним активностима

Сенат Универзитета је, на сједници од 23.09.2010. године усвојио документ под називом [Стратешки правци и циљеви развоја међународне сарадње Универзитета у Бањој Луци](#). Као општи циљеви наводе се:

- Повећање финансијских издвајања за активности међународне сарадње
- Повећање размјене особља и студената
- Повећање учешћа у међународним пројектима
- Развијање интернационалних студијских програма
- Развијање система обезбјеђења квалитета
- Кадровско и инфраструктурно јачање Одјељења за међународну сарадњу

Економски факултет нема усвојену властиту стратегију за подршку међународним активностима. Факултет даје велику подршку свим наставницима и сарадницима да присуствују на домаћим и међународним конференцијама и на тај начин стичу нова и надограђују постојећа знања, истовремено промовишући Економски факултет у научним круговима.

Факултет сваке године у фебруару и јулу организује научни скуп на неку актуелну тему из области којом се бави. У таквим приликама се настоји обезбиједити шири круг аутора из земље и окружења, како би кроз расправу (дискусију) била сучељена различита мишљења. Изабрани радови са научног скупа објављени су [часопису Acta Economica](#).

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци успјешно организује Међународну научну конференцију [REDETE](#) под називом: „Истраживање економског развоја и предузетништва у транзиционим привредама – REDETE“. Конференција је захваљујући доброј организацији, актуелности проблематике којом се бави и бројним еминентним учесницима постала препознатљива у цијелом региону. С обзиром да су скоро сви прошлогодишњи учесници изразили жељу и спремност да дођу и следеће године, у плану је да се у априлу 2018. године организује Међународна научна конференција REDETE 2018, која би требала да отвори нове путеве за повезивање Економског факултета са научним институцијама широм Европе.

Требало би у будућности креирати и усвојити Стратегију међународне сарадње Економског факултета, као и формирати базу наставног особља и студената који су учествовали у пројектима међународне размјене.

5. Ресурси за учење и подршка студентима

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци настоји да континуирано обезбјеђује одговарајућа средства за активности у области учења и подучавања, те да обезбиједи адекватне и лако доступне ресурсе за учење и подршку студентима, у складу са ESG стандардом 1.6. – Ресурси за учење и подршка студентима.

5.1. Простор и опрема, информатички и библиотечки ресурси

Тренутно, Економски факултет располаже са 96 десктоп рачунара, 55 лаптоп рачунара, 2 видео-конференцијска уређаја, 44 камере за видео надзор, 2 паметне табле, 7 Wi-Fi рутера и 10 LCD пројектора.

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци посједује укупан простор, подијељен на четири спрата, (ентеријер) површине 4054,73 м², од кога су:

- кабинети: 825,51м²;
- администрација: 128,32м²;
- учионице: 1342,12 м²;
- хол са степеницама: 1430,94 м²;
- тоалети: 170, 60 м²;
- помоћне просторије: 90, 68 м².

Слика 11. Студенти Економског факултета

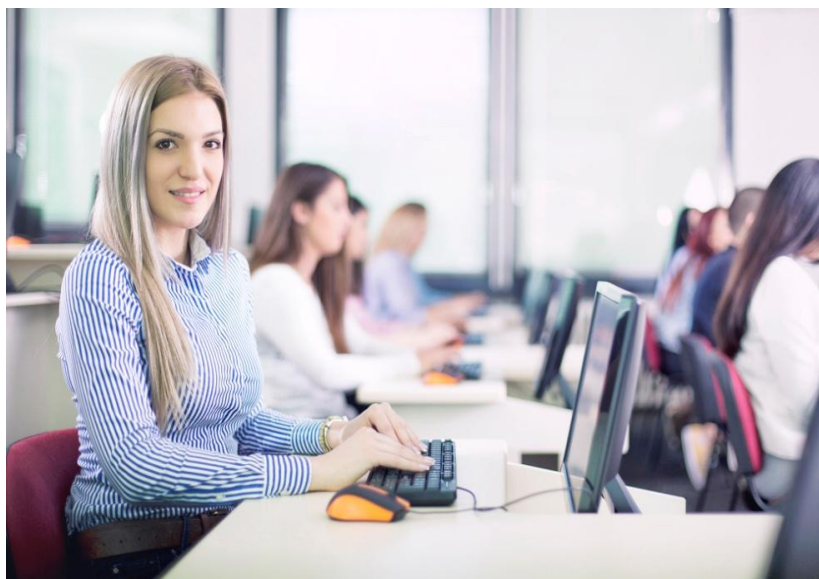
Табела 8. Ресурси и инфраструктура

Укупна површина корисног простора [м ²]	4.054,73
Површина учионочког простора [м ²]	1.298,82
Површина библиотечног простора [м ²]	63,00
Површина лабораторијског простора [м ²]	-
Површина простора за студентски стандард (смјештај, исхрана, рекреација) [м ²]	66,55
Број амфитеатара и/или великих предаваоница	1
Број учионица	9
Број сједећих мјеста за наставу за студенте	1.068
Број рачунарских учионица	1
Број рачунара у рачунарским учионицама	57
Укупан број рачунара	151
Број лабораторија	-
Укупан број библиотечких јединица	19.530
Укупна број књига у библиотеци	16.130
Број особа запослених у библиотеци	3
Укупан број административног особља	14
Укупан број особља у студентским службама	7

Извор: Интегрисани информациони систем

У овом објекту, налази се велики амфитеатар са 310 сједишта и пратећом опремом, 4 учионице амфитеатарског типа са по 126 сједишта, двије учионице са по 30 мјеста, двије читаонице са укупно 74 мјеста, салу за сједнице са 70 сједишта, која, по потреби, служи и за предавања на постдипломској настави. У згради постоји и 40 кабинета за наставнике и сараднике, те функционалне просторије које користи административно особље (Студентска служба, Рачуноводство, Дактило биро). Факултет посједује Библиотеку коју користе и наставници и студенти. У склопу осталог простора, посебно је уређена просторија за студенте са телефоном, персоналним рачунаром, копиер-апаратом и мјестом за састанке студената и за одвијање активности студентске организације.

Економски факултет је у потпуности технички опремљен. Све учионице и амфитеатар, као и све службе на Факултету, опремљене су са персоналним рачунарима. Поред персоналних рачунара учионице и амфитеатар опремљени су и са ЛЦД пројекторима, а Амфитеатар и Сала 1 су повезане видео конференцијски и имају властито озвучење. Факултет располаже и са једном рачунарском салом са 57 радних мјеста, исто

Слика 12. Рачунарска сала Економског факултета

толико персоналних рачунара и комплетном пратећом опремом. Наставном особљу Факултета на располагању је и 55 лап топ рачунара. На Факултету су сви рачунари умрежени и омогућен је приступ Интернету за наставно особље и студенте, као и за све посјетиоце Факултета (стална интернет WLAN и WIRELESS конекција).

Факултет нема архитектонских баријера, те панорамским лифтом омогућује и студентима са инвалидитетом да имају приступ амфитеатрима и кабинетима.

У цјелини посматрано, на Факултету су створени изванредни предуслови за квалитетно и ефикасно одвијање наставе, разних типова едукација, презентација, активности администрације, као и осталих активности.

Факултет годишње врши интерну евалуацију, односно попис и процјену квалитета физичких ресурса, и на основу резултата пописа врши планирање набавке нових неопходних ресурса у Извјештајима о раду и плановима рада за наредну годину:

[Извјештај о раду за 2012. годину и план рада за 2013. годину](#)

[Извјештај о раду за 2013. годину и план рада за 2014. годину](#)

[Извјештај о раду за 2014. годину и план рада за 2015. годину](#)

[Извјештај о раду за 2015. годину и план рада за 2016. годину](#)

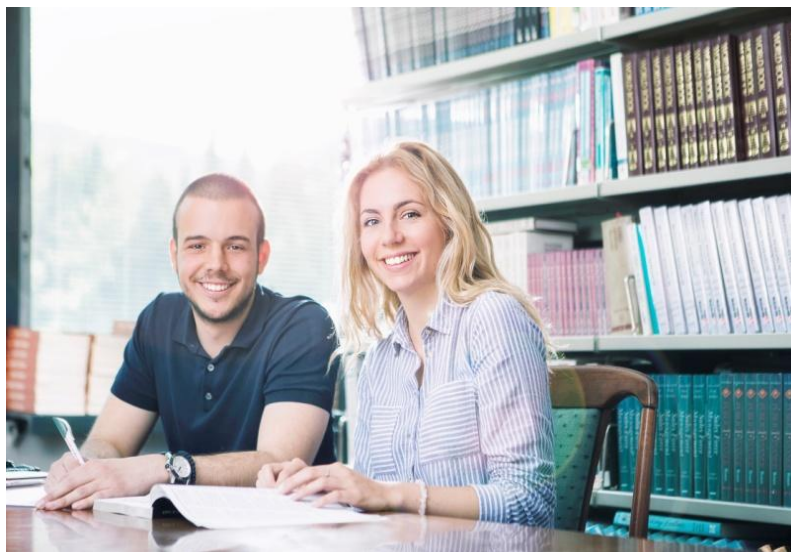
[Извјештај о раду за 2016. годину и план рада за 2017. годину](#)

На плану побољшања техничко-технолошке опремљености Факултета, извели смо радове кречења вањских зидова и унутрашњих зидова у амфитеатру, салама и ходницима, као и претходне године. Економски факултет је у току 2016. године набавио камеру за видео надзор и извршио уградњу нових прозора у кабинетима професора у приземљу. Надаље, извршена је набавка пројектора и активне мрежне опреме – свичева, те набавка опреме за симултано превођење за потребе одржавања научних и стручних скупова/конференција и подизања квалитета наставе.

У току 2014. године, покренута је иницијатива за изградњу и доградњу додатних 600 m² простора иза дијела зграде у којој се налази деканат. Циљ нам је реализација и завршетак планираних инвестиција у току 2017. године, изградњом центра за докторске студије и центра за научно-истраживачки рад.

Економски факултет је студентима свих студијских програма омогућио кориштење [библиотеке](#) опремљене потребним бројем библиотечких јединица, као и простора за нормално коришћење њених ресурса. Библиотека Економског факултета, као и у осталим високошколским установама, је специјализована библиотека затвореног типа, намијењена студентима, наставном особљу и стручним сарадницима.

Фонд Библиотеке Економског факултета износи 19.530 библиотечких јединица из области из којих се изводи студиј. Овај фонд се сваке године квалитативно и квантитативно допуњава, и као такав представља важну научно-истраживачку јединицу. Факултет је обезбиједио за студиј другог и трећег циклуса, поред библиотечких јединица, пројеката, докторских, магистарских и дипломских радова, и

Слика 13. Библиотека Економског факултета

претплату на 6 научних часописа из области студијских програма другог и трећег циклуса.

Публикације које се не износе из библиотеке, као што су рјечници, енциклопедије, часописи, докторски и магистарски радови, новине и пројекти - могу се користити у просторијама читаонице на IV спрату Факултета, капацитета 39 мјеста. У студентској читаоници обезбјеђено је природно и вјештачко освјетљење, те природна и вјештачка климатизација, што представља добре предуслове

за несметано учење и научно-истраживачки рад. У библиотеци се користе два рачунара и вишефункционални копир - апарат.

У складу са бројем студената Економског факултета, у Библиотеци су запослене три особе. Запослени у Библиотеци су компетентни и спремни да студентима пруже помоћ у проналажењу литературе. Библиотека је отворена за кориснике сваког радног дана од 08:00 до 21:00 час.

Претраживање комплетног библиотечког фонда могуће је преко интерног библиотечког програма и [преко факултетске веб странице](#).

Требало би дефинисати и усвојити Правилник о библиотечком пословању, као и успоставити Библиотечки одбор који ће систематично пратити, оцјењивати и унапређивати структуру и обим библиотечког фонда и старати се да сви предмети буду покривени одговарајућом литературом. Потребно је омогућити студентима да дају приједлоге набавке нових библиотечких јединица.

5.2. *Анализа података*

На Универзитету у Бањој Луци се од 2008. године изводи [редовна годишња евалуација наставног процеса и рада наставног особља](#) путем анкетирања студената. Од лјетног семстра академске 2014/2015. године, анкета се спроводи електронски, путем студентских налога универзитетског Информационог система. Између осталог, евалуација садржи многе показатеље квалитета самог студијског програма. Због недостатка формалних правила поступања са резултатима анализа и њиховог

употребљавања за утврђивање мјера за побољшање наставног процеса, Сенат Универзитета у Бањој Луци је у фебруару 2015. године усвојио [Правилник о анкетирању студената о квалитету наставног процеса](#).

На Економском факултету се редовно раде анализе и анкете независно од анкета рађених на нивоу Универзитета, а у складу са ESG стандардом 1.4. – Пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација и ESG стандардом 1.7. – Управљање информацијама. Не постоји интерни пропис којим се дефинишу јасни поступци за анализу уписа и праћење напредовања студената, већ се у документу Извјештај о раду за претходну и програм рада за наредну академску годину врши детаљна анализа броја уписаних студената, као и компаративна анализа уписаних и свршених студената по академским годинама, те анализе пролазности и успјеха за сваки предмет и прати се напредовање студената током студија. Поред тога, факултет ради анализе као што су анализе пролазности за сваки испитни рок и финална анализа пролазности, евалуације наставног и сарадничког особља од стране студената, анализе задовољства условима студирања, анализе задовољства радним условима запослених, итд. Анализе задовољства условима студирања и анализе задовољства радним условима запослених смо радили 2011. године, а наредне анализе ћемо радити на почетку академске 2017/2018. године.

Такође, катедре факултета у свом редовном раду анализирају и прате процес напредовања и континуираног рада наставника у оквиру надлежности катедре. На основу те анализе, Вијећу факултета се дају одговарајуће препоруке и приједлози за стимулисање и евентуално субвенционисање истраживачког рада за сваког наставника и сарадника.

Установа такође редовно врши анализу стања физичких ресурса као подршке студентима и извођењу наставе, те на основу анализа редовно и плански врши улагање у ове ресурсе.

У наставку су приказани резултати неких анализа које радимо.

Анализа структуре бруцоша и разлози уписа на Економски факултет

У циљу креирања стратегије за привлачење већег броја бруцоша и селекције бруцоша са најбољим потенцијалима, од академске 2012/2013. године спроводи се анкетирање студената прве године студија о разлозима уписа на Економски факултет.

У склопу припрема за пријем бруцоша у академској 2017/2018. години, крајем децембра 2016. године спроведено је анкетирање студената прве године студија о разлозима уписа на Економски факултет. Анкетирано је 109 студената прве године студија.

Анкетом о разлозима уписа на факултет, студенти су рангирали (оцјеном од 1 до 5) информације које су на њих највише утицале приликом избора факултета. Највеће просјечне оцјене су дали следећим разлозима:

- услови студирања (опремљеност факултета, постојање унапријед познатог распореда предавања и вјежби, интерактивна веб страница (4,31).
- имиџ и репутација коју има факултет (4,27).

Редослијед информација је следећи:

Табела 9. Информације које утичу на избор факултета

Услови студирања (опремљеност факултета, постојање унапријед познатог распореда предавања и вјежби, интерактивна веб страница)	4.31
Програм пријемног испита	4.02
Препоруке које сам добила/о од пријатеља, рођака, родитеља	3.69
Наставни план и програм факултета	3.85
Имиџ и репутација државаног факултета	4.27
Тежина завршетка студија	3.69
Трошкови студирања	3.29
Могућност проналаска посла и висина плате	3.64
Могућност одласка у иностранство током студија	3.52
Могућност похађања студентске праксе у неким од предузећа	3.49
Мишљење породице/пријатеља који факултет уписати	3.19

Извор: Анкетирање студената I године студија, децембар 2016 године

Најмање значајна информација студентима су мишљење породице/пријатеља који факултет је најбољи избор (3,19), могућности похађања студентске праксе (3,49), а затим могућност одласка у иностранство током студија (3,52).

Графикон 1: Како се бруцоши информишу о Економском факултету у Бања Луци?

Извор: Анкетирање студената I године студија, децембар 2016. године

Кључне информације за упис на Економски факултет студенти добијају на сајту факултета. Од анкетирана 109 студената, кључни извор информација за њих 35 био је интернет сајт факултета. Слиједе информације добијене од стране других студената Економског факултета, као и пренесене информације од пријатеља.

Такође, анализе су показују да 59,1% студената доноси одлуку који факултет ће уписати након завршетка средње школе, док 37,3% студената доноси одлуку који факултет ће уписати током похађања средње школе.

На основу анализе дају се јасне препоруке о креирању уписне политике студената сва три циклуса студија за сваку годину појединачно. Наведена анализа је базирана на реалним подацима уз кориштење одговарајућих методолошких алата који откривају узроке слабијег уписа студената у више године студија. Након тога, деканат факултета преузима јасне кораке како би се повећала проходност студената по годинама студија кроз додатни ангажман наставника и сарадника путем

Економски факултет –Извјештај о самоевалуацији студијског програма Економија и пословно управљање консултација, а све у циљу бољег савладавања наставне материје за предмете који су у склопу студијског програма.

Анализа пролазности

У академској 2015/2016. години урађена је анализа пролазности по предметима и наставницима, што се види из табеле 9. Упоредна анализа пролазности студената за академске године 2008/2009., 2009/2010., 2010/2011., 2011/2012., 2012/2013., 2013/2014., 2014/2015. и 2015/2016., представљена је у табели 10. Урађена је упоредна анализа броја дипломираних студената и просјечне оцјене дипломираних студената у календарским 2005., 2009., 2010., 2011., 2014., 2015. и 2016. години. Резултати анализе представљени су у табели 11.

Табела 9. Анализа пролазности по предметима и наставницима у академској 2015/2016. години

Универзитет у Бањој Луци															
Економски факултет															
Анализа успешности по предметима и наставницима, у школској години: 2015/16															
Тип студија: 1.Ц															
Профил: СВИ ПРОФИЛИ															
Сви студенти (и прво и поновно праћење предмета)															
акроним	назив предмета	наставник	број пријава	број изашлих	излазност [%]	број положили	изашли положили [%]	пријавили положили [%]	оцјена 6	оцјена 7	оцјена 8	оцјена 9	оцјена 10	средња оцјена	
Испити на 1. години студија															
O14ЕПР	Економика предузећа	Здравко Тодоровић	404	352	87,13	161	45,74	39,85	80	40	19	17	5	6,93	
O14МЕК	Математика за економисте	Милован Винчић	655	280	42,75	156	55,71	23,82	69	36	19	16	16	7,19	
O14МЕН	Менаџмент	Зоран Лукић	524	397	75,76	154	38,79	29,39	53	44	24	28	5	7,27	
1МЕН	Менаџмент	Зоран Лукић	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
1ОЕ	Основи економије	Младен Иванић	8	8	100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
O14ОЕК	Основи економије	Младен Иванић	488	388	79,51	123	31,7	25,2	94	16	8	4	1	6,39	
O14ПИН	Пословна информатика	Весна Алексић	440	377	85,68	157	41,64	35,68	103	27	10	11	6	6,66	
O14ППР	Пословно право	Зоран Васиљевић	193	119	61,66	37	31,09	19,17	20	5	9	2	1	6,89	
O14ППР	Пословно право	Ненад Барош	298	231	77,52	129	55,84	43,29	46	65	12	5	1	6,84	
O14СТА	Статистика	Јасмин Комић	527	296	56,17	132	44,59	25,05	69	31	18	7	7	6,88	
O14ФРА	Финансијско рачуноводство	Душко Шњегота	502	221	44,02	182	82,35	36,25	86	53	26	6	11	6,92	
I година			4040	2669	66,06	1231	46,12	30,47	620	317	145	96	53	6,90	
Испити на 2. години студија															
1МАКРО	Макроекономија	Срђан Амиџић	181	125	69,06	61	48,8	33,7	34	16	10	1	0	6,64	
1МАКРО	Макроекономија	Стево Пуцар	141	93	65,96	44	47,31	31,21	31	5	5	3	0	6,55	
O14МАК	Макроекономија	Стево Пуцар	120	70	58,33	39	55,71	32,5	30	5	2	0	2	6,44	
O14МАК	Макроекономија	Срђан Амиџић	141	89	63,12	62	69,66	43,97	32	12	7	6	5	7,03	
O14МЕО	Међународни економски односи	Јелена Тривић	38	31	81,58	21	67,74	55,26	1	2	4	9	5	8,71	
1МЕО	Међународни економски односи	Гордана Ченић- Јотановић	17	14	82,35	9	64,29	52,94	3	1	2	3	0	7,56	
O14МЕО	Међународни економски односи	Гордана Ченић- Јотановић	234	153	65,38	93	60,78	39,74	26	24	20	13	10	7,54	
1МИКРО	Микроекономија	Рајко Томаш	171	129	75,44	35	27,13	20,47	29	6	0	0	0	6,17	
O14МИК	Микроекономија	Рајко Томаш	270	224	82,96	88	39,29	32,59	46	22	5	10	5	6,93	

O14MJФ	Монетарне и јавне финансије	Никола Шпирић	670	585	87,31	182	31,11	27,16	134	22	7	11	8	6,55
1ОПС	Организација пословних система	Зоран Лукић	33	20	60,61	14	70	42,42	4	5	4	1	0	7,14
И14СЕК	Социологија за економисте	Драгана Вилић	171	146	85,38	116	79,45	67,84	65	22	12	9	8	6,91
O14УРА	Управљачко рачуноводство	Предраг Гајић	461	211	45,77	101	47,87	21,91	39	26	19	10	7	7,21
1УР	Управљачко рачуноводство	Предраг Гајић	60	17	28,33	9	52,94	15	5	3	0	1	0	6,67
1ФАМ	Финансијска и актуарска математика	Жељко Рачић	1	1	100	1	100	100	1	0	0	0	0	6
1ФАМ	Финансијска и актуарска математика	Миливој Крчмар	271	66	24,35	66	100	24,35	39	22	5	0	0	6,48
O14ФМА	Финансијска математика	Миливој Крчмар	225	67	29,78	67	100	29,78	30	29	7	1	0	6,69
1ФМЕН	Финансијски менаџмент	Драган Микеревић	134	78	58,21	40	51,28	29,85	3	13	16	5	3	7,8
O14ФМЕ	Финансијски менаџмент	Драган Микеревић	267	165	61,8	95	57,58	35,58	39	27	13	7	9	7,16
II година			3606	2284	63,34	1143	50,04	31,70	591	262	138	90	62	6,92
Испити на 3. години студија														
1ЕМММ	Економско-математички модели и методе	Станко Станић	758	213	28,1	213	100	28,1	115	71	13	7	7	6,69
И14ЕЈ1	Енглески језик за економисте I	Милица Богдановић	25	14	56	7	50	28	3	1	2	1	0	7,14
И14ЕЈ2	Енглески језик за економисте II	Милица Богдановић	16	12	75	5	41,67	31,25	2	1	1	1	0	7,2
1МАРК	Маркетинг	Перица Мацура	366	248	67,76	150	60,48	40,98	118	18	7	2	5	6,39
O14МАР	Маркетинг	Перица Мацура	3	1	33,33	0	0	0	0	0	0	0	0	0
O14МЉР	Менаџмент људских ресурса	Гордана Илић	5	2	40	1	50	20	0	1	0	0	0	7
1МЉР	Менаџмент људских ресурса	Гордана Илић	562	399	71	156	39,1	27,76	29	38	42	27	20	7,81
1МЈФ	Монетарне и јавне финансије	Никола Шпирић	382	339	88,74	141	41,59	36,91	71	30	21	5	14	7,01
И14ЊЈ1	Њемачки језик за економисте I	Амира Жмирић	20	13	65	8	61,54	40	0	2	2	2	2	8,5
И14ЊЈ2	Њемачки језик за	Амира Жмирић	17	10	58,82	3	30	17,65	0	0	1	0	2	9,33

	економисте II													
1ПЕЈ1	Пословни енглески језик I	Милица Богдановић	188	141	75	85	60,28	45,21	18	11	24	23	9	7,93
1ПЕЈ2	Пословни енглески језик II	Милица Богдановић	217	170	78,34	98	57,65	45,16	23	9	37	18	11	7,85
1ПЊЈ1	Пословни њемачки језик I	Амира Жмирић	91	76	83,52	44	57,89	48,35	12	4	7	14	7	8
1ПЊЈ2	Пословни њемачки језик II	Амира Жмирић	116	102	87,93	48	47,06	41,38	13	9	9	9	8	7,79
1ПРЕДЕ	Предузетничка економија	Никола Вукмировић	749	368	49,13	298	80,98	39,79	138	123	26	4	7	6,72
1РЕВ	Ревизија	Новак Кондић	347	208	59,94	167	80,29	48,13	89	36	19	12	11	6,92
1ФТ	Финансијска тржишта	Горан Радивојац	2	2	100	1	50	50	1	0	0	0	0	6
III година			3864	2318	59,99	1425	61,48	36,88	632	354	211	125	103	7,10
Испити на 4. години студија														
1АХОВ	Анализа хартија од вриједности	Дејан Микеревић	68	60	88,24	29	48,33	42,65	23	2	2	2	0	6,41
1БАНК	Банкарство	Драгана Башић	34	26	76,47	20	76,92	58,82	1	7	7	3	2	7,9
1ЕЕУ	Економика Европске уније	Горан Поповић	97	71	73,2	54	76,06	55,67	6	16	16	11	5	7,87
1ЕРНП	Економика и развој националне привреде	Миленко Крајишник	118	107	90,68	89	83,18	75,42	28	25	16	10	10	7,43
1ЕУМСП	Економика и управљање малим и средњим предузећима	Саша Петковић	224	157	70,09	87	55,41	38,84	26	18	21	16	6	7,52
1ЕО	Економика осигурања	Драгутин Шипка	91	27	29,67	27	100	29,67	8	15	1	1	2	7,04
1ЕСТАТ	Економска статистика	Јасмин Комић	126	84	66,67	82	97,62	65,08	1	32	31	15	3	7,84
1ЕПОСЛ	Електронско пословање	Весна Алексић	47	32	68,09	28	87,5	59,57	2	7	9	5	5	8,14
1ИТ	Истраживање тржишта	Перица Мацура	109	89	81,65	86	96,63	78,9	29	33	12	9	3	7,12
1ММАРК	Међународни маркетинг	Перица Мацура	97	66	68,04	57	86,36	58,76	32	15	4	6	0	6,72
1МПП	Међународно пословно право	Витомир Поповић	337	299	88,72	64	21,4	18,99	60	2	1	1	0	6,11
1ФУБО:МФ	Међународно финансирање	Васиљ Жарковић	26	21	80,77	16	76,19	61,54	0	6	6	3	1	7,94
1МЕ:МФ	Међународно финансирање	Васиљ Жарковић	127	85	66,93	62	72,94	48,82	17	29	10	4	2	7,11

1МИ	Менаџмент инвестиција	Саша Вученовић	80	63	78,75	35	55,56	43,75	17	9	8	1	0	6,8
1МЕНК	Менаџмент квалитета	Игор Тодоровић	153	95	62,09	78	82,11	50,98	24	21	17	9	7	7,41
1РИС	Рачуноводствени информациони системи	Весна Алексић	38	35	92,11	29	82,86	76,32	3	12	11	3	0	7,48
1ФУБО:РБ ОД	Рачуноводство банака и осигуравајућих друштава	Горан Радивојац	28	24	85,71	20	83,33	71,43	2	2	10	5	1	8,05
1РР:РБОД	Рачуноводство банака и осигуравајућих друштава	Горан Радивојац	7	5	71,43	2	40	28,57	1	1	0	0	0	6,5
1ФУБО:РФ И	Ревизија финансијских извјештаја	Новак Кондић	31	22	70,97	18	81,82	58,06	6	2	6	1	3	7,61
1РР:РФИ	Ревизија финансијских извјештаја	Новак Кондић	70	44	62,86	35	79,55	50	10	10	12	2	1	7,26
1СЕС	Савремени економски системи	Славиша Ковачевић	103	77	74,76	55	71,43	53,4	7	19	8	15	6	7,89
1СТ	Свјетска тржишта	Синиша Куртеш	78	53	67,95	49	92,45	62,82	5	10	13	14	7	8,16
1СР	Специјална рачуноводства	Никола Вукмировић	69	39	56,52	37	94,87	53,62	7	11	10	7	2	7,62
1СП	Спољнотрговинско пословање	Миленко Крајишник	65	51	78,46	41	80,39	63,08	8	16	8	4	5	7,56
1СМЕН	Стратегијски менаџмент	Јово Атељевић	151	86	56,95	86	100	56,95	31	29	15	9	2	7,09
1РР:СФМ	Стратешки финансијски менаџмент	Драган Микеревић	70	43	61,43	26	60,47	37,14	3	11	4	3	5	7,85
1ТПБ	Теорија и политика биланса	Јелена Пољашевић	270	93	34,44	53	56,99	19,63	19	13	17	3	1	7,13
1УПМАРК	Управљање маркетингом	Перица Мацура	151	98	64,9	86	87,76	56,95	46	19	13	6	2	6,83
1УИС	Управљачки информациони системи	Весна Алексић	190	132	69,47	93	70,45	48,95	14	31	23	17	8	7,72
1ФТ	Финансијска тржишта	Горан Радивојац	224	156	69,64	120	76,92	53,57	66	25	25	3	1	6,73
IV година			3279	2240	68,31	1564	69,82	47,70	502	448	336	188	90	7,31
УКУПНО			14789	9511	64,31	5363	56,39	36,26	2345	1381	830	499	308	7,08

Извор: Информациони систем

Табела 10. Упоредна анализа пролазности студената за академске 2008/2009., 2009/2010., 2010/2011., 2011/2012., 2012/2013., 2013/2014., 2014/2015. и 2015/2016. годину

		I година	II година	III година	IV година	Укупна пролазност
2008/2009	Пролазност у %	79,80%	61,11%	74,21%	83,17%	77,53%
	Просјечна оцјена	6,75	6,85	6,92	7,53	7,19
2009/2010	Пролазност у %	68,17%	65,71%	74,72%	82,25%	75,75%
	Просјечна оцјена	6,49	6,64	6,84	7,04	6,85
2011/2011	Пролазност у %	67,40%	57,48%	66,41%	85,94%	75,12%
	Просјечна оцјена	6,56	6,78	6,96	7,6	7,18
2011/2012	Пролазност у %	73,15%	67,62%	73,61%	84,06%	74,66%
	Просјечна оцјена	6,68	6,87	6,84	7,27	6,915
2012/2013	Пролазност у %	69,80%	69,88%	79,44%	75,70%	74,61%
	Просјечна оцјена	6,75	6,85	7,19	7,26	7,01
2013/2014	Пролазност у %	46,49%	43,50%	51,52%	63,59%	50,70%
	Просјечна оцјена	6,78	6,85	7,1	7,35	7,04
2014/2015	Пролазност у %	50,00%	53,35%	57,02%	66,26%	56,59%
	Просјечна оцјена	6,71	6,9	7,15	7,15	6,98
2015/2016	Пролазност у %	46,12%	50,04%	61,48%	69,82%	56,39%
	Просјечна оцјена	6,9	6,92	7,1	7,31	7,08

Извор: Студентска служба Економског факултета

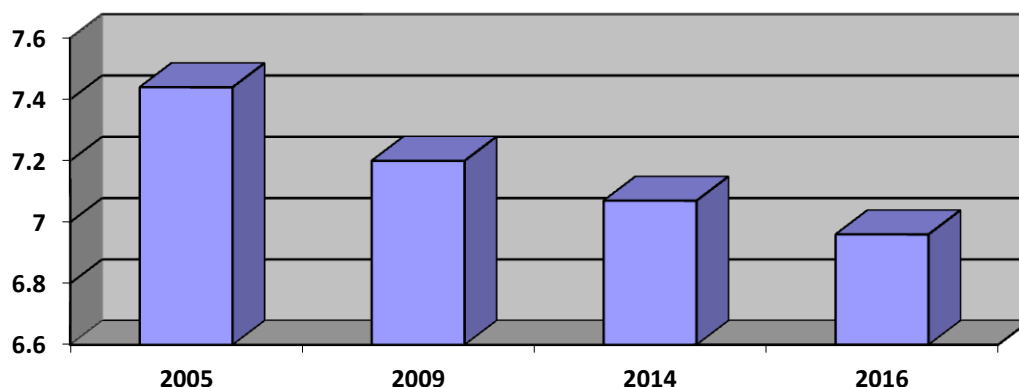
Просјечна пролазност у 2015/2016. години на свим годинама студија је 56,39 % (у 2014/2015. била је 56,59 %). Просјечна оцјена свих година студија је 7,08 (у 2015. била је 6,98).

На крају календарске 2005. године (прије увођења болоњског принципа оцјењивања студената), дипломирало је укупно 162 студента са просјечном оцјеном 7,44, док је на крају календарске 2009. године дипломирало укупно 257 кандидата са просјечном оцјеном 7,20. У 2010. години, у периоду од 01.01-31.12.2010. дипломирало је 294 кандидата са просјечном оцјеном 7,24, док је у 2011. години дипломирало 220 студената остваривши просјечну оцјену 7,06. На крају 2014. године, дипломирало је 240 студената са просјечном оцјеном 7,07. На крају 2015. године дипломирало је 227 са просјечном оцјеном 7,01. На крају 2016. године дипломирало је 276 са просјечном оцјеном 6,96.

Табела 11. Упоредна анализа броја дипломираних студената и просјечне оцјене дипломираних студената

	2005.		2009.		2010.		2011.		2014.		2015.		2016.	
	Бр.	Прос. оцј.	Бр.	Прос. оцј.	Бр.	Прос. оцј.	Бр.	Прос. оцј.	Бр.	Прос. оцј.	Бр.	Прос. оцј.	Бр.	Прос. оцј.
Дипломирани студенти	162	7,44	257	7,20	294	7,24	220	7,06	240	7,07	227	7,01	276	6,96

Извор: Студентска служба Економског факултета

Графикон 2. Компаративна анализа просјечне оцјене дипломираних студената у календарској 2005., 2009., 2014. и 2016. години

Извор: Студентска служба Економског факултета

Графикон 2. даје преглед просјечне оцјене дипломираних студената у току студија, из кога се уочава тренд пада просјечне оцјене, а пораст броја дипломираних студената у посљедњим годинама у односу на 2005. годину (прије увођења Болоњског процеса).

У наредној табели, представимо податке о укупном броју дипломираних економиста, мастера економије, магистара економије, магистара економских наука и доктора економских наука од оснивања Економског факултета до 31.05.2017. године.

Табела 11. Преглед броја дипломираних економиста, магистара и доктора економских наука у периоду 1975- маја 2017. године

Доктори економских наука	75
Магистри економских наука	283
Магистри економије	28
Мастери економије	3
Дипломирани економисти	5755

Извор: Студентска служба Економског факултета

Анализа напредовања студената

У циљу унапређења квалитета студирања, извршена је и анализа проходности студената у више године студија. Циљ ове анализе је да се прати напредовање одређене „генерације“ студената. Укупни број уписаних студената у одређену академску годину раздваја се на студенте који су одређену академску годину уписали први пут и на студенте који су одређену академску годину уписали са обновом претходних година студија. Ради анализе напредовања одређене „генерације“ студената, студенти који су академску годину уписали први пут, даље се раздвајају на студенте који су уписали одређену годину без обнове претходних година и са обновом претходних година.

Даља анализа фокусира се на стављање у однос броја студената који су уписали одређену академску годину први пут, без обнове претходних година студија и укупног броја студената одређене „генерације“. На крају анализе, ставља се у однос број студената који су дипломирали без обнове претходних година и без уписа апсолвентског стажа и укупан број студената одређене „генерације“. Ови подаци су важни због сагледавања стопе дипломирања, стопе напуштања студија, те сагледавања које године студија студенти најтеже завршавају, итд.

Табела 12. Преглед континуираног напредовања студената

Година студија		1		2			3			4					УКУПНО
		Први пут уписани	Обнова године	Први пут уписани		Обнова године	Први пут уписани		Обнова године	Први пут уписани		Апсолвенти	Дипломирали		
				Без обнова година	Са обновама година		Без обнова година	Са обновама година		Без обнова година	Са обновама година		Без обнова година	Са обновама година	
Школска година	2005-06	536	38	205	56	129	60	151	27	208		371			1781
	2006-07	555	137	390	114	206	76	97	1	58	204	339			2177
	2007-08	504	160	339	40	351	147	157	2	72	97	361			2230
	2008-09	435	229	259	49	260	209	211	4	145	144	167	5	252	2112
	2009-10	400	158	258	115	265	185	82	1	208	217	309	18	240	2198
	2010-11	380	176	220	51	315	158	119	165	94	12	535	10	222	2235
	2011-12	276	145	220	69	277	120	119	210	102	120	435	7	247	2093
	2012-13	303	75	172	60	217	147	146	195	75	165	498	20	280	2053
	2013-14	322	86	141	21	198	98	94	288	64	99	277	16	230	1688
	2014-15	257	93	149	24	170	81	71	188	62	220	213	10	135	1528
	2015-16	269	88	111	21	133	91	66	127	65	126	298	11	210	1395
	2016-17	206	75	123	35	114	71	54	111	79	81	276			1225

Извор: Студентска служба Економског факултета

Из претходне табеле је видљиво да је у академској 2009/2010. години уписано 400 бруцоша, али да је њих 20 завршило факултет без обнове године и без уписа апсолвентског стажа. У 2010/2011. години уписано је 380 бруцоша, од чега је 16 студената завршило факултет без обнове године и без уписа апсолвентског стажа, док је од 276 уписаних бруцоша у академској 2011/2012. години без обнове године и без уписа апсолвентског стажа дипломирало 10 студената. Од уписана 303 бруцоша у академској 2012/13. години, 11 студената је дипломирало без обнове године и без уписа апсолвентског стажа. У наредној табели је дат преглед континуираног напредовања одређених генерација студената.

Табела 13. Преглед напредовања по генерацијама студената

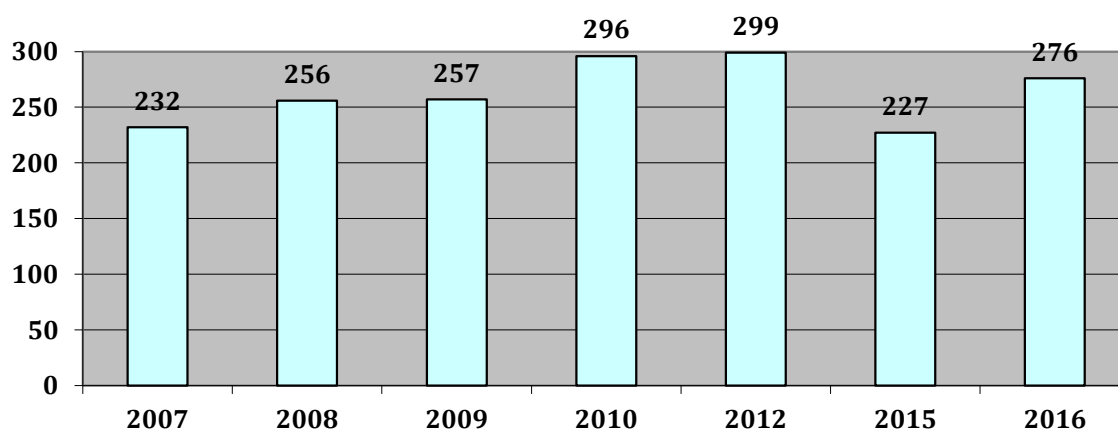
Година	I година	II година	III година	IV година	Дипломирало
2005/06	100%	73%	27%	27%	0.9%
2006/07	100%	61%	38%	37%	3.2%
2007/08	100%	51%	37%	19%	2.0%
2008/09	100%	59%	36%	23%	1.6%
2009/10	100%	55%	30%	19%	5.0%
2010/11	100%	58%	39%	17%	4.2%
2011/12	100%	62%	36%	22%	3.6%
2012/13	100%	47%	27%	21%	3.6%

Извор: Студентска служба Економског факултета

Ако посматрамо генерацију студената 2012/2013. године, њих 47% је дало услов за другу годину без обнове прве године, 27% од укупног броја уписаних дало је услов за трећу годину без обнове претходних година студија, а 21% дало услов за четврту годину без обнове претходних година студија. Дипломирало је 3,6% студената без обнове претходне године студија и без уписа апсолвентског стажа. Из табеле се види да проходност генерације 2012/2013. из прве у другу и из друге у трећу нижа у односу на остале генерације. Међутим, овај заостатак је надокнађен кроз брже напредовање студената из треће у четврту годину, али и са становишта броја дипломираних студената без обнове претходних година и без уписа апсолвентског стажа.

Дипломирани студенти у 2016. години

У периоду од 01.01 – 31.12.2016. године, диплому дипломираног економисте стекло је 276 студената, са просјечном оцјеном 6,96. На наредном графикону приказаћемо број дипломираних студената за период од 2007-2016. године

Графикон 3. Анализа броја дипломираних студената за период 2007-2016. године

Извор: Студентска служба Економског факултета

5.3. Информациони системи

Од 01. јануара 2014. године Економски факултет користи Интегрисани информациони систем Универзитета у Бањој Луци, чијим увођењем је побољшана ефикасност и квалитет рада Факултета и Универзитета. Факултетски Информациони Систем (ФИС) Универзитета у Бањој Луци омогућава праћење, администрирање и организовање наставе и наставних процеса на Универзитету. Систем обухвата апликацију за студентску службу, веб портал за студенте и веб портал за запослене.

Основе функционалности ФИС-а су:

- подршка организовању и извођењу наставе на свим циклусима студија,
- праћење и евидентирање комплетног досијеа студената,
- планирање плаћања школарина,
- подршка организовању испитних рокова, условљавања пријаве испита уз могућност пријаве испита преко Интернета и електронског плаћања испита,
- студентска анкета,
- штампање диплома, додатака дипломи као и осталих увјерења и извјештаја за студенте,
- штампање и израда статистика уписа, успјеха студената, пролазности на испитима као и осталих статистика.

Веб портали за студенте и запослене омогућавају студентима и запосленима приступ ФИС информационом систему факултета. Главна намјена портала је пребацивање у Интернет окружење свих административних послова које студенти и запослени иначе обављају преко шалтера у Студентској служби и Рачуноводству. Студентски сервис омогућава извршавање најчешћих административних обавеза студената као што су: пријава испита и других наставних активности, преглед оцјена, избор предмета, попуњавање обавезних анкета. Студентима су на располагању и преглед распореда часова, термина испита, претраживање факултетске библиотеке, преузимање датотека, итд.

Сви подаци су смјештени у јединствене скупове и структуре података, односно јединствену базу података, што омогућава ефикасно одржавање и поједностављује прављење копија података за архивирање ради сигурности (бекап). Јединствена база података омогућава и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Ова погодност је од великог значаја за генерисање статистичких извјештаја.

Систем поседује висок степен заштите података, омогућава рад са великим бројем корисника истовремено, високу параметризацију система, као и могућност проширења.

Факултети који користе ФИС су: Академија умјетности, Економски факултет, Машински факултет, Пољопривредни факултет, Правни факултет, Рударски факултет, Технолошки факултет, Факултет физичког васпитања и спорта, Филолошки факултет, Филозофски факултет и Шумарски факултет.

Факултети који не користе ФИС: Природноматематички факултет, Медицински факултет, Архитектонско – грађевинско – геодетски факултет, Факултет безбједносних наука, Факултет политичких наука и Електротехнички факултет.

Идентификовани су недостаци у раду Информационог система од стране Економског факултета су немогућност аутоматског праћења студената који слушају испите унапријед (немогућност блокирања испита који у збиру преносе више од 30 ECTS

поена по семестру), немогућност издавања увјерења о дипломирању, додатка дипломе, итд.

Комуницирање са студентима и особљем омогућено је путем [званичне интернет странице Економског факултета Универзитета у Бањој Луци](#) и [званичне Facebook странице](#) гдје се размјењују информације о предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама, резултатима, те подаци о свим наставницима и сарадницима, као и личне е-мејл адресе на које су стално доступни.

5.4. Презентација информација за јавност

Према члану 159. Статута Универзитета у Бањој Луци, Универзитет је дужан да редовно публикује најновије непристрасне, објективне квантитативне и квалитативне информације о студијским програмима који се нуде, као и додијељеним дипломама, а у складу са ESG стандардом 1.8. – Информисање јавности. Универзитет информиса студенте путем универзитетске web странице и web страница факултета, огласних табли, водича за студенте, брошура и студентских служби. На нивоу Универзитета запослен је и [стручни сарадник за односе са јавношћу](#). Ради повећања видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци на интернету донесен је [Правилник о мјерама за повећање видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци и његових организационих јединица на Интернету](#).

Све важне информације о раду високошколске установе и њених организационих јединица се редовно ажурирају и објављују на [званичној интернет страници Универзитета у Бањој Луци](#), као и факултетским веб страницама на [ћирилицы](#) и [латиници](#), као и на [енглеском језику](#). Ради што боље комуникације, бржег и лакшег приступа студената информацијама, те праћења трендова у комуникацији, Економски факултет формирао је [Званичну Facebook страницу Економског факултета Универзитета у Бањој Луци](#). Такође, медији се позивају на сва важна дешавања која се тичу рада високошколске установе. У циљу још бољег приступа студената и јавности информацијама, Економски факултет је приступио процесу модернизације и побољшања званичне веб странице, која је тренутно у тестној фази.

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци је издавач публикације [Наставни план и програм I циклуса студија](#). Ова публикација представља детаљну презентацију наставног плана и програма на Економском факултету, али и основу за нове стандарде високог образовања, који ће бити уграђени у нове наставне планове и програме. Наставни план и програм је јавно доступан путем званичне интернет странице, а у складу са ESG стандардом 1.8. – Информисање јавности.

У овом документу садржане су информације о утемељености студијског програма, садржај програма и детаљан опис свих обавезних и изборних предмета. Наставни план и програм публикован је на српском и [енглеском језику](#) и јавно је доступан на интернет страници Економског факултета.

5.5. Политика комуницирања са јавности

Економски факултет тренутно нема усвојену званичну политику комуницирања са јавности, нити развијену стратегију којом би се дефинисале циљне групе, облици комуницирања са њима, и начини успостављања институционалних односа са јавности. И поред тога, Факултет има изузетно добру комуникацију са одређеним циљним групама.

Прије свега, Економски факултет има јако добру комуникацију и сарадњу [са Савезом студената Економског факултета](#). На [званичној Фејсбук страници Савеза](#) свакодневно се објављују информације, те пружа могућност студентима да дају приједлоге, сугестије и примједбе о свим аспектима рада на Факултету. Такође, редовно се проводе и анкете студената о наставном процесу на Факултету. Економски факултет, у сарадњи са Савезом студената Економског факултета, планира успостављање PR службе.

Економски факултет има добру сарадњу и комуникацију са Министарством науке и технологије Републике Српске. До сада је између ових институција потписано десетине уговора о финансирању научно-истраживачких пројеката.

[Веб страница Факултета](#) је главно оруђе комуникације са широм јавности. Декан и продекани су једини овлашћени за уређивање вијести на почетној страници, а вијести се редовно, готово свакодневно ажурирају. У случају посјета значајних личности Факултету или организовања званичних скупова од значаја за Републику Српску, руководство Факултета редовно шаље позиве медијима и саопштења за јавност.

5.6. Комуникација са бруцошима

Све корисне информације за будуће студенте објављују се сваке године на [интернет страници Универзитета](#) и [Економског факултета](#), у складу са ESG стандардом 1.8. – Информисање јавности. И Универзитет и Економски факултет сваке године публикују [Водиче за бруцоше](#), с тиме да Економски факултет сваке године публикује [Брошуру за упис у академску годину](#) и [Водич са приручником за полагање пријемног испита](#) у коме су садржане све битне информације о Факултету и начину полагања квалификационог испита, те објављује [презентације](#) и [видео записе](#) на тему зашто баш уписати Економски факултет Универзитета у Бањој Луци. Водич има два циља. Први је упознавање будућих студената са Економским факултетом, његовом организационом структуром, просторним и техничким капацитетима, наставним планом и програмом и слично. Други циљ Водича је помоћ при полагању квалификационог испита. Водич је јавно доступан на интернет страници Економског факултета.

У оквиру манифестације [Дани студената Универзитета у Бањој Луци](#), коју организује Студентски парламент уз подршку руководства Универзитета, 25. априла 2017. године организован је [Дан отворених врата Универзитета у Бањој Луци](#) за матуранте из Републике Српске, гдје су будући студенти упознати са факултетима, студијским програмима и студентским животом на Универзитету у Бањој Луци.

У циљу што боље припреме будућих студената за пријемни испит, Економски факултет Универзитета у Бањој Луци сваке године организује [припремну наставу за полагање квалификационог испита](#).

6. Интерно осигурање квалитета

Обезбјеђење квалитета у области високог образовања (члан 25. до 32. Закона о високом образовању) указује на обавезу и значај осигурања квалитета на високошколским установама. Први члан овог поглавља обавезује високошколске установе да повремено, по правилу на крају академске године, а најмање сваке треће

године, спроводе поступак самовредновања и оцјене квалитета својих студијских програма, наставе и услова рада.

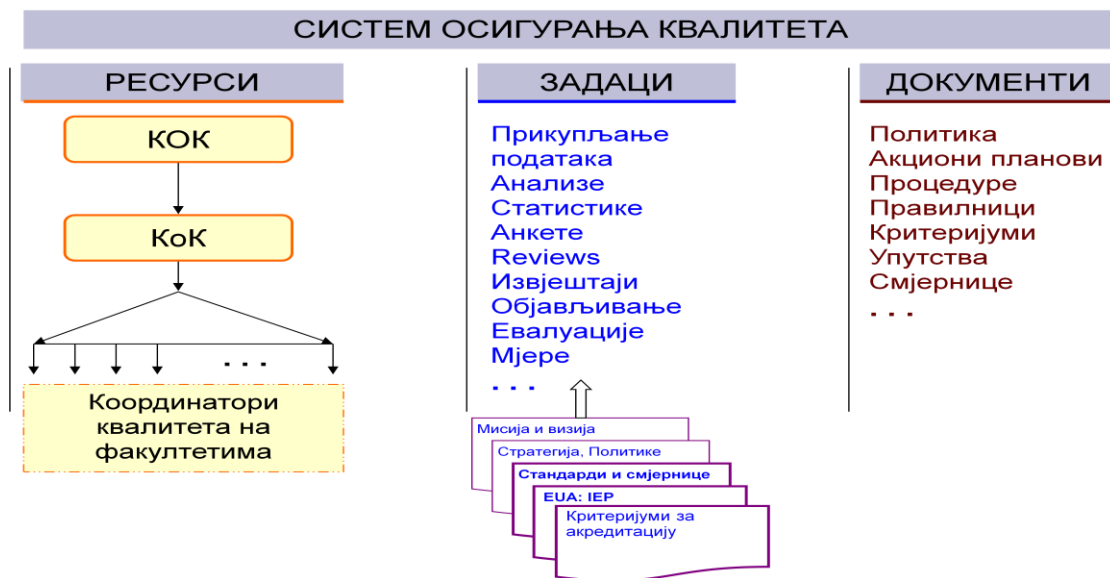
Универзитет у Бањој Луци се за изградњу културе квалитета обавезао својим Статутом (члан 152. до 158.). Сенат Универзитета је формирао Комитет за осигурање квалитета, као највише тијело у систему квалитета, задужено, поред осталог, за припремање политике и стратегије квалитета и достављање ректору и Сенату на коначно усвајање. Званично усвојен документ Политике осигурања квалитета на Универзитету у Бањој Луци је [Систем квалитета](#). Документ је јавно објављен и примјењује се у свим процесима и организационим јединицама. Документ садржи сљедеће дијелове:

- [Стратегију за осигурање квалитета](#)
- [Процедуру за праћење и унапређење квалитета](#)
- [Обрасце за праћење квалитета](#)

Систем квалитета је припремљен од стране Комитета за осигурање квалитета УНИБЛ, а о чему свједочи [Записника о састанку Комитета за осигурање квалитета](#). Документ је усвојен на сједници Сената УНИБЛ дана 11.07.2012. године под бројем: 02/04-3.1867-116/12.

Иако систем квалитета на Универзитету још није употпуности успостављен, активности на осигурању квалитета се континуирано проводе. Осмишљен је систем осигурања квалитета који се састоји од 3 основне компоненте и то:

- Људски и материјални ресурси са којима располаже,
- Задаци, односно послови које обавља, и
- Документација која успоставља правила функционисања система.

Слика 14. Структура система квалитета Универзитета у Бањој Луци (Извор: Извјештај о самоевалуацији Универзитета у Бањој Луци)

На нивоу Универзитета успостављена је, чак прије Комитета за осигурање квалитета, Канцеларија за осигурање квалитета (КоК) са једним запосленим, координатором за осигурање квалитета, са задатком да обезбиједи техничку подршку за КОК. Поред постављања координатора за осигурање квалитета Универзитета, извршено је [именовање координатора квалитета](#) на организационим јединицама из реда академског особља, па тако и на Економском факултету.

УНИБЛ има усвојен сет индикатора успјешности (kpi) као резултат SHEQA пројекта из 2011. године, и односи се на све јавне универзитете у БиХ. УНИБЛ је такође развио свој сет проширених образаца за праћење квалитета. Тренутно се прикупља и анализира ревидирани сет образаца квалитета на годишњем нивоу, јер тренутно информациони систем није стављен у пуну функцију. Резултати анализе се користе за активности унапређења студијског програма и наставног процеса.

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци сваке године израђује извјештаје о раду и плановима за наредну годину, у којима не само да анализира постојеће стање и прати остварење циљева, него и даје приједлоге за унапређење квалитета. У израду извјештаја су укључени како академско, тако и административно особље и представници студената. Примјере Извјештаја за последњих пет година можете погледати на сљедећим линковима:

[Извјештај о раду за 2012. годину и план рада за 2013. годину](#)

[Извјештај о раду за 2013. годину и план рада за 2014. годину](#)

[Извјештај о раду за 2014. годину и план рада за 2015. годину](#)

[Извјештај о раду за 2015. годину и план рада за 2016. годину](#)

[Извјештај о раду за 2016. годину и план рада за 2017. годину](#)

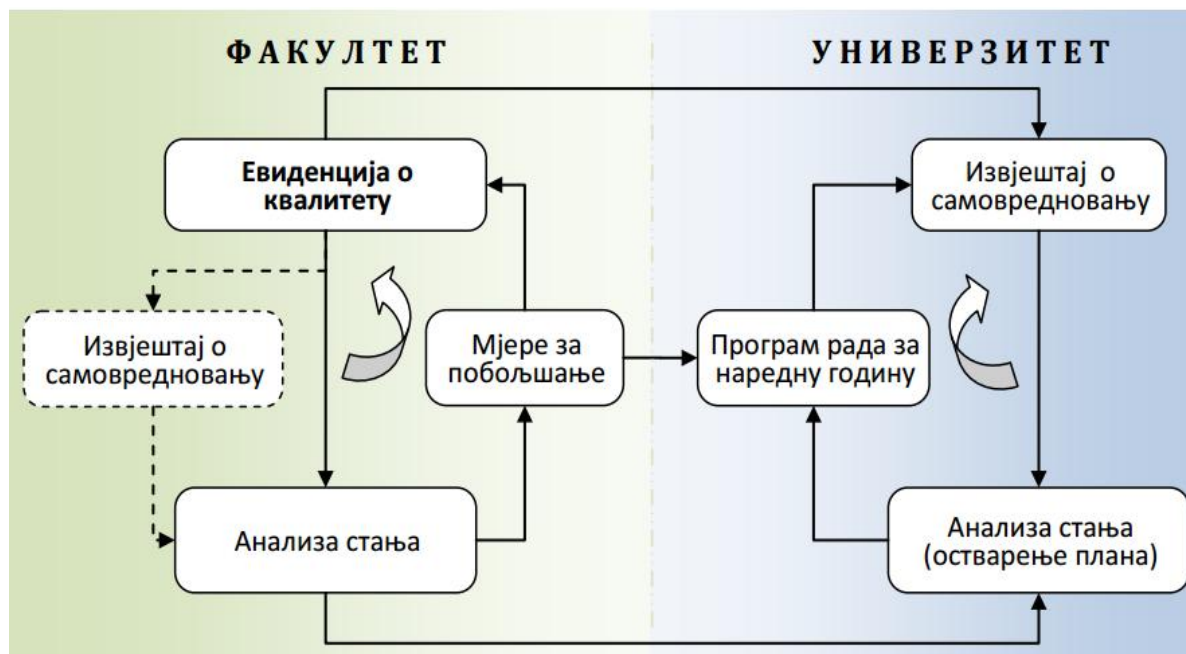
6.1. Политика и процедуре за унутрашње обезбјеђивање квалитета

Процедура унутрашње обезбјеђивање квалитета дефинисана је у другом дијелу документа *Систем квалитета* под називом [Процедура за праћење и унапређење квалитета](#), а у складу са ESG стандардом 1.1. – Политика за обезбјеђивање квалитета.

Овом процедуром утврђује се јединствен начин праћења, анализе и унапређења квалитета на свим организационим јединицама Универзитета. Она садржи преглед неопходне евиденције о квалитету и активности на унапређењу квалитета. Процедура утврђује и динамику извођења појединих активности, те задужења, надлежности и одговорности особа по појединим питањима.

Сврха ове процедуре је успостављање праксе и културе квалитета. Праћење квалитета (самовредновање) је предуслов за систематско унапређење рада и резултата рада. Садржај процедуре у погледу активности и евиденције прати захтјеве европских, БиХ и РС прописа и препорука везаних за осигурање квалитета на Универзитетима. Истовремено, да се избјегне неефикасно оптерећење особља, прописује се минимум евиденције неопходне за обједињену оцјену о стању квалитета на Универзитету. Временом, овај ће се почетни модел развијати и обликовати кроз размјену знања и способности и ширење примјера добре праксе квалитета.

Предметни модел праћења, анализе и унапређења квалитета илустрован је на сљедећој слици.

Слика 15. Модел праћења, анализе и унапређења квалитета, Извор: [Процедура за праћење и унапређење квалитета](#)

У циљу додатног обезбјеђења квалитета, требало би дефинисати политику и процедуре за обезбјеђење квалитета на Економском факултету усклађену са Системом квалитета Универзитета у Бањој Луци, усвојити их и јавно објавити.

6.2. Укљученост субјеката

Документ *Систем квалитета* је припремљен и предложен од Комитета за осигурање квалитета (КОК) УНИБЛ, а у складу са ESG стандардом 1.1. – Политика за обезбјеђивање квалитета. Комитета за осигурање квалитета (КОК) УНИБЛ, поред наставног и административног особља Универзитета, чине и студенти, а чијем учешћу у изради документа *Систем квалитета* свједочи [Записник о састанку Комитета за осигурање квалитета](#). Приједлог радне верзије документа *Систем квалитета* је прошао јавну расправу по факултетским вијећима у чијим саставима, осим академског особља, сједе и студентски представници. Такође, у саставу Сената, који је усвојио *Систем квалитета*, сједи 20% чланова из реда студената или 6 представника од укупно 29 чланова Сената.

6.2.1. Канцеларија за квалитет

Чланом 153. Статута Универзитета прописана је обавеза формирања [Комитета за осигурање квалитета](#). Задатак Комитета је прављење краткорочних и дугорочних планова за побољшавање квалитета, те надгледање и координација процедура везаних за ово питање. Административну и техничку подршку у раду на осигуравању квалитета Комитету пружа универзитетска [Канцеларија за осигурање квалитета](#). Како би се обезбиједила већа објективност у осигурању квалитета истим чланом Статута је предвиђено да Комитет за осигурање квалитета у свом саставу има најмање 20% представника студената и најмање 20% представника из реда спољних партнера. Састав КОК-а чине укупно 11 чланова, од којих два представника студената (20%) Универзитета у Бањој Луци, као и два представника из реда привреде, 6 из реда академског особља и један из реда администарције, што је регулисано Статутом. Сенат

Универзитета је формирао Комитет за осигурање квалитета, као највише тијело у систему квалитета.

Канцеларија за осигурање квалитета и КОК имају савјетодавну улогу и немају стварну моћ потребну за унапређење квалитета. Потребно је обезбиједити да ова тијела, или њихове руководеће особе, буду адекватно позиционирани у управљачкој структури Универзитета. Потребно је и да се на одговарајући начин регулише рад чланова КОК-а у смислу награђивања за додатни рад у оквиру овог тијела или ослобађања дијела редовних обавеза на организационим јединицама.

У складу са захтјевом ректора Универзитета на организационим јединицама Универзитета именовани су [координатори за систем квалитета](#) како би се обезбиједило провођење политике осигурања и побољшања квалитета. [Рјешењем декана број: 01-359/10 од 03.03.2010.](#) именован је Координатор система квалитета на Економском факултету у Бањој Луци. Координатор система квалитета је задужен за прикупљање, чување и ажурирање података потребних за осигурање квалитета, те за покретање расправа о квалитету и предлагање активности за побољшање квалитета. Координатори нису адекватно позиционирани на организационим јединицама да би се могле ефикасно проводити активности на осигурању квалитета.

Економски факултет је покренуо процедуру Управном одбору Универзитета за покретање поступка измјене и допуне Правилника о измјени и допуни Правилника о систематизацији радних мјеста с циљем отварања Канцеларије за квалитет Економског факултета. Процес разматрања је још увијек у току.

6.2.2. Улога студената у управљању и систему унутрашњег обезбјеђења квалитета

Улога студената сва три циклуса у органима управљања Универзитетом дефинисана је Статутом Универзитета. Студенти су укључени у рад Управног одбора (чланови 27. и 28.), Сената Универзитета (члан 34.) и научно-наставних/умјетничко-наставних вијећа организационих јединица (члан 55., став 1).

Студенти су укључени и у рад Комитета за осигурање квалитета на начин дефинисан Статутом Универзитета (члан 154., став 2). Учешће студената у процедурама осигурања квалитета и редовном вредновању квалитета такође је дефинисано Статутом Универзитета (члан 155., ставови 2 и 3). На нивоу Универзитета донесен је [Правилник о анкетирању студената о квалитету Наставног процеса](#)

Након почетка процеса интеграције Универзитета, јануара 2008. године, почело се са интегралним [анкетама студената](#) на нивоу цијелог Универзитета. У зимском семестру школске 2008/09. године, изведена је прва универзитетска анкета, а од љетног семестра академске 2014/2015. године, анкета се спроводи електронски, путем налога студената на Универзитетском информационом систему. Требало би у систем вредновања квалитета студија укључити и свршене студенте, чланове Алумнија Економског факултета.

Студенти преко својих представника и Савеза студената Економског факултета ССЕФ-а су активни учесници у креирању бројних процедура и докумената од интереса студената, као што су Одлука о начину праћења и валоризовању знања студената, распоред полагања колоквија и завршних испита, распоред предавања и вјежби, креирање и провођење анкета о квалитету наставног процеса, итд.

6.2.3. Везе с окружењем, привредом и социјалним партнерима

Поред успјешне сарадње с постојећим партнерским институцијама, Економски факултет је током последњих неколико година потписао [уговоре о пословно-техничкој сарадњи са Главном службом за ревизију јавног сектора, Привредном комором Републике Српске – Подручна привредна комора Бања Лука](#), те [Профи Новом д.о.о. Бијељина](#), затим [Центром за предузетништво и управљања знањем Сарајево, Wiener осигурањем, Lanaso Информационим технологијама д.о.о. Бања Лука](#) и [Друштвом за управљање пројектима Пројман д.о.о. Бања Лука](#), те са [предузећем ФИНРАР доо, Регулаторном агенцијом за комуникације БиХ](#) и [Нуро-Alpe-Adria-Bank доо](#). С [Новом банком а.д. Бања Лука](#) Економски факултет потписао је уговор о пословној сарадњи на основу кога је 10. октобра 2014. године Нова банка донирала Економском факултету 37 рачунара и додатну рачунарску опрему. Овим поводом, организован је пријем за представнике Банке у новоотвореном информатичком кабинету. Најновији споразум потписан на нивоу Универзитета је [Споразум о сарадњи Универзитета у Бањој Луци и Града Бања Лука](#), потписан у априлу 2017. године.

Сенат Универзитета у Бањој Луци је на приједлог Наставно-научног вијећа Економског факултета донио Одлуку о оснивању [Центра за пројектни менаџмент и предузетништво](#) (број одлуке: 02/04-3.4241-5/14 од 21.10.2014.). Циљ оснивања Центра за пројектни менаџмент и предузетништво је повезивање академске заједнице са реалним сектором и рјешавање проблема у свим секторима на пројектној основи, на креативан и иновативан начин, подстицајући развој интерног и екстерног предузетништва својих клијената. Центром за пројектни менаџмент и предузетништво руководи проф. др Саша Петковић.

Наставно-научно вијеће Економског факултета је 22.05.2017. године донијело Одлуку о утврђивању приједлога за оснивање [Центра за иновације, предузетништво и ревитализацију предузећа](#) (број одлуке: 13/3.909-VII-9/17). Основни задаци Центра за иновације, предузетништво и ревитализацију предузећа су: да у оквиру редовних наставних активности свим студентима, наставницима и сарадницима Економског факултета обезбиједи техничку подршку у обављању истраживања и стицања посебних знања и креативних вјештина из предмета уз које се Центар оснива; да се кроз активности Центра студенти оспособљавају за практичан рад и примјену стечених знања у пракси; сарадња са предузећима, установама и другим организацијама на истраживачким пословима, изради пројеката, планова, анализа, пословних извјештаја и других стручних економских послова. Центром за иновације, предузетништво и ревитализацију предузећа руководи проф. др Никола Вукмировић.

У оквиру радног дијела конференције [REDETE 2014](#), током оба радна дана одржавана је и паралелна сесија на тему *Technology Transfer, ICT and Innovation* која се одвијала у кооперацији са [Иновативним центром Бања Лука](#) (ИЦБЛ). Циљ овог дијела конференције било је повезивање научног рада и праксе у сфери развоја и трансфера технологије.

[Центар за развој каријере](#) у сарадњи са Економским факултетом. 18. јуна 2014. године организовао и одржао је радионицу *Управљање временом - Self Time Management* коју је водио представник једне од водећих ревизорских компанија у свијету - [Ernst & Young](#).

Децембра 2014. године на Економском факултету је одржана је Радионица о друштвеном предузетништву (*Social Business Week*) намијењена студентима,

представницима цивилног друштва и пословног сектора. Радионицу су водили представници [The Grameen Creative Lab](#) из Њемачке, у организацији Фондације Мозаик.

У организацији СЕО тимова са Економског факултета у Бањој Луци и Економског факултета у Сарајеву, на Економском факултету у Бањој Луци 29.11.2014. године одржана је [СЕО \(Career and Entrepreneurship Opportunities\) Warm-up конференција](#). СЕО конференција по први пут 2014. године одржана је у пет градова Босне и Херцеговине: Тузли, Мостару, Бањој Луци, Зеници и Сарајеву. Организатор конференције био је Економски факултет Универзитета у Сарајеву у сарадњи са Економским факултетом Универзитета у Бањој Луци, Економским факултетом Свеучилишта у Мостару, Економским факултетом Универзитета “Џемал Биједић” у Мостару, Економским факултетом Универзитета у Тузли и Економским факултетом Универзитета у Зеници. Циљ конференције, која је имала више од 150 учесника и предавача, био је спајање студената са врхунским стручњацима из пословне и академске заједнице. Све учеснице и учесници су имали прилику стећи увид у кључне елементе који једно пословно окружење чине погодним за иновације, предузетнички раст и развој каријере, те остварити важне пословне контакте. По други пут, СЕО конференција је организована 31. октобра 2015. године у сарадњи са Економским факултетом Универзитета у Сарајеву у просторијама Економског факултета. СЕО конференција је 2015. године одржана у чак 4 државе региона: Босна и Херцеговина, Србија, Црна Гора и Хрватска.

Економски факултет у Бањој Луци, у сарадњи са Привредном комором Републике Српске и Центром за предузетништво, иновације и ревитализацију предузећа (ЦИРП) Економског факултета Универзитета у Бањој Луци био је по други пут организатор Конференције *Иновације и предузетништво – покретачи развоја и запошљавања* - [ЕДЕ конференција](#), одржане 02. октобра 2015. у Бањој Луци.

Међународна компанија [Molson Coors](#) Бања Лука, у сарадњи са Економским факултетом Бања Лука организовала је презентацију приправничког програма [Commercial Trainee Program](#) 28. априла 2015. године.

[Wiener осигурање Vienna Insurance Group](#) у октобру 2015. године расписало је конкурс за апсолвенте и дипломиране економисте, чиме је нашим студентима омогућено да добију прилику да стекну стручна и практична знања из осигурања и уопште функционисања осигуравајућих компанија у БиХ. Два дипломирана студента су добили запослење.

На Економском факултету у Бањој Луци 13. новембра 2015. године у организацији [Вањскополитичке иницијативе БиХ](#) из Сарајева, одржан је округли сто и дебата о могућностима и изазовима чланства БиХ у ЕУ.

Компанија [Lanaco д.о.о.](#) Бања Лука, једини овлаштени PMI® R.E.P. тренинг центар у Босни и Херцеговини, у сарадњи са Центром за пројектни манаџмент и предузетништво Економског факултета Универзитета у Бањој Луци и Друштвом за управљање пројектима Пројман д.о.о. Бања Луке, организовао је у децембру 2015. године програм стручног усавршавања и припреме за стицање свјетски признатог сертификата из области управљања пројектним циклусима РМР на којем је учествовало 14 учесника, укључујући и три студента.

На Економском факултету дана 29.12.2015. године, Предсједник Републике Српске Милорад Додик, у организацији Уније студената Републике Српске одржао је предавање на тему *Актуелна политичка и економска ситуација у Републици Српској* и

обавио разговор са студентима. Скупу је присуствовао велики број студената са свих факултета, професора и сарадника, Ректор Универзитета у Бањој Луци проф. др Станко Станић и Предсједник Управног одбора Универзитета у Бањој Луци проф. др Миле Дмичић. Предсједник Републике најавио је да ће и крајем наредних година овај вид комуникације са студентима бити настављен.

Уз подршку Економског факултета, 28. фебруара 2015. одржана је једнодневна конференција [Digital Spark – Allview IT&M Challenge](#) из области маркетинга и IT индустрије, намијењена студентима и free-lancerima, у организацији ОС AUCTUS и под покровитељством компаније M:tel.

Центар за пројектни менаџмент и предузетништво Економског факултета (CPME) иницирао је потписивање уговора о сарадњи са Градском развојном агенцијом. Такође, CPME има намјеру да преговара са Удружењем послодаваца Републике Српске и Гарантним фондом Републике Српске, док је [уговор о сарадњи са Привредном комором Републике Српске](#) потписан у јуну 2017. године. Такође, CPME је један од иницијатора формирања IT кластера Републике Српске који је формиран 25.04.2016. године, када је одржана Оснивачка скупштина на Економском факултету. Намјера нам је да преко Института и својих центара успоставимо знатно бољу сарадњу са реалним сектором и да интензивирамо организовање стручне праксе за наше студенте.

Економски факултет има намјеру да успостави и формалну сарадњу са Економским факултетом Универзитета у Сплиту, чиме би заокружио процес успостављања сарадње са најзначајнијим државним економским факултетима у региону. Такође, Нархоз Универзитета из Казахстана покренуо је крајем 2016. године иницијативу за потписивање уговора о сарадњи, коју ћемо ставити у процедуру током 2017. године.

На промоцији Зборника радова *Могуће стратегије развоја Србије* (издање САНУ) одржаној 13. октобра 2016. године на Академији наука и умјетности Републике Српске, говорио је професор Економског факултета у Бањој Луци и академик др Рајко Томаш, заједно са академиком Владимиром Костићем, предсједником САНУ, академиком Чаславом Оцићем, уредником Зборника и др Радивојем Митровићем, редовним професором Универзитета у Београду.

Иницијативни одбор Скупштине удружења грађана [ИТ Кластер Бања Лука](#), чији је суоснивач Центар за пројектни менаџмент и предузетништво Економског факултета, одржао је 25. априла 2016. оснивачку Скупштину ИТ Кластера Бања Лука на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Фондација [Центар за заступање грађанских интереса](#) из Сарајева одржала је 02.12.2016. године отворену презентацију *Базе јавних финансија* за студенткиње, студенте и наставно особље на Економском факултету у Бањој Луци.

У складу са Споразумом о сарадњи са Економским факултетом, [Нова банка а.д. Бања Лука](#) се понудила да у 2016. години ангажује до 10 најбољих дипломираних студената, са највишом просјечном оцјеном, за одрађивање приправничког стажа.

Такође, међународна ревизорска кућа [KPMG](#) позвала је перспективне студенте Економског факултета свих смјерова који планирају дипломирати до октобра 2016. године да се пријаве до 6. маја 2016. на конкурс за посао у Бањој Луци.

Развојни програм Уједињених Нација у сарадњи са Високом школом унутрашњих послова организовао је једнодневну обуку за 15 студената Економског факултета на

тому *Коришћење ревизорских налаза у откривању и доказивању корупцијских кривичних дјела*.

Захваљујући ангажману Економског факултета, Фабрика дувана ад Бања Лука (чланица *Bulgartabac Holiding*) у септембру 2016. позвала је све заинтересоване студенте Економског факултета у Бањој Луци са смјера Рачуноводство и ревизија, који би требали дипломирати до јануара 2017. године, да се пријаве за праксу у Одјелу рачуноводства у Фабрици дувана Бања Лука. Након успјешно завршене праксе Фабрика је потврдила и могућност запослења дипломаца у компанији.

Заинтересовани студенти Економског факултета и полазници Клуба за тражење посла имали су прилику 04. новембра 2016. присуствовати презентацији представника [ProCredit Bank ад](#) на тему *ProCredit Entry Programme*. Презентација се односила на ProCredit начин пословања и шестомјесечни Програм обуке, а одржали су је запосленици који су завршили Програм и који сада успјешно граде каријеру у ProCredit Bank.

Студентски тим са Економског факултета Универзитета у Бањој Луци под менторством проф. др Перице Мацуре и уз координацију сарадника Љубише Мићића, ма освојили су прво мјесто на такмичењу [E4U \(EU for You\)](#). Кампања „Self Up“ коју су наше студенткиње и студенти осмислили и реализовали као и презентовали 17. фебруара 2017. године током финалне презентације у Сарајеву, оцијењена је као најбоља и првопласирана у укупном такмичењу. Побједнички тим је награђен наградним путовањем кроз неколико ЕУ градова са финалном презентацијом кампање у Бриселу представницима институција ЕУ. Кампања је похваљена од стручног жирија и препозната не само од стране корисника пројекта него и шире заједнице, медија и сличних локалних и међународних програма у земљи. Као потврда тога говори да је Self Up кампања препозната од стране Networks, предузетничког и едукативног центра из Сарајева, који је изразио жељу за подршку даљој реализацији кампање. Такмичење *E4U* за јавне факултете, већином економског усмјерења, у БиХ организује канцеларија Специјалног представника ЕУ – *EUSR*, а спроводи Иновациони центар Бања Лука (ИЦБЛ) у сарадњи са агенцијом Борам из Сарајева.

ИТ Кластер Бања Лука, стратешки партнер Центра за пројектни менаџмент и предузетништво Економског факултета, у периоду од 02-04.12.2016. организовао је први [Hackathon](#) у Републици Српској. 12 тимова од 60 младих људи из БиХ учествовало је у такмичењу кроз развијање и креирање одређених web или мобилних рјешења која доприносе друштвеном добру из следећих области: управљање у кризним ситуацијама, права особа са инвалидитетом, едукација, животна средина, антикоруптивна рјешења и друге друштвено корисне теме (апликације за саобраћај, борба против насиља, здравствена нега и сл.).

На такмичењу у пословној студији случаја [Jelen Business Case Challenge 2016](#) које је одржано 16.12.2016. године на Економском факултету у Бањој Луци, студенти нашег факултета освојили су прво и друго мјесто, те учествовали у тиму који је освојио треће мјесто. Студенти у тимовима од два до четири студента радили су на изради креативног рјешења на задате теме *Дигитални Јелен* и *Јелен бренд у мојој заједници*. Такмичење се већ трећу годину одржава у организацији Центар за развој каријере (ЦЕРК), а у партнерству са брендом Јелен.

На позив водеће ИТ компаније у Републици Српској, Lanасо, студенти Економског факултета као и асистенти информатике, учествовали су на конференцији *Tech Hosted*. Конференција је одржана 6. децембра 2016. године у просторијама новоотвореног

Технолошког центра у Бањој Луци. Значајно је за напоменути да су у самом догађају учествовали представници новоформираног „Развојног тима“ у поменутој компанији који се састоји од четири скорија дипломца нашег Факултета, дипломирана економиста, што је свакако потврда да ова компанија препознаје наше дипломце као квалитетне.

Факултет је досада склопио уговоре о пословно-техничкој сарадњи са сљедећим институцијама:

БиХ	Универзитет у Источном Сарајеву, Економски факултет Универзитет у Сарајеву, Економски факултет Свеучилиште у Мостару, Економски факултет Универзитет у Тузли, Економски факултет Универзитет у Зеници, Економски факултет Научно-стручни часопис „Финансије, рачуноводство и ревизија“ (ФИНРАР) Републички педагошки завод Нова Банка Бања Лука Нуро Alpe Adria Bank Радио-телевизија Републике Српске Привредна комора Републике Српске Главна служба за ревизију јавног сектора Републике Српске Савез рачуновођа и ревизора Републике Српске ЦПМЕ – Центар за предузетништво и управљања знањем Сарајево Wiener осигурање Lapaso Информационе технологије д.о.о. Бања Лука Друштво за управљање пројектима Proјman д.о.о. Бања Лука ИТ Кластер Бања Лука Профи Нова Градска развојна агенција ЦИДЕА Економска школа Бања Лука
Велика Британија	Универзитет у Источном Лондону, Лондон
Њемачка	Висока школа за економију и менаџмент FOM, Есен
Португалија	ISCTE Business School, Lisbon
Словенија	Универзитет у Љубљани, Економски факултет
Србија	Универзитет у Београду, Економски факултет Универзитет у Крагујевцу, Економски факултет Универзитет у Нишу, Економски факултет Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Суботица Универзитет у Новом Саду, Економски факултет Нови Сад Универзитет у Приштини, Економски факултет у Косовској Митровици Висока школа „Академија за пословну економију“, Чачак Савез рачуновођа и ревизора Србије

Холандија	Међународна висок ашкола за бизнис Универзитета за примијењене науке Fontys, Венло
Хрватска	Свеучилиште у Загребу, Економски факултет Белеучилиште „Марко Марулић“ у Книну
ЦрнаГора	Универзитет Црне Горе, Економски факултет Подгорица
Шпанија	Универзитет у Гранади

[Алумни центар Економског факултета Универзитета у Бањој Луци](#) је основан као подорганizaciona јединица Економског факултета. У Алумни центар се могу учланити сви који су дипломирали, магистрирали или докторирали на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци.

Сврха оснивања *Алумни центра* дипломираних студената, магистара и доктора економских наука Економског факултета Универзитета у Бањој Луци је да се путем сарадње и развоја Алумни центра остварује континуирана веза са свршеним студентима, институцијама и привредом, а у интересу развоја самог Економског факултета у Бањој Луци. Циљеви Центра су побољшање услова за студенте, унапређење размјене искустава између привреде и научне заједнице, афирмација научних радника и истраживача, реализација друштвено-корисних пројеката који стимулишу запошљавање и привредни раст, побољшање привредног амбијента и др.

Редовним чланом Алумни центра може се постати добровољно потписивањем приступнице или *online* регистрацијом, чиме се прихватају циљеви, права и обавезе утврђени посебним актом Алумни центра.

Алумни центром руководи руководилац центра, кога именује Сенат Универзитета у Бањој Луци из реда наставника или сарадника Економског факултета, на период од четири године, на приједлог Наставно-научног вијећа Факултета. Руководилац Алумни центра има задатак да прати и кординира рад Центра, превасходно на развоју базе података дипломираних студената, магистара и доктора наука Економског факултета Универзитета у Бањој Луци.

6.3. Процедуре за обезбјеђивање квалитета студијских програма

Процедуре за предлагање, прихватање, праћење и провођење студијских програма су успостављене и примјењују се за сваки студијски програм. У току 2012. године усвојено је [Упутство за израду и побољшање студијских програма](#), као опште упутство приликом развијања нових наставних планова и програма или ревизије постојећих. Упутство је израђено у складу са ESG стандардом 1.2. – Израда и одобравање програма, а посебно се дефинише:

- начин усвајања, развоја и ревидирања студијских програма
- дефинише садржај студијског програма, излазне квалификације и исходе учења, као и њихову везу
- везу са Квалификацијским оквиром Европског простора високог образовања.
- учешће интерних и екстерних заинтересованих страна у изради и побољшању студијских програма
- оптерећење студената помоћу ECTS бодова итд.

Факултет је за 42 године постојања развио 15 наставних планова и програма.

Процедуре за провођење студијских програма дефинисане су у [Правилима студирања на I и II циклусу студија](#), који је усвојио Сената Универзитета у Бањој Луци. Документ је јавно објављен на званичној интернет страници Универзитета у Бањој Луци. Прецизнија правила за праћење и валоризовање знања студената на Економском факултету су дефинисана [Одлуком о начину праћења и валоризовања знања студената у академској 2016/2017. години](#).

Студијски програм *Економија и пословно управљање* Економског факултета Универзитета у Бањој Луци за први циклус студија [лиценциран](#) је 17.11.2014, године од стране Министарства просвјете и културе (Рјешење број 07.050/612-198-27/13) и добио је [Дозволу за извођење студијског програма Економија и пословно управљање](#) у јануару 2015. године. (дозвола за рад број: 04-1.4896-1/15 од 12.01.2015. године). У [Наставном плану и програму за I циклус студија](#) исказани су циљеви студијског програма Економија и пословно управљање, услови за упис на студијски програм, врста студија и начин извођења, бодовна вриједност сваког предмета исказана сходно ECTS-у, начин оцјењивања на предмету и релевантност квалификација особља и ресурса.

Правила студирања усвојена од стране Сената Универзитета у Бањој Луци садрже одредбе којима се утврђују врсте студија, услови студирања, начин извођења наставе, напредовање студената у току студија, вредновање рада студената, додјељивање степена и диплома, издавање исправа о студију, права и обавезе наставника и студената при извођењу и савладавању студија на организационим јединицама Универзитета, испитни систем, израда и одбрана завршног рада, статус студената, студентска и академска покретљивост, праћење квалитета студија, као и друга питања важна за организацију извођења студија.

Правила студирања се заснивају на одредбама Закона о високом образовању („Службени Гласник Републике Српске“, број 73/10), Статута Универзитета у Бањој Луци, поставкама Болоњске декларације и на вредновању оптерећења студијским обавезама путем ECTS (*European Credit Transfer and Accumulation System*) бодова. Студиј првог циклуса оспособљава студенте за виши степен студија и омогућава им стицање општих и специфичних знања потребних за запошљавање на одређеним стручним пословима.

6.4. Унапређење студијских програма

Универзитет и факултети непрестано улажу напоре у побољшању укупног квалитета, при чему је полазна основа континуирано унапређење лиценцираних студијских програма, а у складу са законским прописима и ESG стандардом 1.9. – Стално праћење и периодична ревизија програма. Тако је Сенат Универзитета 2012. Године усвојио [Упутство за израду и побољшање студијских програма](#), како би олакшао факултетима спровођење ревизија постојећих и унапређење студијских програма, те како заинтересоване стране укључујете у тај процес.

Прилагођавање НПП се врши периодично у сарадњи са релевантним институцијама, а на основу анализа кретања на тржишту рада и трендова у међународним оквирима, кроз учешће у програмима, као што су нпр. [CESEENET](#). Одржавамо редовно научне скупове, округле столове и тематска предавања, као и каријерне конференције, гдје разговарамо са послодавцима и студентима о њиховим потребама. Иако је сарадња постојала, нису вођени званични записници са састанака са заинтересованим

странама приликом усвајања и унапређења студијских програма. Суочени са пропустом у досадашњој пракси, приликом израде новог студијског програма почели смо са вођењем [записника са састанака](#) са [заинтересованим странама](#), те архивирању писаних трагова о [савјетима привреде за нове студијске програме](#). Свакако би требало још више радити на укључивању заинтересованих страна у евалуацију и унапређење студијских програма, као што су представници Универзитета, Министарства просвјете и културе Републике Српске, Министарства науке и технологије Републике Српске, Града Бања Лука, Привредне коморе Републике Српске, Завода за запошљавање Републике Српске, представници одређеног броја предузећа, итд.

На Универзитету у Бањој Луци се од 2008. године изводи редовна годишња евалуација наставног процеса и рада наставног особља путем анкетирања студената. Између осталог, та [евалуација](#) садржи многе показатеље квалитета самог студијског програма.

На основу редовне ревизије студијског програма Економија и пословно управљање, те анкета о студентским очекивањима, потребама, задовољству програмима, закључено је да је потребно кориговати постојећи план и програм. С тиме у вези, на сједници Научно-наставног вијећа Економског факултета одржаној 27.05.2017. године донесена је [Одлука о измјени и допуни студијског програма Економија и пословно управљање на првом циклусу студија](#) усвојеног 09.12.2013. године (одлука број: 02/04-2.1144-13/17). С обзиром на могућност да се лиценцирани програм може у току академске године измјенити до 20 ECTS поена, анализом постојећег наставног плана и програма, и потребама за иновирање наставног процеса, једногласно је донесена одлука Сената да се измјени и допуни студијски програм *Економија и пословно управљање* на првом циклусу студија, који се изводи на Економском факултету Универзитета у Бањој Луци, и то:

1. на III години студија, V семестар, код предмета *Маркетинг* (статус предмета: обавезан, фонд часова 4П+2В, број ECTS бодова 8) број часова вјежби са два повећава се на три часа, а код предмета *Теорија и политика привредног развоја* (статус предмета: обавезан, фонд часова 4П+3В, број ECTS бодова 8) број часова вјежби са три смањује се на два часа,
2. на усмјерењу *Међународна економија*, IV година студија, VIII семестар, наставни предмет *Међународно пословно право* (статус предмета: обавезан, фонд часова 4П+3В, број ECTS бодова 7) постаје изборни предмет (статус предмета: изборни, фонд часова 3П+2В, број ECTS бодова 6), а изборни предмет *Свјетска тржишта* (статус предмета: изборни, фонд часова 3П+2В, број ECTS бодова 6) постаје обавезни предмет (статус предмета: обавезни, фонд часова 4П+3В, број ECTS бодова 6),
3. на усмјерењу *Менаџмент и предузетништво*, IV година студија, VIII семестар, назив и програм/силабус предмета *Истраживање тржишта* (статус предмета: обавезан, фонд часова 4П+3В, број ECTS бодова 7), мијењају се и гласе: *Истраживање и управљање маркетингом* (статус предмета: обавезан, фонд часова 4П+3В, број ECTS бодова 6), (програм/силабус у прилогу ове Одлуке и чини њен састави дио),
4. на усмјерењу *Менаџмент и предузетништво*, IV година студија, VII семестар, наставни предмет *Предузетништво у јавном сектору* (статус предмета: обавезан, фонд часова 4П+2В, број ECTS бодова 8) постаје изборни предмет (статус предмета: изборни, фонд часова 3П+2В, број ECTS бодова 6), а изборни предмет *Лидерство* (статус предмета: изборни, фонд часова 3П+2В, број ECTS

- бодова 6) постаје обавезни предмет (статус предмета: обавезан, фонд часова 4П+2В, број ECTS бодова 7),
5. у студијском програму *Економија и пословно управљање*, у оквиру поднаслова „8.3. Самостални рад студента“ у дијелу „Стручна пракса“ на страни 41. дио текста: „Студенти су обавезни у току четврте године или након одслушаних предмета обавити стручну (феријалну) праксу у трајању од минимално 20 радних дана. Уговор о пракси, потписује се између Економског факултета Универзитета у Бањој Луци, студента и послодавца, гдје се специфицирају исходи учења који се требају постићи. Требају постојати јасне процедуре за оцјењивање исхода учења и додјељивања ECTS бодова, који ће бити укључени у завршни рад студената. Улоге потписника у процесу специфицирања, постизања и оцјењивања исхода учења морају бити јасне.“, мијења се и гласи: „Студенти су обавезни у току четврте године студија обавити стручну (феријалну) праксу. Стручна пракса изводиће се на начин да се пракса организује један дан у радној седмици у зимском и љетном семестру, према утврђеном распореду. Студенти би похађали Стручну праксу у предузећу или другој институцији на основу билатералног уговора Економског факултета и предузећа или институције организатора стручне праксе. Стручна пракса би трајала 13 радних дана (13 седмица од укупно 15 седмица; двије седмице су посвећене писменим колоквијима, тј. укупно 26 радних дана у току академске године). На стручној пракси студент би имао водитеља стручне праксе из институције на којој ће се обављати стручна пракса. Студент ће водити дневник стручне праксе. Стручна пракса се вреднује са 2 ECTS бода по семестру.“
 6. у студијском програму *Економија и пословно управљање*, у оквиру поднаслова „7. Листа обавезних и изборних предмета“ у дијелу „Завршни рад“ на страни 20. дио текста: „и неће се бранити пред комисијом, већ ће се излагати код предметног наставника.“ мијења се и гласи: „и браниће се пред трочланом комисијом.“
 7. у студијском програму *Економија и пословно управљање*, у оквиру поднаслова „8.3. Самостални рад студента“ у дијелу „Завршни рад“ на страни 42. дио текста: „Завршни рад ће се писати из предмета по избору студента у форми стручног (завршног) рада и неће се бранити пред комисијом, већ ће се излагати код предметног наставника. За успјешно одбрањен завршни рад ће се додјељивати ECTS поени, и бројчана оцјена од 5 (пет) до 10 (десет), како је то регулисано чланом 50. Правила студирања на I и II циклусу студија. Оцјена из завршног рада ће се рачунати у просјечну оцјену“, мијења се и гласи: „Завршни рад ће се писати из предмета по избору студента у форми стручног (завршног) рада. Практични дио завршног рада може да описује и предлаже рјешење проблема уочених на стручној пракси или из неких других извора. Завршни рад се брани пред трочланом комисијом. Успјешно одбрањен завршни рад вреднује се са 5 ECTS бодова, и бројчаном оцјеном од 5 (пет) до 10 (десет). Оцјена из завршног рада ће се рачунати у просјечну оцјену“.
 8. у студијском програму *Економија и пословно управљање*, на четвртој години студија, на одсјецима: *Финансије, банкарство и осигурање* (усмјерења: *Рачуноводство и ревизија* и *Финансијско управљање, банкарство и осигурање*), *Међународна економија, Пословна економија* (усмјерење: *Менаџмент и*

предузетништво) и *Квантитативне анализе*, врше се сљедеће измјене и допуне, и то:

- наставни предмет: *Теорија и политика биланса* број ECTS бодова смањује се са 8 на 7,
- *Изборни предмет 4*: број ECTS бодова смањује се са 6 на 5,
- додаје се: стручна пракса и вреднује се са 2 ECTS бода,
- наставни предмет: *Ревизија финансијских извјештаја* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Анализа хартија од вриједности* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Рачуноводство банака и осигуравајућих друштава* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- *Изборни предмет 5*: број ECTS бодова смањује се са 6 на 5,
- додаје се: стручна пракса и вреднује се са 2 ECTS бода,
- *Изборни предмет 6: завршни рад* број ECTS бодова повећава се са 3 на 5,
- наставни предмет: *Банкарство* број ECTS бодова смањује се са 8 на 7,
- наставни предмет: *Економика осигурања и актуарство* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Спољнотрговинско пословање* број ECTS бодова смањује се са 8 на 7,
- наставни предмет: *Међународна трговина* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Савремени економски системи* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Менаџмент квалитета* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Економика и управљање МСП* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Економетрија* број ECTS бодова смањује се са 8 на 7,
- наставни предмет: *Економска статистика* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Теорија и модели одлучивања* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6,
- наставни предмет: *Примјена софтвера у економији* број ECTS бодова смањује се са 7 на 6.

Све заинтересоване стране обавјештене су о промјенама Наставног плана и програма путем званичне интернет странице факултета, у складу са ESG стандардом 1.9. – Стално праћење и периодична ревизија програма.

6.5. Мјере побољшања студијског програма

Од академске 2017/2018. године увели смо обавезну праксу за студенте IV године и извршили корекције студијског програма у склопу дозвољених 20 ECTS бодова. У претходном поднаслову навели смо све мјере детаљно.

III ЗАВРШНИ ДИО

1. Закључак

Поступак израде Самоевалуационог извјештаја Економског факултета Универзитета у Бањој Луци проведен је у периоду јануар–јун 2017. године. Поступак израде самоевалуационог извјештаја се састојао од сљедећих фаза:

- Планирање процеса самоевалуације;
- Формирање Комисије за израду самоевалуационог извјештаја;
- Потврда састава Комисије за израду самоевалуационог извјештаја на IV сједници Наставно-научног вијећа одржаној 17.01.2017. године;
- Писање Самоевалуационог извјештаја;
- Анализирање садржаја Извјештаја на катедрама;
- Усвајање Самоевалуационог извјештаја на VIII сједници Наставно-научног вијећа одржаној 26.06.2017. године.

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци једна је од најбољих, ако не и најбоља организациона јединица Универзитета, посматрајући успостављене Критеријуме за акредитацију високошколских установа, материјално-техничке услове и састав радног колектива. SWOT анализа је једна од алатки субјективне процјене снага и слабости, као и прилика и пријетњи са којима се Факултет суочава, а које је неопходно искористити, односно минимизирати пријетње, респективно посматрајући. Уз свеобухватну анализу постојећег стања, али и прегледа постојећих докумената, одлука и стања људског потенцијала, SWOT анализа нам је омогућила да направимо још један искорак на путу успостављања квалитета, тј. на путу изврсности.

2. SWOT анализа

У оквиру закључка Самоевалуационог извјештаја биће приказана завршна анализа тренутног стања на Економском факултету. У анализи су узети у обзир резултати испитивања испуњености Критеријума за акредитацију високошколских установа у БиХ, резултати проведених анкета међу студентима, као и друге информације до којих се дошло у току израде извјештаја, а односе се на функционисање Факултета. Студенти завршних година су дали велики допринос изради SWOT анализе кроз израду есеја и студија случаја. Истакнуто је које су то снаге и слабости, а које прилике и пријетње за Економски факултет Универзитета у Бањој Луци.

2.1. Снаге

- Традиција и савременост – 42 године постојања и успјешног рада.
- Универзитет у Бањој Луци је акредитована високошколска установа, а сви студијски програми на сва три циклуса студија на Економском факултету су лиценцирани.
- Приступачност студирања са финансисјког аспекта. Цијена школарине у Републици Српској на јавним универзитетима годинама је непромијењена и знатно је нижа од цијене школарине осталих јавних и приватних високошколских установа у земљи и региону.
- Лиценциран савремени наставни план и програм израђен према ESG стандардима, као и начин извођења наставе и оцјењивања студената, по узору

на најквалитетније образовне установе овог типа у Европи и свијету (Економски факултет у Бањој Луци је пионир провођења одредби Болоњске декларације у Републици Српској и БиХ).

- Од академске 2017/2018. године студенти завршне године студија обављаће обавезну стручну праксу у зимском и љетном семестру.
- На Факултету су формиран Центар за пројектни менаџмент и предузетништво и Центар за предузетништво, иновације и ревитализацију предузећа преко којих студенти, између осталог, имају прилику стручног усавршавања кроз неформалну едукацију.
- Предавачи су истакнути стручњаци, који се бирају на транспарентан начин, из области које предају и успјешни привредници - тако да имамо јединствен спој науке и праксе. Вјежбе држе доценти и виши асистенти доктори, докторанди и постдипломци који су бирани из редова најбољих студената.
- Велики број научних конференција и семинара на којима и студенти узимају учешће (6 конференција годишње).
- Укупно 46 наставника (16 редовних професора, 11 ванредних професора, 19 доцената), 1 професор страних језика и 9 сарадника (9 виших асистената). Од овог броја, тј. од **56** наставника и сарадника, у стално радном односу је **49** запослених (47 запослених наставника и сарадника Универзитета са Економског факултета и 2 запослена наставника и сарадника са осталих организационих јединица Универзитета), док је **7** запослено у допунском радном односу. Покривеност властитим наставним особљем у пуном радном односу (49) и допунском радом односу (7) на I циклусу додипломских академских студија је 100%.
- У академској 2016/2017. године 118 студената је уписано на дипломски једногодишњи мастер студиј (4+1) на којима предају, поред професора са нашег факултета и еминентни стручњаци са економских факултета из Београда, Загреба, Подгорице, Сарајева, Мостара, Источног Сарајева, Бијељине, Брчког, Ниша и Крагујевца.
- Потпуно поштовање распореда предавања и испитних рокова за цијелу академску годину који се објављују на [нашој интернетској страници](#) и огласној табли Факултета одмах на почетку године.
- Велики просторни капацитет од 4054,73 m² који омогућава комфортно и континуирано извођење наставних, као и ваннаставних активности.
- Факултет нема архитектонских баријера, те панорамским лифтом омогућава и студентима са инвалидитетом да имају приступ амфитеатрима и кабинетима.
- Висока техничка опремљеност факултета (рачунарска сала са 57 рачунара, 55 lap top рачунара, LCD пројекторима, скенерима, сталном интернетском WLAN и WIRELESS конекцијом).
- Ради олакшања одвијања наставног процеса и праћења савремених трендова у области образовања, на Факултет је уведена интегрисана информациони систем Универзитета, а руководство факултета врши континуиране анализе за потребе унапријеђења квалитета.

- Комуникација са заинтересованим странама, посебно преко модерног веб сајта на српском и енглеском језику.
- Сва обавјештења, као и резултати испита могу се провјерити на интернетској страници Факултета, а контакти студената и професора могу се обављати и уз помоћ електронске поште, те редовних консултација са студентима.
- У току је израда модерног веб сајта, у чијој изради активно учествује тим студената, а у функцији побољшања директне комуникације са свим заинтересованим странама, активна је и [званична Facebook страница Економског факултета](#) и [Центра за пројектни менаџмент и предузетништво](#).
- Широки дијапазон ваннаставних активности које се одвијају на Факултету, омогућава студентима да развијају своју креативност, стичу нова знања из области које их посебно занимају, као и да зараде новац од тих активности. Студенти нашег Факултета, нарочито студенти треће и четврте године, учествовали су и учествују у бројним домаћим и међународним пројектима високог ранга, под менторством декана и појединих професора, путем разних организација на Факултету.
- Могућност одласка у иностранство на разне семинаре, обуке и слично преко Савеза студената Економског факултета или неке од организација са којима сарађујемо.
- Министарство науке и технологије РС је у јануару 2014. године извршило [рангирање научног часописа](#) *Acta Economica* сврставши га у прву категорију научних часописа са освојених 29 од могућих 30 бодова. Часопис је тако постао водећи научни часопис националног значаја у Републици Српској. Од 2017. године, часопис ће бити објављиван двојезично, на енглеском и српском језику (и језицима осталих конститутивних народа).
- Од децембра 2010. године „Acta Economica“ има [властити сајт](#).
- Понашање, међусобни однос и сарадња између особља и студената регулисан је [Кодексом о понашању запослених радника и студената Економског факултета](#), који је доступан на интернетској страници Факултета.
- Велики степен успјеха у каријерама дипломираних економиста који су завршили наш Факултет. Дипломирани економисти са нашег Факултета су изабрани представници власти на локалном, ентитетском и државном нивоу, брокери у банкама, запослени у осигуравајућим кућама, директори у водећим предузећима, државним институцијама, а најбољи су остали на Факултету као асистенти.
- Модерно опремљена библиотека са 19.530 библиотечких јединица на језицима народа из БиХ и региона и на страним свјетским језицима.
- Савремена Студентска служба са одлично обученим и образованим особљем.
- Изузетна међународна сарадња која подразумева размјену наставника и сарадника у процесима наставе и научно-истраживачког рада. Факултет тренутно има [22 потписана уговора](#) и живу сарадњу са факултетима и стручним и професионалним институцијама из БиХ, Србије, Црне Горе и Потругалије.

- Велика мобилности наставног особља и студената кроз учешће у међународним програмима размјене (ERASMUS+, CEPUS, CESEENET)
- Велико искуство запослених и перманентно запошљавање нових сарадника, флексибилност и иновативност у раду.
- Велики проценат изборности предмета (18,8%) и предмета из других дисциплина повезаних са економијом.
- Примјена међународних стандарда и правила у наставном процесу (Међународни рачуноводствени стандарди (МРС), Међународни стандарди финансијског извјештавања (МСФИ), Међународне стандарде ревизије (МСР), Кодекс етике за професионалне рачуновође и пратећа упутства, објашњења и смјернице, PMI глобални стандарди за пројекте, програме и протфолио менаџмент).
- Редовна евалуација и модернизација наставног плана и програма.
- Висок ниво организованости. [Распоред предавања, распоред полагања колоквија и распоред полагања завршних испита за академску годину](#), као и [академски календар](#), продекан за наставу објављује на почетку академске године за цијелу академску годину, на веб страници Факултета и Огласној плочи Факултета. Распоред предавања садржи мјесто и вријеме извођења предавања и вјежби, а распоред полагања колоквија и испита мјесто и вријеме извођења колоквија, односно испита.
- Формиран је Алумни центар Економског факултета Универзитета у Бањој Луци, основан као подорганизациона јединица Економског факултета.
- Висок ниво учешћа студената у одлучивању и евалуацији наставног процеса.
- Висок ниво сарадње са окружењем, привредом и социјалним партнерима кроз Савјет за сарадњу са привредом и рад Института економских наука.

2.2. Слабости

- Сарадња Факултета и Универзитета са привредом још увијек није на високом нивоу.
- Не постоји могућност похађања наставе на I циклусу студија на енглеском језику.
- Неизбалансирана искоришћеност постојећег наставничког и сарадничког особља на студијима I и II циклуса на Факултету и осталим организационим јединицама Универзитета.
- Недовољно објављених радова и неравномјерна дистрибуција објављених радова наставничког и сарадничког особља у часописима са Томсон Ројтерс (SSCI) листе.
- Недовољна употреба савремених помагала у наставном процесу (на примјер паметне табле) и софтвертских програма на предметима у којима се доминантно користе математичко-статистичке методе и технике.
- Програми нису у потпуности прилагођени тржишту рада. На примјер, није довољно развијена група маркетиншких предмета и предмета из области ИТ-а.

- Недостатак новчаних средстава за учествовање наставничког и сарадничког особља на међународним конференцијама.
- Релативно лоше материјално стање запослених на Факултету и Универзитету. Примања запослених нису се мијењала готово деценију.
- „Акта Економіса“ није на SCOPUS, б+нити на Томсон Ројтерс листи.
- Тешкоће у координацији на релацији Факултет – Универзитет, као и тромост и недовољна агилност административног особља Универзитета.
- Проблеми са коришћењем властитих финансијских средстава изазвани сталним измјенама Правилника о стицању, расподјели и коришћењу властитих прихода.
- Неодстатак финансијских средстава за развој нових програма.
- Факултет не посједује властити ж.р. што није случај са факултетима из окружења.
- Универзитет није довољно интегрисан.
- Недовољан паркинг простор испред Факултета.

2.3. Прилике

- Успостављање сарадње са привредним и непривредним субјектима у земљи и иностранству.
- Кориштење друштвених мрежа за привлачење студената.
- Е-учење (Long distance learning).
- Близина Европске уније (50 km).
- Повећање броја објављених научно-истраживачких радова наставника и сарадника у часописима индексираним у цитатним базама кроз регионално повезивање (интеркатедарски скупови, научне конференције, семинари и округли столови).
- Привлачење већег броја студената лансирањем и активним радом новог модерног веб сајта и Facebook странице.
- Повећање броја студената кроз покретање новог студијског програма Пословна информатика и ИТ на српском и енглеском језику (за стране и домаће студенте).
- Повећање прихода кроз повећан интерес страних студената за студирање на сва три циклуса студија и побољшану сарадњу са реалним сектором.
- Побољшање статуса Факултета кроз учествовање на међународним пројектима.
- Усвајање нових метода одржавања наставе уз комбиновање предавања и вјежби са гостујућим предавањима.
- Подстицање предузетништва кроз формирање spin off предузећа и инкубацију студентских пословних идеја и организацију мотивационих конференција.
- Оснивање нових центара на Факултету.
- Повећање и побољшање сарадње са другим факултетима и професионалним установама из земље, сусједних и других европских земаља.

- Мобилност наставника, сарадника и студената у оквиру пројеката међународне сарадње.
- Побољшање материјалног положаја запослених и Факултета уопште, кроз повећано учешће у пројектима ЕУ, домаћих институција и привреде.
- Успостављање свеобухватне сарадње Факултета и приврених и непривредних субјеката и институција кроз међусобну сарадњу и пројекте студентског волонтирања и праксе.
- Побољшање квалитета научно-истраживачког рада кроз тјешњу прекограничну сарадњу на заједничким пројектима са колегицама и колегама из иностранства.

2.4. Пријетње

- Неповољна економска ситуација у земљи и висока стопа незапослености.
- Одлазак младих у иностранство.
- Опадање интересовања за студирање међу младима.
- Раст интересовања за друге професије (на примјер, ИТ).
- Влада и министарства не користе у довољној мјери ресурсе Факултета за израду стратегија, економских анализа и експертиза.
- Због недовољног искуства, Факултет је у неповољном положају у појединачном и мултилатерарном учествовању на међународним конкурсима, као што су пријављивање за новчану подршку са пројеката и фондова као што су IPA, FP7, TEMPUS, и др.
- Често недопустиво велико мијешање надлежних министарстава и институција у аутономију Универзитета.
- Усвајање и наметање законских рјешења и подзаконских аката који директно или индиректно утичу на развој Универзитета и пословање његових организационих јединица на недовољно демократичан начин.
- Недовољно и круто финансирање Универзитета и Факултета од стране Владе Републике Српске.
- Финансијска криза и криза реалног сектора.
- Нелојална конкуренција високошколских установа из приватног сектора, углавном концентрисаних у Бањој Луци и из области економије и менаџмента.
- Приступачност интернационалних школа кроз учење на даљину.
- Генерално лоша слика у медијима о Универзитету и државним факултетима (често паушалне оптужбе о корупцији, сексуалном злостављању, великим платама, и томе сл.).
- Низак наталитет у тзв. послеријатној генерацији који утиче на тренутни пад броја новоуписаних студената на нашем Факултету.

3. Завршна разматрања

Економски факултет Универзитета у Бањој Луци развио је на колаборативан начин модеран наставни план и програм I циклуса студија који у потпуности задовољава ESG стандарде. Самоевалуациони извјештај студијског програма Економија и пословно управљање је логички слијед наставка пута обезбјеђења и континуираног унапређења квалитета студирања на Економском факултету. Овим континуираним радом приближавамо се иделу формирања такозваног предузетничког универзитета. Универзитети широм свијета играју и трећу улогу, улогу предузетничког универзитета, уз традиционалне улоге као центра образовања и истраживачких центара (Commission of the European Communities, 2007 као што наводе Iglesias-Sánchez, Jambrino-Maldonado, Velasco & Kokash, 2016). Логичка интерпретација тзв. “предузетничког” универзитета односи се на развијеност универзитетске инфраструктуре неопходне за помоћ студентима приликом покретања властитог пословања. Под предузетничком инфраструктуром у склопу Универзитета подразумијевамо организационе и подорганизационе јединице основане ради пружања предузетничке подршке студентима, као што су бизнис инкубатори, пословни акцелератори, центри за пројектни менаџмент, каријерни центри, центри за практичну наставу, центри за трансфер технологија и комерцијализацију иновација, и томе слично. Новија истраживања сугеришу да предузетничке вјештине и ставови могу бити стечени кроз искуства пословне симулације (Arias-Aranda & Bustinza-Sanchez, 2009). Сматрамо да смо овим извјештајем показали да смо на добром путу. Томе ће свакако допринијети и SWOT анализа, која ће нам помоћи да дефинишемо стратешке правце и циљеве даљег развоја Економског факултета Универзитета у Бањој Луци.